

DE

DELAVSKA ENOTNOST št. 5 — leto XXXVIII

Glasilo Zveze sindikatov Slovenije, glavni urednik: Vojko Černelč, odgovorni urednik: Bojan Samarin

Kaj smo storili za akcijo »zaključni računi«

Temeljito delo pomembnejše od rokov?!

Berite na tretji strani

Kaj sodijo delavci tovarne Lipa v Ajdovščini o samoupravnih odnosih v njihovi delovni organizaciji

Po novem še ne znajo delati

Berite na sedmi strani

Boljše sodelovanje med ZSMS in ZSS

Kdo postavlja mejnike?

Sodelovanje med zvezo sindikatov in Zvezo socialistične mladine Slovenije je v marsikateri občini in organizaciji združenega dela dobro, marsikje pa slabo ali pa celo obe družbenopolitični organizaciji živita in delata druga mimo druge.

Kaj je treba narediti, da bo sodelovanje ZSS in ZSMS povsod takšno, kot mora biti, v interesu članstva obeh organizacij? Katero so skupne naloge? Kaj ovira sodelovanje?

Na ta in druga vprašanja so poizkušali odgovoriti na skupni seji sekretariatov predsedstev RS ZSS in RK ZSMS.

Nedvomno drži ugotovitev, da je tam, kjer obe organizaciji dobro delata, tudi sodelovanje dobro. Mnoge naloge in probleme se prepletajo in praktično ni mogoče začrtati meje, do kje

naj, denimo, urejajo ob akciji »zaključni računi« problematiko mladinci in od kod naprej sindikati. Ali, kadar ocenjujejo samoupravno organiziranost ter razlike med načeli in prakso, delovanje delegatskega sistema, kadar razpravljajo o zboljšanju življenjskih in delovnih razmer delavcev, o uresničevanju stanovaljske politike, o izobraževanju in usposabljanju, ljudski obrambi in družbeni samozaščiti itd. Bržčas ni treba posebej poudarjati, da so za vsa ta vprašanja življenjsko zainteresirani vsi ne glede na njihova leta in ne glede, ali so organizirani v sindikatih ali v mladinski organizaciji.

Resnici na ljubo pa je treba povedati, da ponekod še vedno niso doumeli, kako nujno je sodelovanje vseh pri odpravljanju skupnih problemov in uresniče-

vanju skupnih nalog. Gre za miselnost, češ, vi mladi ste komaj prišli, glejte, poslušajte in ukvarjajte se s svojimi zadevami, tudi mi smo morali veliko delati in se učiti, da smo danes to, kar smo. In če k takšni ali podobni miselnosti dodamo še dejstvo, da marsikje še vedno ni pravega nagrajevanja po delu, da marsikje na osebni dohodek še vse preveč vpliva delovni staž in mnogo manj resnično opravljeno delo — vse to pa na svoji koži najbolj občutijo mladi — potem ni čudno, da ponekod stojijo ob strani, pa naj so jih s prizorišča glavnih dogajanj pahnili drugi ali pa so se umaknili sami.

Na omenjeni seji obeh sekretariatov so poudarili in izrazili potrebo po temeljitem sodelovanju obeh organizacij na vseh ravneh. Razumljivo, da ob tem

ne gre za to, da bi članstvo obeh organizacij premlevalo eno in isto problematiko. Obe organizaciji se bosta še vnaprej ukvarjali s svojimi nalogami, doseči pa bosta morali boljše sodelovanje, kadar gre za skupne interese in cilje, pri čemer velja še posebej razmisliti o metodah in oblikah skupnega dela, da bi za skupne in učinkovitejše akcije spodbudili čimveč delavcev v združenem delu, pa naj so mladi ali nekoliko starejši.

Predsednik republiškega sveta ZSS Vinko Hafner je med drugim dejal:

»Zanima me, koliko predsedniki občinskih sindikalnih svetov poznajo probleme mladine in svoji občini? Morda jih, morda ne, ne vem!«

Tovariši predsedniki, jih poznate?

Poziv republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije ob sprejemanju zaključnih računov za leto 1978

Delavci!

V mesecu februarju boste obravnavali in sprejemali zaključne račune temeljnih in drugih organizacij združenega dela za leto 1978.

To ne sme biti formalno potrjevanje že opravljene delitve dohodka, temveč mora biti povezano s temeljito oceno gospodarjenja in uresničevanja planskih nalog v minulemu letu pa tudi možnosti gospodarjenja v letošnjem letu.

Zato zahtevajte od poslovnih organov in strokovnih služb, da vam zagotovijo v ta namen zares razumljive in objektivne ocene in podatke. To vam bo omogočilo, da boste lahko smotno odločali o delitvi ustvarjenega dohodka na vse oblike porabe, obenem pa zaostri tudi odgovornost za morebitno neizpolnjevanje planskih nalog oziroma za neugodne gospodarske rezultate.

O tem bodo razpravljale tudi organizacije zveze sindikatov in s svojimi stališči pripomogle k odgovornemu sprejemanju zaključnih računov na zborih delavcev in na delavskih svetih.

Delavci, uveljavite torej sprejemanje zaključnih računov kot odgovorno in pomembno samoupravljalno dejanje, ki mora krepiti tako vaš družbenoekonomski položaj kot tudi gospodarsko učinkovitost celotnega združenega dela.

Republiški svet
Zveze sindikatov Slovenije

Stališča sindikatov do razporejanja dohodka in delitve OD

Podlaga prejemkov je ustvarjeni dohodek

B. Rugelj

Predsedstvo republiškega sveta ZSS je minuli torek sprejelo osnutek stališča o aktivnosti in politiki zveze sindikatov pri razporejanju čistega dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke. Sestavni del teh stališč je tudi dosedanja »sindikalna lista«. Ob prejemkih, ki jih je obravnavala ta lista, se sindikati še bolj odločno kot doslej zavzemajo za to, da postane podlaga slehernih prejemkov le ustvarjeni dohodek. Zavoljo tega sindikat tudi ne bo več »predpisoval« pogojev in osnov, zlasti pa ne bo več določal finančnega ovrednotenja posameznih pravic delavcev. V tem letu pa se bo potrebno dokopati do družbenih meril, ki naj bi jih delavci upoštevali, ko se bodo dogovarjali o načinu uresničevanja teh svojih pravic. Za letošnje leto pa še ostanejo v veljavi merila iz lanske sindikalne liste, osnova zanje pa je seveda poprečni osebni do-

hodek devetih mesecev v minulemu letu.

Predsedstvo je tudi podprlo izhodišča za novo organiziranost in način delovanja gospodarske zbornice, kjer nastaja še 13 medobčinskih zbornic, pomemben dejavnik v delovanju pa bodo tudi družbeni sveti. Člani predsedstva so ugotovili, da v sindikatih bolje kot v minulih letih sestavljajo program delovnih nalog, opozorilo pa je, naj bi si sindikati naložili toliko dela, kot ga zmorejo opraviti. Izdelavo programov dela pa naj bi pospešili in programe na različnih ravneh organiziranosti čimbolj uskladili. Sprejelo je tudi predlog za sestavo svetov RS ZSS in delegacije republiškega sveta v republiški konferenci SZDL, sprejelo pa je tudi informacijo o poteku in sprejetih dogovorih na nedavnih regionalnih seminarjih. Več o seji poročamo na 4. strani.

Šolskih počitnic je konec

Foto: A. Ulaga

KAJ SMO STORILI

Akcija iz potrebe

B. Rugelj

Nedavno tega sta sindikat delavcev gozdarstva in lesarstva ter sindikat delavcev proizvodnje in predelave kovin sprožila med gozdarji, predelovalci lesa ter strojogradnjo akcijo, katere cilj je pospešiti in uskladiti proizvodnjo domačih strojev za obdelavo lesa. Že prvi sestanek prizadetih je dal prve sadove: dogovorili so se, da bodo že do kanca letošnjega februarja zbrali podatke o tem, kaj predelovalci lesa potrebujejo in kaj jim lahko proizvajalci strojev ponudijo.

Samo zavoljo tega rezultata, ki je sicer le prvi korak h končnemu cilju, akcije ne bi posebej omenjali in hvalili obeh sindikatov, pravzaprav obeh republiških odborov, kajti od tam je pobuda prišla. Akcija je vredna pohvale predvsem zato, ker je povsem natančno usmerjena, ker temelji na dokaj natančnih ugotovitvah stanja v proizvodnji strojev za predelavo lesa pri nas in ker je njen cilj povsem jasno zahtan in dolgoročen. Ne gre le za trenutno premoščanje težav, denimo predelovalcev lesa zaradi pomanjkanja strojev iz uvoza ali proizvajalcev strojev zavoljo premajhnega povpraševanja lesno-predelovalne industrije po njihovih izdelkih. Gre za trajen dogovor proizvajalcev in uporabnikov o dolgoročnih potrebah prvih in možnostih drugih, da bi zadovoljili te potrebe. Gre tudi za zmanjševanje uvoza strojne opreme za lesno industrijo, ki tej dejavnosti precej zmanjšuje njene sicer dobre izvozne rezultate. In ne nazadnje — gre tudi za usklajevanje proizvodnih programov, saj se tudi pri proizvodnji strojev za predelavo lesa pojavljajo težnje po enaki proizvodnji v več delovnih organizacijah; pa tudi pri predelovalcih lesa se pojavljajo dvojne ali večkratne strojne zmogljivosti — brez vsake potrebe.

Te sindikalne akcije tudi niso spodbudile »politične potrebe« pa tudi v glavnih funkcijah se ni porodila »sama od sebe«. Nastala je, kot smo že omenili, iz čiste potrebe, da bi uredili tako položaj porabnikov strojev, ki jim dolgi roki za uvoz režejo krila proizvodnje, kot tudi položaj sedanjih in bodočih proizvajalcev strojev, za katerih izdelke se domača lesna industrija kaj malo zanima.

Seveda pa akcija sindikatov v obeh dejavnostih ne bo v celoti rešila problema. Dogovor o proizvodnji in odkupu strojev bo lahko v celoti zaživel šele, ko bodo rešena tudi nekatera sistemska vprašanja, ki zdaj prej zavirajo kot olajšujejo uresničenje pobude sindikatov. Gre predvsem za vprašanje sistema cen, kajti cene surovinam tako v lesni kot v strojni industriji ne dopuščajo velike akumulativnosti — ki pa je pogoj za nova vlaganja v proizvodnjo lesnopredelovalnih strojev. Pa tudi za sistemsko spodbujanje izvoza teh strojev gre — saj je očitno, da se ne bo izplačalo izdelovati strojev samo za potrebe domače lesno-predelovalne industrije. Kako prodreti na svetovni trg in tam ob močni konkurenci obstati, pa je vprašanje, ki kajpak presega zmožnosti sindikalne akcije. Skratka, v akcijo, ki sta jo začela sindikata delavcev gozdarstva in lesarstva ter sindikat delavcev proizvodnje in predelave kovin, se bodo morali slej ko prej vključiti tudi drugi družbeni dejavniki, da bi »težavam« v resnici bili kos.

Dogovor predstavnikov skupščine SR Slovenije in republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije

Na skupni valovni dolžini

Peter Štefanič

Minulo sredo je bil delovni pogovor predstavnikov Skupščine SR Slovenije in republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, ki sta ga vodila predsednika Milan Kučan in Vinko Hafner. Obravnavali in usklajevali so delovna programa Skupščine SRS in republiškega sveta ZSS v letošnjem letu.

V naši republiki smo namreč letos prvič prešli na programiranje dela skupščine za koledarsko leto. To naj bi prispevalo k večji kontinuiranosti skupščinskega dela in njegovi časovni uskladitvi s programi dela zborov Skupščine SFRJ in z delovnimi programi drugih družbenih subjektov. Delovni program zborov Skupščine SRS je namreč program družbenopolitične dejavnosti številnih družbenih subjektov; delegacij in delegatov, delovnih teles in izvršnega sveta skupščine, družbenopolitičnih organizacij, republiških družbenih svetov, samoupravnih interesnih skupnosti in drugih. Program je torej delovna usmeritev

vseh teh dejavnikov v letošnjem letu in je rezultat pobud, interesov in potreb delegatske baze.

Sindikati so nosilci številnih akcij na področjih družbenopolitičnega sistema, predvsem pa družbenoekonomskih odnosov in družbenoekonomskega razvoja. Ugotovitve in stališča Zveze sindikatov Slovenije so zato pomemben del pri uveljavljanju in razvijanju odnosov na teh področjih. Uskladitev delovnih programov, tako vsebinsko, zlasti časovno, je torej nujna posledica tesnejšega in bolj povezanega delovanja.

Poleg tega so predstavniki Skupščine SR Slovenije in Zveze sindikatov Slovenije razpravljali tudi o dejavnosti delegatov na sejah zbora združenega dela Skupščine SR Slovenije. Dogovorili so se, da bodo občinski sveti zveze sindikatov dali več pobud in podpore delegatom in delegacijam na ravni občin in republike za njihovo odgovorno delo in odnos do baze, ki jih je delegirala.

Kaj je in kaj ni težko delo?

Na Jesenicah se je prvič po ustanovitvi sestala komisija za delovne in življenjske razmere delavcev pri republiškem odboru sindikata delavcev proizvodnje in predelave. Komisija, vodi jo Albert Vopovnik, se je morala najprej odločiti, kam bo usmerila pozornost svojega delovanja. Program dela, ki seveda še ni docela oblikovan, je dokaj obsežen, vendar je očitno, da je treba vsaj za začetek določiti nekaj najpomembnejših ciljev. Kakor kaže, bodo to delovne razmere in izvajanje predpisov iz varstva pri delu ter humanizacija dela, potem zaposlovanje delovnih invalidov in še reševanje stanovanjskih zagat.

Komisija je pregledala tudi samoupravni sporazum o skupnih ukrepih za humanizacijo dela in varstvo pri delu v proizvodnji železa. Gre za sporazum na jugo-

slovanski ravni, ki sicer uživa polno podporo »prizadetih«, vendar utegne obenem povzročiti tudi precej hude krvi v železarnah, ker govori le o manjšem delu zaposlenih delavcev v železarstvu. Zastavlja se vprašanje, kaj z delovnimi razmerami tistih delavcev, ki sicer niso »plavžarji«, vendar je njihovo delo morda celo težje. Bodo morali čakati na svoj sporazum? In če, kako se bodo do takrat gledali in pogovarjali med seboj znotraj tovarniškega plota.

Komisija je precej na široko razpravljala tudi o nočnem delu žensk v svoji panogi. Čeprav gre za navidez preprosta in tudi že zdavnaj razčiščena vprašanja, stvari še zdaleč niso urejene, tako da bomo morali v prihodnjih mesecih o nočnem delu žensk še veliko govoriti. In ne samo govoriti... I. T.

Bolniki niso samo v Ljubljani!

V Domu sindikatov v Ljubljani se je na drugi plenarni seji sestal RO sindikata delavcev zdravstva in socialnega varstva Slovenije, ki je imenoval komisije pri RO in sprejel program njihovega dela ter prav tako odobril program dela republiškega odbora za leto. Sodeč po razpravi so se osnovne organizacije sindikata premalo angažirale v razpravi in oblikovanju koristnih predlogov o ureditvi delovnega časa v zdravstvu in socialnem varstvu. Zamujeno bi vsekakor še kazalo popraviti...

Razprave »zdravstvenikov« so v republiškem odboru vedno izredno živahne, polne povišanih glasov in temperature. Delegati se sicer menjajo, vendar se zaradi tega »narava dela« prav nič ne spreminja. Resnici na ljubo je treba priznati, da pri takih ugotovitvah ne mislimo na značaj

ljudi, ampak na številna neresena vprašanja, ki se vlečejo iz leta v leto. Tokrat bi lahko spomnili za primer le na svobodno menjavo dela, kjer je vsega drugega več kot reda. Veliko dela bo še treba in tudi objektivnega presojanja razmer, da bomo lahko ugotovili, zakaj porabniki in izvajalci nikakor ne morejo priti skupaj brez pretirane razburjanja in tudi ne na bistveno škodo enega ali drugega. Zanimivo je, zakaj se prav v zdravstvu tako na veliko govori o razlikah med Ljubljano in »periferijo« (menda se je že na vseh drugih področjih poli centrimen uspešneje uveljavil!), čeprav bi menda morali že študenti vedeti, da kot zdravniki ne bodo vsi delali na kliničnem centru.

I. T.

Vroča tema: »Sindikalna lista«

V petek, 26. januarja, so se zbrali delegati občinskega sveta Zveze sindikatov Maribor ter nekateri drugi predstavniki družbenopolitičnega življenja v tem mestu in se pogovorili o delu občinskega sveta v tem letu. V razpravi o organiziranosti so ugotovili, da bo potrebno na tem področju zagotoviti nove premike, kar pomeni, da bodo morali organiziranost osnovnih organizacij kot tudi občinske organizacije uskladiti z določili in statutom Zveze sindikatov Slovenije. Da bi zagotovili široko aktivnost sindikalnega članstva, bodo letos še zlasti spodbujali delo v sindikalnih skupinah, ki naj bi se

še bolj uveljavljale kot neposredna vez med članstvom in njegovim delegatskim telesom izvršnim odborom osnovne organizacije. Prav tako bo občinski svet ZS v prvih mesecih letošnjega leta storil vse potrebno, da bi sindikalne organizacije dodobra uveljavili v krajevnih skupnostih. Poleg tega pa bo občinski sindikalni svet dosledno uveljavljal svojo politiko na področju evidentiranja možnih kandidatov za sindikalne in druge funkcije, družbenopolitičnem izobraževanju itd.

Seveda so se delegati dodobra »ogreli«, ko je stekla beseda o nalogah mariborskih sindikatov,

ki jih je začrtal območni seminar v Moravcih. Tudi tokrat je bila v središču pozornosti razprava o »sindikalni listi«. Izrečenih je bilo precej vročih besed na njen račun in nevihta se je polegla šele tedaj, ko je Slavko Uršič, predsednik mariborskih sindikatov, zbranim obrazložil, da bo letos še vedno veljala stara sindikalna lista, seveda z novimi vrednostmi.

Kot najbrž nobena sindikalna seja v naši republiki ta čas ne mine brez razprave o letošnjih zaključnih računih, tudi ta ni. Delegati mariborskih delavcev so v zvezi s tem odločno poudarili, da je bil rok za pripravo po-

trebnih poročil prekratek. Menili so, da bi z obravnavo le počakali še toliko časa, kolikor ga strokovne službe potrebujejo, da bi pripravile takšna poročila, od katerih bi delavci tudi kaj imeli. Naglica je v tem primeru nesmiselna, so menili delegati. Rekli so: »Bolje malo kasneje in potlej temeljita analiza!«

Občinska svet Zveze sindikatov Maribor je slednjič sklenil ponovno izvesti referendum za sprejem samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev za intervencije na področju proizvodnje in porabe hrane.

Z letne skupščine osnovne organizacije sindikata delavcev, zaposlenih v zasebnem sektorju žalske občine

Samo od plače se ne da živeti

Damjan Križnik

»To ni tvoje delo! Zakaj se spuščas v stvari, ki ti niso nič mar?«

To so besede, ki jih Franc Kasetnik, sekretar osnovne organizacije sindikata delavcev, zaposlenih v zasebnem sektorju občine Žalec, najpogosteje sliši. Dolžnost, ki jo sicer opravlja honorarno, pa mu veleva, da med letom obiskuje 290 članov sindikata in se kdaj pa kdaj pogovori tudi s katerim od 159 delodajalcev, kjer so ti člani zaposleni.

Vpraša obrtnika: »Zakaj je regres tako nizek?«

»To tebi nič mar!« mu odgovori.

Vpraša drugega: »Zakaj ne kupite prikolic, v katerih bi lahko letovali vaši delavci?«

Pa mu odvrne: »Saj imajo dobre plače, naj si jih sami kupijo!«

»360 jurjev res ni dobra plača!« oporeka.

»Kdo pa pravi, da jih dobijo le toliko? Pri meni je plača 8.000 dinarjev.« vzroji obrtnik.

»A tako,« si misli, »torej prikrivaš dohodek.«

Prikrivanje dohodka je že kar vsakdanja stvar. Eden izmed delavcev v zasebnem sektorju je bil prijavljen le za 1.800 dinarjev, čeprav jih je dejansko dobival po 4.000. Če pa bi se ponesrečil, bi seveda prejel nadomestilo od te osnove.

Sodelovali so tudi na občinskih sindikalnih igrah. Rekel je obrtnikom: »Financirati bo treba tekmovalca!«

Pa so jim hoteli vzeti še tisto kegljaško stezo, ki so jo doslej plačevali.

Tako nam je minulo soboto pripovedoval Franc Kasetnik, ko smo v Žalcu čakali na začetek letne skupščine osnovne organizacije sindikata delavcev, zaposlenih pri zasebnih delodajalcih...

Predsednik OOS Zdravko Žigon je najprej orisal delo njihove organizacije v minulem letu. Povedal je, da se je izvršni odbor sestel šestkrat, razpravljal pa je o spremembi pravilnikov za

dodeljevanje stanovanj in kreditov, o slabi dejavnosti njihovih delegatov in občinskih organih, o kadrovskih zadevah, ki so pri njih zaradi velike fluktuacije zelo pereče itd. Govorili so tudi o tem, da obrtniki ne poravnajo sindikalne članarine (med ljudmi je završalo, češ da jim jo na plačilnih listih obračunavajo), da so zato lani poslali opomine kar 172 obrtnikom. Tudi denarja za svojo dejavnost nimajo veliko, kar pa tudi ni čudno, saj smo že omenili, kako nekateri obrtniki prikazujejo za svoje delavce, da imajo le 3.600 dinarjev osebnega dohodka.

V razpravi so v glavnem govorili o stanovanjih in kreditih za gradnjo hiš, nekaj malega pa tudi o dopolnilnem izobraževanju. Dopolnilno izobraževanje pa je med temi delavci skorajda neznanica, je povedal predstavnik obrtnikov in predsednik sklada za dopolnilno izobraževanje delavcev v zasebnem sektorju Zdravko Dolar. »Kar 70 odstotkov teh delavcev je nekalifici-

ranih, denarja za njihovo izobraževanje pa je dovolj.« O drugih zadevah, denimo o regresih, družbeni prehrani itd., niso govorili, čeprav je sekretar občinskega sveta zveze sindikatov Branko Povše skušal načeti njihove probleme tudi na tem področju.

V letnem načrtu dela je osnovna organizacija še posebej aktivna pri spremljanju pogodb med delavci in zasebnimi obrtniki, da bo še posebno pozorno spremljala kršitve delovnih razmerij in gibanje osebnih dohodkov ter zdravstveno varstvo delavcev in varstvo pri delu. Imenovali so vodje ekipe, ki bodo odslej bdeli nad pripravi njihovih delavcev za DŠI, ob koncu pa podelili priznanja njihovim najboljšim športnikom.

Kaj smo storili za akcijo »zaključni računi«

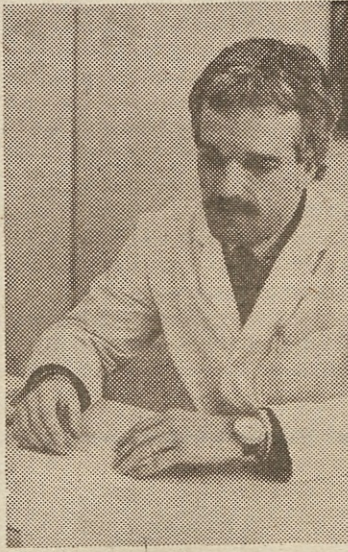
Temeljito delo pomembnejše od rokov?!

Že ko smo prejšnji teden obiskali nekaj delovnih organizacij po Sloveniji, da bi se prepričali, kako teče akcija »zaključni računi«, smo se odločili, da obisk še ponovimo. Strokovne službe in poslovodni organi so nam zatrjevali, da bodo storili vse, kar je v njihovi moči. Pogrešali pa smo glas sindikata v bazi. In ker je slednjič le sindikat tisti, ki mora poskrbeti, da bo akcija stekla po dogovorjenih tirih, da bo opravljena do predvidenega roka, smo »ost zasliševanja« tokrat obrnili v drugo smer.

Napotili smo se v ljubljansko občino Vič-Rudnik, da bi v nekaj temeljnih organizacijah združenega dela zvedeli, kako sindikalni delavci opravljajo svoj del naloge v tej pomembni akciji.

Janez Čebulj

Andrej Guček

Vida Cvelbar

Janko Bizilj

Slavko Košir

Delo moramo opraviti temeljito

Najprej smo stopili na občinski sindikalni svet in se pogovorili s predsednikom Janezom Čebuljem. O tem, kaj se dogaja v zvezi z akcijo zaključni računi v delovnih organizacijah, nam še ni mogel postrčiti z oceno. »Prezgodaj ste se oglasili. Vem, da akcija teče, a kaj in v kolikšni meri so kje storili, še ne vemo. Vsem osnovnim organizacijam smo poslali obvestilo, kaj in do kdaj morajo napraviti. Po področnih seminarjih smo sklicali sejo predsedstva. Predsedstvo šteje 14 članov, zbralo pa se nas je 60, rekel bi širši politični aktiv.

Tako smo združili vse družbenopolitične organizacije, samoupravne in poslovodne organe v enotno akcijo za enotne cilje. Ko smo imeli sejo občinskega sveta, se je izkazalo, da akcije zaključni računi vsi ne razumejo pravilno. Razložili smo jim, da mora biti do 31. januarja izdelano poslovno poročilo o lanskem gospodarjenju, ne pa zaključni račun v celoti, kot so razumeli nekateri. Točno smo opredelili teme, o katerih naj delavci razpravljajo. To so poraba sredstev za sklade skupne porabe, nekateri stroški materialnega posla ovanja, denimo za službena potovanja, reprezentanco..., izraba delovnega časa in sredstev, izpolnjevanje proizvodnih načrtov, naložbe in njihova učinkovitost, pogoji ustvarjanja dohodka, politika delitve čistega dohodka, osebni dohodki in produktivnost dela. Vse to so stvari, ki naj bi jih delavci obravnavali v predbilančnem postopku, analiza tega pa bo le sestavni del zaključnega računa.

Se posebej smo opozorili, naj se v delovnih organizacijah ne oprijemajo le števil, med katerimi se lahko izgubi celo strokovnjak. Poročilo o gospodarjenju mora razumeti prav vsak delavec. Moram pa priznati, da se je že pri nas začela zamuda. Lahko bi prepisali gradiva, ki so prihajala k nam in jih poslali osnovnim organizacijam. Odločili smo se za daljšo pot. Veliko predsednikov je v občinskem svetu in v političnem aktivu, tako jim zdaj razlagamo, kje in kako velja zastaviti akcijo. Morda bomo s takšnim načinom delom rok prekoračili, a prepričan sem, da le tako lahko učinkovito izpeljemo akcijo in da nam bo dala res koristne napotke za bodoče delo.

Mija Pokeršnik

Brez podatkov ni akcije

V zdravstvenem domu Vič-Rudnik so na sestankih izvršnih odborov obeh osnovnih organizacij in konferenci sindikata že govorili o tem, kaj bo sindikat storil, da bi zdravstveni delavci pred zaključnim računom v tehtni razpravi ovrednotili rezultate lanskega gospodarjenja.

Dr. Andrej Guček, predsednik konference osnovnih organizacij, nam je dejal, da jim pri tej dejavnosti veliko pomaga gradivo, ki jim ga je poslal Zdravstveni dom Ljubljana in v katerem so poleg splošnih načel zapisani tudi roki, do katerih morajo na zborih delavcev odločiti o delitvi rezultatov svojega dela pa tudi o delovnih razmerah, o celotnem prihodku in porabljenih sredstvih, dohodku in čistem dohodku, akumulaciji in delitvi sredstev za osebne dohodke, o sredstvih za skupno porabo, rezervnem in poslovnem skladu. Pričakujejo tudi, da bodo iz zaključnih računov zvedeli, kolikšna je povezanost med temeljnimi organizacijami v ljubljanskem zdravstvenem domu, kakšni so dohodkovni odnosi med njimi.

»Je pa vprašanje, če nam bodo skupne službe res do roka poslale vse podatke,« je dejal predsednik konference osnovnih organizacij sindikata v zdravstvenem domu Vič-Rudnik. Doslej so imeli z njimi že nekaj rat slabe izkušnje, dogodilo pa se je tudi, da niso dobili točnih podatkov. »Seveda pričakujemo, da bodo zaključni račun sestavili do roka in da bomo lahko organizirali temeljito razpravo vseh 290 delavcev v obeh osnovnih organizacijah sindikata v naši temeljni

organizaciji združenega dela. Torej vse je odvisno od tega, ali bodo podatki zbrani pravočasno.«

Res je, da so doslej govorili o dejavnosti sindikata pri sprejemanju zaključnih računov za lansko leto zgolj v izvršnih odborih in v konferenci sindikata, med zdravstvenimi delavci pa še ne, čeprav je marsikdo med njimi že prebral članek v glasilu Zdravstvenega doma Ljubljana, v katerem je podrobno opisano, kaj naj bi dosegli s to delavsko akcijo.

So učinkovite strokovne službe dovolj?

V Iskrni TOZD IPT nam predsednik sindikalne organizacije Zdravko Višnjič priznal, da »zadeva nič kaj dobro ne teče,« zatem pa odločno zavrnil vsako »izjavo za tisk.«

»Nič ne bom govoril, dokler se ne pomenim s člani izvršnega odbora in ne zvem, če je kdo že kaj storil. Pri nas je vsak zadolžen za določeno delo in sam vem o akciji le toliko, kar sem prebral v časopisu in v nekaj okrožnicah.«

Kdo je te okrožnice poslal, nam ni vedel povedati, saj je »tako zaposlen z reorganizacijo, da nima časa za prav nič drugega.«

Vendar nam je povedal, da je za »to delo«, ki nas zanima, zadolžena Vida Cvelbar, članica izvršnega odbora sindikata v IPT. Pokazalo se je, da je to vodja finančne službe, ki nam je tudi pomagala razrešiti skrivnostnost, v katero je akcijo zaključni računi ovil predsednik. Pojasnila nam je, da ni uspel referendum o reorganizaciji za namensko proizvodnjo v Iskrini delovni organizaciji Elektromehnika Kranj in da ima sindikat zdaj čez glavo dela s to zadevo. Vendar to po njenih besedah akcije ne bo niti najmanj motilo:

»Računovodkinja bo s pomočjo blagajničarke pripravila vse podatke in skupaj bomo izdelale poročilo. Pri nas je ta služba tako učinkovita, da tu sindikalna akcija sploh ni potrebna. Rok poznajo in vse bo pravočasno pripravljeno. Prav nič me ne skrbi, saj je časa še dovolj. Čeprav se na sindikatu o tej stvari še nismo menili, bomo lahko še vedno vskočili, če bo potrebno. Jutri bomo imeli sestanek in tudi ta akcija je ena izmed točk dnevnega reda. Morda se bomo pomenili, kaj bomo delali v bodoče.«

Oglasili smo se po tem sestanku in zvedeli, da so se dogovorili, kako bo treba nujne podatke zbrati do določenega roka. Sindikat se bo vendarle vključil v svojo akcijo — izbrali so delegate za določena področja in ti bodo pripravili poročila, na tej podlagi pa bo izvršni odbor sindikata v IPT izdelal svoje sklepe in stališča ter začrtal nadaljnjo dejavnost.

Z voljo se marsikaj doseže

V Tobačni tovarni Ljubljana smo se pogovarjali s predsednico osnovne sindikalne organizacije v TOZD Galanterija Mijo Pokeršnik. Povedala nam je, da je tudi član občinskega sindikalnega sveta, kjer so pred nekaj dnevi obravnavali akcijo zaključni računi. Dogovorili so se, kako bo akcija tekla, na kaj morajo biti sindikati predvsem pozorni... Takoj naslednji dan so se v njihovi delovni organizaciji zbrali predsedniki osnovnih sindikalnih organizacij, »premleli« napotke občinskega sveta in se dogovorili, kako jih lahko koristno porabijo pri svojem delu.

Po tem sestanku so o svojih stališčih obvestili strokovne službe, ki po navodilih SDK in sindikata v kolektivu že pripravljajo oceno lanskega gospodarjenja.

»Delo računovodstva skrbno spremljamo,« nam je zatrjela Mija Pokeršnik, »in prepričana sem, da bodo svojo nalogo opravili do določenega roka. Delavski svet bo pravočasno dobil poročila o dohodku, izdelani bodo inventurni elaborati o presežkih, primanjkljajih, neizplačanih terjatvah, preučili bomo stroške re-

prezentance, približno bo jasno, kako je s skladi... V TOZD Proizvodnja je delavski svet vse te stvari že obravnaval, v tem tednu pa računamo, da bo tako tudi v drugih temeljnih organizacijah. Sledile bodo razprave na delnih zborih, v delovnih skupinah in pokazalo se bo, kje in kaj bo moral sindikat še postoriti.«

Kaže torej, da v Tobačni tovarni ne bo težav in Mija Pokeršnik nam je tudi pojasnila, zakaj pri njih akcija teče brez zadreg:

»Dolga leta sem aktivna sindikalna delavka in spoznala sem, da je marsikaj odvisno od predsednika osnovne organizacije. Če ta zaspi, se pretrgajo vse vezi. Vem, da je dela veliko — a to pač zahteva več zavzetosti. Pri nas so sindikalni delavci res vestni, odgovorni, pri vseh službah smo vedno dobili vso pomoč, ki smo jo potrebovali in ni čudno, da naloge izpolnjujemo vestno in pravočasno.«

SDK med prvimi

V centrali SDK nas je sprejel Janko Bizilj, predsednik osnovne sindikalne organizacije:

»Smo eden izmed organizatorjev te akcije in prepričan sem, da jo bomo med prvimi tudi končali — tako glede rokov kot temeljnosti. Vem, da je sindikat nosilec akcije zaključni računi, a pri nas, v naši službi njegova zavzetost resnično ni potrebna. Vse teče po dobro uhojeni poti. Pravi nosilec akcije je vodja oddelka za računovodstvo in financiranje služb. Vestnost vseh, ki pri tem sodelujejo, jamči, da bo vse v redu. Vsak dan se vidimo in pomenimo, kako stvari tečejo. Za zdaj posebnih težav še ni bilo. Podatki bodo pripravljani pravočasno — točni in ne le okvirni. O njih bomo razpravljali v prvih dneh meseca februarja. Poleg centrale imamo še 14 podružnic. Kar zadeva skupna sredstva, je že vse jasno, posamezne delovne enote pa so tik pred »ciljem«, tako da smo res lahko mirni. Tudi delegatski sistem je pri nas že tako dobro utečen, da bodo razprave in odločanje tekle samoupravno in gladko.«

Z vsem delavskim pogumom

V viški Iliriji, organizaciji združenega dela, v kateri dela 920 delavcev (v treh proizvodnih temeljnih organizacijah, delovni skupnosti skupnih služb in v temeljni organizaciji Marketing)

smo se pogovarjali o akciji »zaključni računi« s Slavkom Koširjem, tajnikom družbenopolitičnih organizacij.

»Vem, kako pomembna je ta naša dejavnost ob sprejemanju zaključnih računov,« nam je pripovedoval, »in to vem ne samo iz sredstev javnega obveščanja, pač pa tudi zato, ker sem kot član občinskega sindikalnega sveta sodeloval na sejah, kjer smo se dogovorili, kako bomo akcijo organizirali v ljubljanski občini Vič-Rudnik. Res smo nekolkaj pozni, toda sklenili smo, da se bomo učinkovito pripravili in zato smo podrobno gradivo o dejavnosti osnovnih organizacij sindikata in konferenc v prihodnjih nekaj tednih poslali sindikalnim organizacijam šele te dni. Toda gradivo je napisano tako, da bo lahko vsak, vsaj kolikor toliko družbeno razgledan delavec vedel, kaj hočemo doseči in kako se bo vključil v to dejavnost. V Iliriji smo včeraj sklicali sestanek izvršnih odborov osnovnih organizacij in na njih govorili predvsem o pomenu akcije. Dogovorili smo se, da bomo med razpravo o našem poslovanju v minulem letu podrobno pregledali, kako smo uresničili plan za leto 1978, kako smo ali bomo razporedili svoj pridobljeni dinar in v kolikšni meri sodelujejo v tej samoupravni dejavnosti temeljne organizacije združenega dela in delavci v njih. Spregovorili bomo tudi o tem, kaj je doslej storil sindikat in kaj druge družbenopolitične organizacije, da bi uskladili naše samoupravne splošne akte z zahtevami zakona o združenem delu, kajti od tega je v marsičem odvisno naše gospodarjenje pa tudi interes delavcev zanj. Ne gre le za to, da bi bili delavci seznanjeni s poslovanjem in z njegovimi rezultati v minulem letu, temveč predvsem za to, da bi kot dobri samoupravljavci smotno odločali o dohodku svoje organizacije, ugotavljali njene dosežke in slabosti ter ob ukrepih za krepitev samoupravne veljave odločali o dokončni delitvi ustvarjenega dohodka.«

Vse to torej vedo. Načela in stališča, ki jih skušajo doseči z akcijo »zaključni računi«, so znana. Na sestankih izvršnih odborov osnovnih organizacij so sklenili, da se bodo o vsej tej zadevi pogovarjali tudi v sindikalnih skupinah. Zaključnega računa pa še nimajo in ko ga bodo službe pripravile, se bodo z vsem svojim delavskim pogumom vključili v to dejavnost.

SODELOVALI SO:
Janez Voljč, Andrej Agnič in Ciril Brajer

Soglasje sindikatov k preobrazbi zbornice

Bržas je bil prijetno presečen generalni sekretar slovenske gospodarske zbornice, Lojze Fortuna, ki je prišel poročat o načrtovani preobrazbi te ustanove v duhu zakona o združenem delu ter hkrati pozvat sindikate, naj bi aktivno sodelovali v javni razpravi o osnutku novega statuta zbornice, ko je slišal, da so se sindikati v to razpravo že zelo tvorno vključili in da v bazi teče že nekaj časa. Rezultatov teh razprav na seji predsedstva sicer še nismo slišali, saj še niso končane, kljub temu pa je predsed-

stvo ocenilo, da so izhodišča za delo zbornice v bodoče in za njeno organiziranost dobra in jih je tudi podprlo, v krajši razpravi pa je tudi načelo nekaterih vprašanj, ki so v osnutku statuta po njegovem mnenju »obdelana« premalopričljivo oziroma jasno.

Samoupravna preobrazba zbornice zahteva ne samo drugačen pristop k reševanju posameznih vprašanj (s strokovnimi timi), pač pa tudi drugačno organiziranost in drugačno razdelitev dela. V Gospodarski zbornici

Slovenije naj bi bilo poleg 24 splošnih združenj TOZD po dejavnostih, poleg tega pa naj bi ustanovili še 13 medobčinskih zbornic. Zavoljo takšne razdelitve naj bi tudi reševanje gospodarskih vprašanj v posameznih delovnih organizacijah ali dejavnostih potekalo znatno bolj ažurno in učinkovito, seveda pa bo potrebno posamezna vprašanja temu primerno tudi »rangirati«. Ena izmed pomembnih oblik dejavnosti zbornic naj bi bili tudi družbeni sveti in sveti, ki naj bi jih ustanovili pri republiški zbor-

nici in medobčinskih zbornicah, kasneje pa morda tudi pri splošnih združenjih TOZD.

Predsedstvo RS ZSS je po krajši razpravi sklenilo pospešiti razpravo o preobrazbi zbornice vseh ravneh sindikalne organiziranosti, hkrati pa je sodilo, da bi bilo treba v tistih organih zveze sindikatov, ki bodo neposredno sodelovali bodisi z republiško ali občinskimi zbornicami, oziroma splošnimi združenji TOZD medsebojno uskladiti delovne programe dela z njihovimi.

Predsedstvo republiškega sveta ZSS dalo v javno razpravo stališča do pridobivanja in razporejanja dohodka ter uveljavljanja načel delitve po delu

Podlaga sleherne delitve je ustvarjeni dohodek

B. Rugelj

Predsedstvo republiškega sveta je sprejelo osnutek stališč republiškega sveta ZSS o pridobivanju in razporejanju dohodka ter uveljavljanju načel delitve po delu in rezultatih dela in o nalogah sindikatov na tem področju v letošnjem letu. Osnutek bo zdaj v javni razpravi v sindikatih do konca marca, v začetku aprila naj ga bi sprejel republiški svet. Namen stališč je jasen: spodbuditi duha zakona o združenem delu, ki terja, da delavci sami odločajo o pogojih za ustvarjanje dohodka in merilih za njegovo razporejanje in uporabo, čisti dohodek pa delijo izključno po vloženem delu in rezultatih dela. Na teh področjih smo sicer dosegli že nekaj dobrih rešitev. Zavoljo tega stališča, upoštevaje različnost uveljavljenih rešitev in glede na številna nerazumevanja oziroma popačenja družbenoekonomske vsebine dohodkovnih odnosov, usmerjajo pozornost le na nekatere ključne naloge. Predsedstvo se je ob tem zavzelo, da bi morali tudi v naslednjih letih — ob oceni stanja v praksi — usmeriti delovanje v ključne akcijske naloge.

Predsedstvo se je ob tem odločilo tudi za kompromis. Nekdanji sindikalni listi, ki je od letos dalje sestavni del stališč sindikatov do pridobivanja in razporejanja dohodka ter delitve po delu, za letos ni ukrojilo nove oblike. Sindikalna lista v letošnjem letu ostane v veljavi takšna, kot je bila lani, s tem seveda, da se višina prejemkov, ki jih obravnava, letos prilagodi poprečnemu osebnemu dohodku iz lanskim prvih devetih mesecev.

Kompromis je bil nujen zavoljo potrebe, da sindikati izboljšajo čim bolj celovita stališča do teh vprašanj, ki so ključnega pomena za uveljavljanje samoupravnih pravic delavcev. »Sindikalna lista«, po novem kot »določanje pogojev, osnov in meril za nekatera izplačila, ki bremenijo osebne dohodke, ki se delavcem izplačujejo za zadovoljevanje nekaterih njihovih potreb iz sklada skupne porabe oziroma kot osebni prejemki iz materialnih stroškov«, je sad spoznanja o nujnosti samoupravnega reševanja teh vprašanj, nujnost za dejansko prilagoditev duha zakona o združenem delu. Pri uporabi

ljanju določil sindikalne liste so se v minulih letih pogosto pojavljale napačne odločitve, ki niso imele mnogo skupnega z načelom delitve po delu in rezultatih dela. Mnogi so jo razumeli kot »zakon«, ki daje delavcem določene pravice ne glede na ustvarjeni dohodek, mnogi so sodili, da za urejanje teh vprašanj niso odgovorni samoupravno organizirani delavci, pač pa sindikat. Tako se je ohranjala zavest, da lahko tudi v bodoče kdorkoli zunaj združenega dela in namesto delavcev konkretno ureja njihova najpomembnejša družbenoekonomska vprašanja.

Potem ko so sindikati ocenili družbenoekonomske in idejno-politične razsežnosti ter posledice dosedanjega oblikovanja sindikalne liste; so se dogovorili, da morajo že v svojih izhodiščih dopolniti oziroma spremeniti pristop k temu vprašanju. Sindikati tako v bodoče ne bodo več predpisovali pogojev in osnov ter določali finančno ovrednotenje posameznih pravic delavcev, ker je to izključno pravica tistih, ki ustvarjajo dohodek. Dejavnost sindikatov bo zavoljo tega letos

usmerjena v oblikovanje družbenih meril, ki naj bi jih upoštevali delavci, ki se v odvisnosti od ustvarjenega dohodka ter svojih ciljev in interesov samoupravno dogovarjajo o načinu uresničevanja teh pravic. Do jeseni letošnjega leta naj bi v sindikatih izdelali in sprejeli merila, ki naj jih v svoji aktivnosti za uveljavljanje pogojev, osnov in meril za pridobivanje posameznih pravic iz dosedanje sindikalne liste upoštevajo organizacije zveze sindikatov pri oblikovanju samoupravnih splošnih aktov v organizacijah združenega dela. V letošnjem letu naj, kot smo že omenili, še veljajo določila, oziroma delitvena razmerja iz lanske sindikalne liste, vendar pa predsedstvo RS ZSS izrecno poudarja, da si morajo sindikati odločno prizadevati, da bo oblikovanje sklada skupne porabe in poraba teh sredstev dosledno odvisna od ustvarjenega dohodka. Pri oblikovanju sredstev sklada pa naj imajo prvo prednost sredstva za zagotovitev prehrane delavcev med delom.

Preveč ambiciozni programi dela

Predsedstvo republiškega sveta je razpravljalo tudi o uresničevanju programa dela sveta in njegovih organov v letošnjem letu ter o delu občinskih svetov in osnovnih organizacij. Razpravljalo je o izdelavi in sprejemu letnih delovnih načrtov in sklenilo pozvati vse sindikalne organizacije in organe, ki tega dela še niso opravili (rok za izdelavo je potekel 20. januarja), naj pohitijo s pripravo programov. Prav tako pa je pozvalo vse »nosilce planiranja« dela v sindikatih, naj bi nastajajoče programe sproti usklajevali — kar bo seveda tudi pripomoglo k ažurnosti in učinkovitosti dela sindikatov in vseh ravneh njihove organiziranosti.

Obe navodili predsedstva republiškega sveta slovenskim sindikatom sta na mestu. Prav tako tudi tretje, izrečeno v razpravi;

češ sindikalne organizacije in organi naj pri opredeljevanju nalog ne pretiravajo! Analiza doslej izoblikovanih delovnih programov (republiški svet jo je najbolj temeljito opravil v lastni hiši, pri republiških odborih in komisijah, manj podrobno pa pri občinskih sindikalnih svetih in med osnovnimi organizacijami) namreč kaže, da večina programov »boleha« za pretirano ambicioznostjo. V programih je veliko zelo obsežnih in zahtevnih nalog — jih bo res mogoče opraviti vse in dobro? Sindikati na različnih ravneh organiziranosti bi morali presoditi, koliko dela lahko opravijo dobro, potem pa naj bi se odločili za naloge, ki so trenutno najpomembnejše. Res je sicer, da so se sindikati na nedavno minulih seminarjih odločili, da bodo najprej izpeljali tri

osnovne naloge — akcijo ob sprejemanju zaključnih računov, pregledali, kako so bili izdelani samoupravni akti, ki jih je bilo treba sprejeti v decembru lani ter uveljavili delitev po delu. Toda kljub tej »selekciji« nalog ni odveč opozorilo o preveliki obsežnosti programov, saj iz izkušnje vemo, da se bodo ob pregledu opravljenega dela marsikje izgovarjali tudi na — preobilico dela. Zatorej raje manj nalog, zato pa temeljito opravljene!

Sicer pa predsedstvo RS ocenjuje, da je delo v splošnem boljše opravljeno kot lani ob tem času: več organov in organizacij sindikatov ima pripravljene programe delovnih nalog za letos, čeprav marsikje še vedno v obliki osnutka. Večina programov je zelo konkretnih. Programi republiških odborov so že »opremljeni«

tudi z nosilci posameznih nalog in z roki za izvedbo, ponekod pa so jim dodali tudi metode dela za uresničevanje posameznih nalog. Mnogo manj jasna je slika v bazi, saj republiški svet v kratkem času ni mogel analizirati obilice programov občinskih sindikalnih svetov in osnovnih organizacij, čeprav se zdaleč niso vsi pripravili. Vendar tudi v tem primeru ocene kažejo, da je delo opravljeno dobro in da so v programih dela zajeta vsa najpomembnejša vprašanja. Razmere v osnovnih organizacijah pa so zelo različne. Ponekod imajo izdelane programe, ponekod se jih sploh še niso lotili. Značilno je, da delo zastaja zlasti tam, kjer tudi sicer sindikat ne deluje najbolje, to je v manjših delovnih organizacijah.

IZ PRAKSE SODIŠČ ZDRUŽENEGA DELA

Piše: Ivan Žužek

Delavca je potrebno poučiti o morebitnih posledicah

Delavec lahko kadarkoli odpove delovno razmerje, če pisмено izjavi, da ne želi delati v delovni organizaciji in da prekine delovno razmerje. S tem ko delavec odpove delovno razmerje, lahko sledijo zanj neugodne posledice, denimo odpoved stanovanjske pogodbe, enkratna vrnitev posojila, ki ga je delavec dobil za nakup stanovanja ali za gradnjo stanovanjske hiše, vrnitev štipendije, stroškov šolanja itd. Delavec, ki odpoveduje delovno razmerje, se ne zaveda vselej vseh teh posledic, zlasti če gre za preprostega delavca, ki ne pozna določb samoupravnih splošnih aktov. Delavec mora biti torej poučen o morebitnih posledicah, ki sledijo odpovedi delovnega razmerja, saj gre za pouk o obveznostih delavca.

Delavec je predlagal sporazumno prenehanje delovnega razmerja, kar je komisija za delovna razmerja tudi sprejela. Določen je bil odpovedni rok, v katerem pa se je delavec premislil in prekladal odpoved delovnega razmerja. Temeljna organizacija je sledila njegovi odpovedi in komisija za delovna razmerja je ne glede na sklenjeni sporazum sprejela sklep o odpovedi delovnega razmerja. Odpoved delovnega razmerja je delavec dal zato, ker je hotel skrajšati odpovedni rok, ki je bil določen po sporazumu.

Glede na sklep o prenehanju delovnega razmerja pa je temeljna organizacija po prenehanju

delovnega razmerja delavcu odpovedala stanovanjsko pogodbo, in sicer s predlogom pred sodiščem združenega dela. Če bi obveljal prvotni sporazum, bi seveda stanovanjske pogodbe ne mogla odpovedati, ker je šlo za odpoved delovnega razmerja tako po želji delavca kot po želji temeljne organizacije. Delavec se ni zavedal posledice, da lahko izgubi stanovanje, ki ga je dobil v zvezi z delovnim razmerjem. Sicer delovnega razmerja ne bi odpovedal, saj bi mu delo prenehalo po sporazumu.

Sodišče združenega dela ni ugodilo zahtevku temeljne organizacije za odpoved stanovanjske pogodbe. Po sporazumu je bila tudi temeljna organizacija voljna, da delavcu preneha delovno razmerje. To stališče temeljne organizacije se z odpovedjo delovnega razmerja, ki jo je delavec dal kasneje, ni moglo spremeniti. Delavca bi morali poučiti in mu povedati, da mu odpovedi ni potrebno vlagati, ampak da mora le počakati, da preteče rok, ki je določen po sporazumu in da zaradi sklenjenega sporazuma ne bo mogel izgubiti stanovanje. Ker je pristojni samoupravni organ pristal na prenehanje delovnega razmerja in sklenil sporazum, kasneje pa delavca ni poučil o posledicah odpovedi, tak delavec ne more trpeti škodnih posledic in mu zato temeljna organizacija tudi ne more odpovedati stanovanjske pogodbe.

O statusnih spremembah v organizacijah združenega dela odločajo delavci

Delavci imajo pravico in dolžnost opraviti ustrezne spremembe v organiziranih temeljnih oziroma delovnih organizacijah (člen 326 zakona o združenem delu). Spremembe so delavci dolžni opraviti, če se spremenijo materialna podlaga dela, dejavnost ali pogoji, ki so obstajali ob organiziranju temeljne ali delovne organizacije. Sodišče združenega dela sicer odloča o pogojih za organiziranje temeljne organizacije, vendar le tedaj, če o tem delavci preostalega dela temeljne organizacije ali drugih temeljnih organizacij sprožijo spor v zakonitem roku. Če takega spora ni, sodišče ne more presojati, ali obstajajo pogoji za organiziranje oziroma pogoji za statusne spremembe v temeljni ali v delovni organizaciji. Takega pooblastila ne daje sodišču niti zakon o združenem delu niti noben drug zakon.

Sodišče združenega dela je reševalo spore med temeljnimi organizacijami, ki niso uspeli sporazumno razdeliti premoženja niti niso uspeli skleniti samoupravnega sporazuma o združitvi v delovno organizacijo. Sodišče bi moralo torej odločiti o dveh pomembnih zadevah za organiziranje delovne organizacije, zlasti ker je bil med temeljnimi organizacijami spor o dejavnostih posamezne temeljne organizacije in prav zaradi tega spora tudi ni prišlo do sklenitve sporazuma o združitvi v delovno organizacijo.

Ko je sodišče s pomočjo izvedenca razčiščevalo dejansko stanje, je prišlo do spoznanja, da temeljne organizacije sploh ne

izpolnjujejo pogojev za obstoj oziroma da bi se vsi delavci temeljnih organizacij morali organizirati kot enovita delovna organizacija. Tako je tudi razrešilo spor in naložilo delavcem, da v 30 dneh sprejmejo sporazum o združenju dela v enoviti delovni organizaciji.

Tako stališče ni v skladu z zakonom o združenem delu, saj sodišče ne more mimo volje delavcev odločati o statusnih spremembah, zlasti ker takega spora med delavci sploh ni bilo. Delavci temeljnih organizacij nočejo organizirati enovite delovne organizacije, saj bi zaradi tega dosedanje temeljne organizacije prenehale obstajati. Pritožbeno sodišče je moralo razveljaviti odločbo sodišča prve stopnje, saj ni rešilo bistvo spora. Predvsem bi moralo sodišče odločiti o sporu zavoljo samoupravnega sporazuma o združitvi v delovno organizacijo. O tem sporu sodišče lahko odloča, saj je pooblaščen po zveznem zakonu o sodiščih združenega dela (2. točka 1. ods. 34. člena in 6. točka 2. odst. 18. člena). Moralo pa bo odločiti tudi o razdelitvi sredstev med temeljnimi organizacijami, saj med njimi o tem ni bilo doseženo soglasje. Odločba sodišča združenega dela bo nadomeščala sporni del samoupravnega sporazuma o združitvi v delovno organizacijo, v celoti pa tudi samoupravni sporazum o razdelitvi sredstev, pravic in obveznosti med temeljne organizacije.

Delovni obisk podpredsednika RS ZSS Mirana Potrča v piranski občini

Dober gospodar ve, kako je gospodaril

Damjan Križnik

Prejšnji petek se je podpredsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije Miran Potrč mudil na delovnem obisku v piranski občini. Najprej se je odzval vabilu občinskega sveta zveze sindikatov in se udeležil 7. seje predsedstva, ki je bila ob tej priložnosti v razširjeni sestavi, nato pa je obiskal Splošno plovbo Piran in se v pogovoru s sindikalnimi in vodstvenimi delavci s delovne organizacije seznanil s tečajnim položajem, v katerem so se znašli slovenski pomorščaki. Popoldne pa je politični aktiv pretresel nekatere aktualne probleme, s katerimi se v zadnjem času spopadajo v piranski občini.

Tudi preskusni kamen prizadevanj sindikatov

»Občinski svet Zveze sindikatov je že novembra lani, po obravnavanju rezultatov devetmesečnega poslovanja in po 9. seji CK ZKS, sklenil, naj se osnovne organizacije pripravijo na razpravo o zaključnih računih,« je povedal Ljubo Koler, predsednik občinskega sveta Piran. »Po regionalnih seminarjih smo akcijo še pospešili. S predsedniki osnovnih organizacij smo se na skupnem sestanku dogovorili, naj se do 31. januarja sestanejo izvršni odbori vseh osnovnih organizacij in zadolžijo strokovne organe za pripravo poročila. Zadolžili smo tudi posamezne družbenopolitične organizacije in samoupravne organe, da se morajo v kar največji meri zavzemati za uspešnost akcije, individualnim poslovnim organom pa smo naložili, da morajo akcijo tudi oceniti.« Predsednik je piranskim sindikatom tudi povedal, da se bodo 5. februarja spet sestali vsi predsedniki izvršnih odborov osnovnih organizacij, ki bodo zadolženi, da bodo med 5. in 20. februarjem organizirali razpravo po sindikalnih skupinah. Izvršni odbori se morajo nato sestati do 25. februarja v razširjeni sestavi, analizirati razpravo in oblikovati stališča do poročila, ki ga bodo nato prebrali na zboru delavcev.

»Akcija zaenkrat teče zadovoljivo. To je trenutno naša najpomembnejša akcija. Če bomo uspeli, bomo spodbudili delavce za nove akcije in naše delo bomo lahko ob koncu leta ocenili za uspešno. Zato lahko trdimo, da akcija zaključni računi pomeni tudi preskusni kamen za uspeš-

Nakladajo izgubo? Zaradi nizkih cen pomorskih prevozov tudi takšno vprašanje ta čas ni neumestno...

nejše delo zveze sindikatov,« je še pripomnil Ljubo Koler.

Brez odporov ni šlo

Da bi bila akcija zaključnih računov izvedena pravočasno in da bi bila uspešna, je občinski svet Zveze sindikatov Piran povabil na posvet tudi vse individualne poslovodne organe iz občine. Vsi niso bili navdušeni nad akcijo. »Zakaj bi morali napisati to poročilo, ko pa moramo tako ali tako izdelati še poslovno poročilo.« Tako so govorili nekateri direktorji in dodali, da njihove skupne službe še niso organizirane tako, da bi jim lahko sproti dajale podatke.

Po nepopolnih podatkih, ki so na voljo piranskim sindikatom, pa je že jasno, da bodo minulo poslovno leto sklenili z izgubo v hotelih Bernardin. Investicija je bila zelo visoka, tako da ves dohodek poberejo anuitete, v

interesnim skupnostim. Odnosi na področju svobodne menjave dela še niso taki, kot bi naj bili, zato lahko prav ta akcija pomeni mejnik v prizadevanjih na tem področju.

Delavci še nimajo samoupravnih aktov, ki so jih sprejeli

Zatem je sekretar občinskega sveta ZSS Piran Bogo Lisjak orisal samoupravno organiziranost v piranskih organizacijah združenega dela. Povedal je, da so lani posvetili precejšnjo pozornost izdelavi in sprejemanju samoupravnih aktov. Sindikati so ugotovili, da so v delovnih organizacijah odlašali s pripravo aktov, nato pa so jih sprejemali po hitrem postopku, torej zgolj pravno-formalno. V Piranu tudi nimajo vsebinske ocene teh aktov, kajti občinska komisija za izvajanje določb zakona o združenem delu je prenehala z delom že v začetku minulega leta. Skoraj povsod, kjer so akte sprejeli, niso pripravili čistopisov, tako da jih delavci, ki so jih sprejeli, še niso dobili v roke! »Cvetje« Portorož in vzgojno-izobraževalni zavod še nimata nobenih aktov, v Splošni plovbi Piran in v mnogih obrtnih organizacijah pa še nimajo vseh. Ugotavljajo tudi, da je le malo prizadevanj, kako samoupravno organizirati dislocirane obrate, čeprav je precej takih, ki izpolnjujejo pogoje za konstituiranje v temeljne organizacije (Klavnica Sečovlje, PTT itd).

Občinski sindikalni svet je poslal vsem osnovnim organizacijam in direktorjem seznam vseh samoupravnih aktov, ki bi jih morali imeti, ti pa morajo do konca januarja poslati občinskemu sindikalnemu svetu seznam sprejetih aktov in način njihovega sprejemanja. Sindikalni svet bo nato pripravil analizo. Izvršne odbore osnovnih organizacij so tudi zadolžili, naj od poslovodnih organov zahtevajo oceno izvajanja določil teh samoupravnih aktov.

Ob koncu januarja bo jasno, kolikšen je bil dohodek

Zatem je v razpravo posegel tudi Miran Potrč. Soglašal je z mislijo, da je uspešnost akcije o gospodarjenju eden izmed preskusnih kamnov v delu zveze sindikatov. »Prav s tega stališča moramo izhajati v akciji, saj lahko sindikat zagotovi delav-

cem več možnosti za odločilnejši vpliv na odločitve o najpomembnejših vprašanih in če bodo videli, da jim sindikat pomaga, ga bodo v resnici imeli za svojega.

Sedanje akcije za temeljitejšo razpravo o gospodarjenju ni potrebno podrobneje utemeljevati. Vsi vemo, da je bilo sprejemanje zaključnih računov marsikdaj odtujeno delavcem. Zaključni računi so bili doslej le papirji, popisani s števkami. Delavci so glasovali zanje, čeprav problemov niso poznali. Ko pa so se problemi zaostri, je izbruhnilo nezadovoljstvo, marsikdaj tudi v obliki prekinitve dela. Tudi zato mora postati ocena gospodarjenja naša stalna naloga.

Miran Potrč je dejal, da bi morali pri oceni gospodarjenja ugotoviti, v kakšnem položaju so posamezne organizacije združenega dela, kako so povezane s poslovnimi partnerji, kako gospodarijo s sredstvi. Ugotoviti moramo, ali smo s stroji, ki jih imamo na voljo, s kadri, s surovinami in drugim naredili toliko, kot bi lahko. Spregovoriti pa bi morali tudi o delitvi, seveda v odvisnosti od gospodarjenja. Miran Potrč je povedal, da je do konca januarja mogoče zelo natančno ugotoviti, kolikšna bosta dohodek in čisti dohodek, kjer računovodje tega niso sposobni povedati, bi veljalo spregovoriti o njihovi strokovnosti.

Splošna plovba v nemirnih vodah

V Splošni plovbi Piran se je Miran Potrč pogovarjal z vodstvenimi delavci in s predstavniki družbenopolitičnih organizacij. Predsednik sindikalne organizacije je najprej spregovoril o akciji za oceno gospodarjenja v minulem letu in o sprejemanju zaključnega računa. Povedal je, da imajo zaradi narave svojega dela težave s sklicevanjem širših sestankov ali zborov delavcev. Kljub temu pa bodo speljali akcijo na vseh ladjah, ki bodo v teh dneh v Jadranskem morju, organizirali pa bodo razpravo tudi za vse delavce, ki delajo v Piranu, in za tiste mornarje, ki se mudijo na dopustu. Pripravili so rokovnik, vendar rokov bržčas ne bodo mogli spoštovati. Kljub temu pa pričakujejo, da bodo analizo gospodarjenja v minulih letih pripravili do 5. februarja.

Zatem je v. d. direktorja L. Stadinina orisal položaj, v katerem se je znašla Splošna plovba Piran. K

negativnim rezultatom poslovanja so pripomogle nizke cene vozni, nekateri elementi izvozne politike, valutne spremembe (zlasti padanje vrednosti dolarja in revalorizacija jena), notranje slabosti (nekatero slabe poslovne odločitve) in večji izpadi ladij zaradi škodnih primerov (kar treh ladij niso mogli uporabiti). Tako so prvo četrtletje minulega leta sklenili z izgubo 70 milijonov dinarjev, polletje z 98 milijonov, v zadnjem četrtletju pa kaže, da bodo imeli kljub optimističnim pričakovanjem spet za 70 milijonov izgube. Že lani so pokrivali izgubo na račun amortizacije. Tudi letos bodo namesto 280 milijonov obračunali največ 100 milijonov dinarjev amortizacije, da bi prikazali vsaj minimalen dohodek. Obveznosti iz minulega leta pokrivajo tudi s kratkoročnimi krediti, ugodnejši premostitveni kredit v višini 200 milijonov dinarjev jim je odobrila Splošna banka Koper. »Ko bomo obravnavali zaključni račun, bomo delovnim ljudem pojasnili težave, ki nas pestijo, in jih obvestili, kakšne poti iščemo za rešitev,« je sklenil svojo pripoved Lucijan Stadinina.

Miran Potrč je opozoril, da je primer Splošne plovbe Piran eden tistih, ko bi se morali pri oceni gospodarjenja usmeriti predvsem v temeljito oceno vzrokov, ki so privedli do slabih rezultatov gospodarjenja. Tako bi namreč v veliko lažje našli pot iz zagate. Nakazal je tudi nekaj možnih rešitev, ki bi, dolgoročno gledano, lahko premostile nastale težave. Po njegovih besedah bi kazalo razmišljati tudi o ustanovitvi samoupravne interesne skupnosti za pomorski promet, medtem ko so v Splošni plovbi Piran sprejeli pobudo družbenopolitičnih organizacij in skupščine občine Piran o ustanovitvi družbenega sveta, ki bi naj pomagal pri reševanju tekočih vprašanj gospodarjenja in samoupravljanja v tej delovni organizaciji.

Sindikalistovo pismo

O reklami, reprezentanci in še čem

Podpredsednik republiškega sveta je te dni prejel anonimno pismo, katerega vsebina neposredno zadeva akcijo sindikatov, ki smo jo poimenovali kar »zaključni računi 1978«. Anonimke sicer a priori romajo v »uredniški koš«, vendar smo se tokrat odločili narediti izjemo. Zato, ker bi tako, kot razmišlja anonimni pisec pisma, pravzaprav moral razmišljati vsak sindikalist, še več, vsak sindikalno organiziran delavec. Naš komentar k pismu anonimnega pisca je zato kratek: pa se res je!

Ko spremljam časopisne članke zadnjih dni, se mi poraja

tiho upanje, da mislite izvajanju zakona o združenem delu in s tem v zvezi razvoju gospodarstva posvetiti tisto pozornost, ki jo ta problematika zahteva.

Iz teh sestavkov sem med drugim razbral, da bodo sindikati pri obravnavanju zaključnih računov zahtevali od poslovodnih organov analize o poslovanju v minulem letu. Naj k temu dodam še naslednji izjavo: »sindikati moramo delati tako, da bodo delavci odločali sami« i. t. d. Če res želimo, da bodo delavci sami odločali, potem bo ta analiza poslovodnih organov najbrž premalo, saj so take analize vselej tako zaplete-

ne, da jih delavec sploh ne razume.

Pri obravnavi zaključnih računov velja posvetiti pozornost tudi izdatkom za službena potovanja, za reprezentanco in reklamo. Tu se skrivajo milijoni, ki bi jih drugje neizmerno potrebovali. Vprašajmo se, kdo od delavcev je glasoval za to, da je delovna organizacija namenila za reprezentanco toliko in toliko milijonov, kdo od delavcev je glasoval za to, da je dala delovna organizacija v obliki reklame toliko milijonov nogometnemu ali košarkarskemu klubu. Komu od delavcev je bilo prikazano, da je

bilo potrebno toliko službenih potovanj? Službena potovanja so sicer potrebna, vendar si ni mogoče zamisliti resnega dela vodilnega človeka v delovni organizaciji, ki je dan za dnem na potovanjih. Tudi reprezentanca je tako raztegljiv pojem, da se v njej ne skrivajo samo visoki izdatki za pogostitve poslovnih prijateljev, marveč so skriti tudi izdatki za podkupovanje, ko ob novem letu vodilni ljudje iz ene delovne organizacije pošiljajo vodilnim druge draga darila ter na tako nedostojen način utrjujejo svoje poslovne stike. Mislim, da so pogostitve poslovnih prija-

teljev v delovnih organizacijah povsem nepotrebne, saj vsi poslovneži za službena potovanja prejema dnevnice in dobijo povrnjene potne stroške. Pogostitve pa kaj pogosto prehajajo v pravcate pojedine, ki se jih udeležuje veliko ljudi, med njimi pa nikoli ni delavcev. Prav tako ni delavcev tam, kjer delijo darila. Tudi sredstva za reklame so pogosto nesmotno uporabljena. Ali je reklama tabla na nogometnem stadionu res vredna milijonskih zneskov? Ni čudno, če potem govorimo o trgovini z modernimi sužnji, saj nogometne prodajajo in kupujejo vseprek.

Če že to počenajo v kapitalističnih državah, tega ne bi smeli prenašati v našo socialistično družbo. Najhuje je pa to, da pri tem uporabljajo družbena sredstva, ki nam jih drugje tako zelo primanjkuje.

Ne zamerite mi ostre kritike. Vodi me iskrena želja, da bi se razmere vsestransko izboljšale in da bi delavci res lahko sodelovali pri odločanju o delitvi sredstev, ki so jih ustvarili.

SINDIKALIST

Nova ureditev zaposlovanja upokoencev

Delo upokojenim ni prepovedano!

Edvard Gale, pomočnik republiškega sekretarja za delo:

Zaposlovanje upokoencev je tako pomembno vprašanje, da je o njem razpravljali tudi XI. kongres ZKJ. Resolucija XI. kongresa ZKJ o delu in nalogah zveze komunistov v razvoju socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih odnosov, materialnem in družbenem razvoju med drugim opozarja na nujnost omejevanja tako imenovanega »dopolnilnega dela« ter navaja, da odhajajo v pokoj razmeroma mladi delovno sposobni ljudje, ki se kasneje zaposlijo na istih ali drugih delih oziroma nalogah ter poleg pokojnine prejema tudi polne osebne dohodke?

Na podlagi resolucije XI. kongresa ZKJ je tudi predsedstvo CK ZK Slovenije opredelilo jasna načela glede zaposlovanja upokoencev. Potrebno je bilo ustrezno spremeniti in dopolniti zakon o delovnih razmerjih in zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, kar vse je prispevalo k uresničevanju sklepov XI. kongresa ZKJ.

Zaposlovanje upokoencev po upokojitvi je pomembno in aktualno družbeno vprašanje, ustreza rešitev ni le v interesu upokoencev samih, temveč tudi združenega dela kot celote. Vprašanje je pomembno ne le z aspekta socialne, temveč tudi družbenoekonomske politike in ne nazadnje tudi z stališča politike obremenjevanja družbenega dohodka.

Zaposlovanje upokoencev je bilo deležno izredne pozornosti ne le ob snovanju zdajšnjega pokojninskega sistema, ampak tudi ob pripravi in sprejemanju zakona o združenem delu in zakona o delovnih razmerjih. Že v javni razpravi o osnutku zakona o delovnih razmerjih je bilo izrečenih mnogo pripomb in nasprotujočih predlogov. Nekateri so predlagali, naj delavcu, ki izpolnjuje pogoje za polno osebno pokojnino, preneha delovno razmerje po samem zakonu. Prevladalo pa je stališče, da takega avtomatizma ni mogoče uveljaviti zavoljo kadrovskih in humanih razlogov, da je potrebno delavcu omogočiti, če to želi, da ostane še naprej v delovnem razmerju, vendar pod določenimi pogoji. Prejšnja določba 171. člena zakona o delovnih razmerjih je namreč določala, da lahko pristojni organ temeljne organizacije združenega dela s sklepom ugotovi, da sta delavec in teme-

ljna organizacija združenega dela soglasna, da delavec nadaljuje delovno razmerje, čeprav izpolnjuje pogoje za polno osebno pokojnino.

Da bi odpravili dosedanjo anomalijo, ko je lahko bil upokojenec hkrati tudi delavec v delovnem razmerju, ko je prejemal poleg pokojnine še polne osebne dohodke, je Skupščina SR Slovenije na seji zbora združenega dela in na seji družbenopolitičnega zbora sredi decembra minulega leta sprejela zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o delovnih razmerjih in zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki sta postala veljavna 6. januarja letos.

Oba zakona predstavljata vsebinsko celoto in je z njima uzakonjeno načelo, da je upokojenec, ki se ponovno zaposli, lahko samo delavec v združenem delu. O tem odloča upokojenec sam. Status upokojenca namreč ni združljiv s statusom delavca v združenem delu.

Naj na kratko povzamemo spremembe in dopolnitve zakona o delovnih razmerjih glede nadaljevanja delovnega razmerja delavca, ki je že izpolnil pogoje za polno osebno pokojnino, ali upokojenca, ki želi ponovno skleniti delovno razmerje, ter upokojenca, ki želi delati, ne da bi se vnovič sklenil delovno razmerje. Tako delavcu, ki po zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju izpolni pogoje za polno osebno pokojnino, preneha delovno razmerje, razen če pristojni organ temeljne organizacije združenega dela ugotovi, da sta temeljna organizacija združenega dela in delavec soglasna, da delavec nadaljuje delovno razmerje. Pri tem pa velja opozoriti na dve pomembni določbi novele zakona:

delavcu-borcu NOV, če to želi, se ugotavlja izpolnitev pogojev za polno osebno pokojnino po splošnih predpisih, s tem da se enojno štejejo obdobja posebne dobe, ki se po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju dvojno všteta v pokojninsko dobo; delavcu, ki se mu šteje zavarovalna doba s povečanjem, se ugotavlja izpolnitev pogojev za polno osebno pokojnino v dejanskem trajanju, če to želi.

V obeh navedenih primerih

novela zakona o delovnih razmerjih varuje interese delavcev borcev kot njihovo osebno pravico. Prav tako pa obravnava kot osebno pravico delavca tudi uveljavljanje povečanega štetja zavarovalne dobe. S tem so zagotovljene tudi pravne možnosti za upoštevanje posebnih kadrovskih interesov za delavce v določenih dejavnostih.

Novela zakona o delovnih razmerjih nikogar formalno ne zavezuje, da mora iti v pokoj, ko izpolni z zakonom določene pogoje za polno osebno pokojnino. Pristojnemu organu organizacije združenega dela in delavcu samemu je namreč prepuščeno, kako se bosta odločila oziroma dogovorila. Novela zakona namreč izhaja iz podmene, da so za nadaljevanje delovnega razmerja odločilne delovne in strokovne sposobnosti delavca, njegovo zdravstveno stanje ter kadrovske potrebe organizacije združenega dela.

Upokojenec, ki ponovno ne sklene delovnega razmerja, lahko izjemoma sklene z delavci organizacije združenega dela samo pogodbo o delu. Po noveli o delovnih razmerjih lahko sklene upokojenec pogodbo o delu tudi za dela, ki se sicer lahko opravljajo tekoče, vendar v omejenem trajanju največ 20 ur na teden. Dela, ki jih lahko opravljajo upokojenci po pogodbi o delu, pa morajo delavci v organizaciji združenega dela določiti v svojem samoupravnem splošnem aktu. Dokler takih del organizacija združenega dela ne določi v samoupravnem splošnem aktu, ne more zaposlovati upokoencev, ki se ne reaktivirajo. Če upokojenec sklene pogodbo o delu, s tem ne izgubi statusa upokojenca in poleg pokojnine lahko prejema tudi zaslužek za delo, opravljeno po pogodbi o delu. S to pogodbo novela zakona upošteva predvsem socialne in humane aspekte zaposlovanja upokoencev ter pomen, ki ga ima s socialno-medicinskega stališča delo za človeka. Upokojenec se namreč lahko zaposli po pogodbi o delu na delih, ki so primerna njegovi strokovni izobrazbi oziroma z delom pridobljeni delovni zmožnosti ter njegovi zdravstveni sposobnosti.

Delavci v organizaciji združenega dela so dolžni delovna razmerja oziroma pogodbe o delu,

sklenjene z upokojenci, urediti v skladu z novelo zakona o šestih mesecih po njeni uveljavitvi, to je do 6. 7. 1979. leta.

Novela zakona o delovnih razmerjih na eni strani omogoča, da ostane delavec aktiven, dokler in kot mu to dopušča zdravje, na drugi strani pa odpravlja dvojni status. Bistvo zakona je torej, da nihče ne more biti hkrati delavec v delovnem razmerju in upokojenec, se pravi, da ne more hkrati prejemati pokojnine in osebnega dohodka iz delovnega razmerja. To načelo velja za vse delavce v združenem delu, torej tako za delavce v organizacijah združenega dela in v delovnih skupnostih, kot za vse druge delovne ljudi.

Upokojenec, ki ponovno sklene delovno razmerje ali se obvezno zavaruje po 7. členu zakona o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki začne opravljati samostojno dejavnost, na podlagi katere je zavarovan, za ta čas izgubi status upokojenca in se mu pokojnina ne izplačuje. Tudi družinskemu članu, ki je uveljavil pravico do družinske pokojnine in sklenil delovno razmerje ali pa opravlja dejavnost, na podlagi katere je zavarovan, se za ta čas pokojnina ne izplačuje.

Če upokojenec nima polne pokojninske dobe (40 oziroma 35 let, borci 35 oziroma 30 let) in je zaposlen najmanj s polovičnim delovnim časom, se mu ta čas trajanja takega delovnega razmerja oziroma zavarovanja ali opravljanja dejavnosti šteje za odstotno povečanje že uveljavljene pokojnine, kar pomeni, da se mu pokojnina za vsako leto poveča za 2 % pokojninske osnove. Prav tako se takemu upokojencu všteta osebni dohodek iz takega delovnega razmerja oziroma zavarovanja v pokojninsko osnovo, kar pomeni, da ima pravico do ponovne odmere pokojnine. Če pa tak upokojenec ima polno pokojninsko dobo, se mu osebni dohodek, dosežen iz takega delovnega razmerja oziroma zavarovanja, lahko upošteva za novo odmero pokojnine. Mimo tega pa se mu odmerjena pokojnina poveča za vsako leto zaposlitve za 1 % pokojnine — ne pokojninske osnove — do največ 5 %, kot to določa statut Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji.

Upokojencem-umetnikom, ki

se še po upokojitvi ukvarjajo s samostojno umetniško dejavnostjo, daje novela zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju tako imenovano izbirno pravico. Če upokojenec-umetnik zahteva, da se mu pokojnina izplačuje, se mu čas samostojne umetniške dejavnosti po upokojitvi ne upošteva niti za odstotno povečanje že uveljavljene pokojnine niti za novo odmero pokojnine. Če pa se samostojnemu umetniku pokojnina ne izplačuje, se ta čas upošteva za odstotno povečanje oziroma za novo odmero pokojnine. Novela zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju povzame torej sedanjostno ureditev upokojenih samostojnih umetnikov, razlika je le v tem, da se je doslej pokojnina izplačevala zavarovancu že po samem zakonu in se ta čas ni upošteval za odstotno povečanje oziroma za novo odmero pokojnine, po noveli zakona pa odloča upokojenec sam, katera rešitev je zanj ugodnejša.

Invalidskemu upokojencu se pokojnina ne izplačuje, če ponovno sklene delovno razmerje ali začne opravljati samostojno dejavnost, na podlagi katere je zavarovan.

Po noveli zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju se upokojencu, ki dela po pogodbi o delu, med opravljanjem dela izplačuje pokojnina. Takšna določba se uporablja tudi za uživalca družinske pokojnine, če dela po pogodbi o delu.

Doslej so upokojenci, ki so delali po pogodbi o delu, plačevali poseben prispevek, če sta pokojnina in zaslužek iz pogodbe o delu presežala cenzus. Novela zakona pa ta posebni prispevek opušča, saj zanj ni več razloga, ker nihče več ne prejema pokojnine in osebnega dohodka. Zaslužek upokojenca iz pogodbe o delu pa je obdavčen kot vsak drug priložnostni dohodek, ki ga plačuje organizacija združenega dela. Ta davek bo urejen v družbenem dogovoru o davkih občanov, ki ga bodo občine sklenile vsako leto. Tako bo upokojenec, kar zadeva davek, v enakem položaju kot vsak občan oziroma delavec, ki ima zaslužek iz pogodbe o delu.

Glede vojaških upokoencev pa moramo opozoriti, da zanje velja zvezni zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju vojaških zavarovancev, nji-

hovo zavarovanje pa izvaja zvezna skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja vojaških zavarovancev v Beogradu. Po določbi prvega odstavka 71. člena tega zakona se upokojenec, ki se zaposli, izplačuje pokojnina po predpisih, ki veljajo na območju pristojne skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja. To pomeni, da se tudi za upokojence po tem zveznem zakonu uporabljajo določbe novele zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, vendar je pri tem potrebno upoštevati nekaj izjem. Po določbi drugega odstavka 71. člena zveznega zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju vojaških zavarovancev se invalidskemu upokojencu, ki stopi v delovno razmerje ali opravlja samostojno dejavnost, na podlagi katere je zavarovan, izplačuje 50-odstotna pokojnina, če je to zanj ugodnejše, kot če bi prejemal pokojnino na podlagi predpisov pristojne skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Skupni znesek pokojnine in osebnega dohodka iz delovnega razmerja oziroma od samostojne dejavnosti ne sme presegati najvišjega zneska osebnega dohodka, ki ga določa družbeni dogovor v republiki oziroma v avtonomni pokrajini, v kateri ima upokojenec stalno prebivališče. Ta izjema velja za sedanje in bo veljala tudi za nove upokojence. V SR Sloveniji sedaj v družbenem dogovoru ni določen najvišji znesek osebnega dohodka.

Po določbi tretjega odstavka 71. člena omenjenega zveznega zakona se upokojencu, ki se zaposli v tujini ali tam opravlja samostojno dejavnost, za ta čas ustavi izplačevanje pokojnine. Za zaposlene starostne upokojence, ki so pokojnino uveljavili, preden so izpolnili splošne pogoje za pravico do starostne pokojnine, pa velja, da se jim ne glede na republiške predpise med zaposlitvijo v Jugoslaviji izplačuje 50 % pokojnine, kot to določa prvi odstavek 71. člena zveznega zakona, dokler so na sedanjem delu.

Ta novela zakona sicer začne veljati že od 6. januarja, vendar je potrebno razmerja zaposlenih upokoencev uskladiti v šestih mesecih po njeni uveljavitvi, to je do 6. julija letos.

Gost redakcije: Milan Alašević, Celje

DE

Najnovejše v družboslovni zbirki
založbe Delavske enotnosti!

Izvirna slovenska študija o velikem humanistu Erichu
Frommu:

Dr. Vladimir Struk:

FROMMOVA HUMANISTIČNA VIZIJA

Knjigo lahko naročite po ceni 290 din na naslov: ČGP
Delo-TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dal-
matinova 4 ali kupite v naši knjigarni na Tavčarjevi 5 v
Ljubljani.

NAROČILNICA

Pri TOZD Delavska enotnost nepreključno naročamo izvode knjige
FROMMOVA HUMANISTIČNA VIZIJA. Knjigo(e) pošljite na naslov:

(naziv DO, TOZD)

(ulica, poštna št., kraj)

Naročeno, dne: _____
Račun bomo plačali v 15 dneh.

Zig

(Čiljiv podpis naročnika)

Kaj sodijo delavci tovarne Lipa v Ajdovščini o samoupravnih odnosih v njihovi delovni organizaciji

Po novem še ne znajo delati

Janez Voljč

V prejšnji številki našega lista sem zapisal nekaj misli iz »Analize samoupravnih odnosov v tovarni pohišstva Lipa v Ajdovščini«, ko je novogoriški družbeni pravobranilec samoupravljanja že v septembru lani opozoril delavske svete v tej delovni organizaciji na številne slabosti in pomanjkljivosti v njihovem samoupravljanju in jih pozval, naj jih odpravijo skupaj z družbenopolitičnimi organizacijami. Hkrati sem pisal tudi o njegovi pobudi, da »ponovno preizkusijo« vse najpomembnejše samoupravne akte in predlagajo delavcem ustrezne spremembe in dopolnitve, s katerimi bi te (nezakonite) akte prilagodili zahtevam zakona o združenem delu. Zapisal sem, da so v Lipi sprejeli to pobudo družbenega pravobranilca samoupravljanja in nekaj samoupravnih aktov že prilagodili zahtevam zakona, prizadevanja za izboljšanje samoupravljanja pa so se lotili dokaj negotovo, saj so sprva celo trdili, da ugotovitve analize »niso povsem resnične« in da je v kolektivu več samoupravljanja, kot pa sledi iz ocene družbenega pravobranilca.

In to trdimo še danes.

Pobuda, ki ni naletela na dober odmev

Vprašal sem nekatere vodilne tovariše delovne organizacije in sindikalne delavce v konferenci ter v osnovnih organizacijah in predsednike delavskih svetov temeljnih organizacij združenega dela, kaj so ali še bodo storili, da bi uredili samoupravne odnose tako, kot zahteva družbeni pravobranilec samoupravljanja, pa so mi vsi zatrjevali, da ti odnosi niso tako slabi in da gre za samoupravni proces in za razmere, v katerih je mogoče najti — tako kot v vseh organizacijah združenega dela — slabo pa tudi dobro.

Naj zapišem nekaj njihovih menj:

»Zakaj je pravobranilec izbral za svojo pobudo in analizo prav delovni kolektiv tovarne Lipa, saj je pri nas samoupravljanja vsaj toliko, kolikor ga je v drugih ajdovskih kolektivih.«

»Kako je mogel napisati takšno oceno, če se ni pogovarjal z delavci, z delegati in z vodjem konference delegatov?«

»Zakaj je zapisal, da naša delovna organizacija ne sodeluje s krajevnimi skupnostmi, saj sta vendar naš delavski svet in naša konferenca osnovnih organizacij zveze sindikatov dala pobudo za sodelovanje organizacij združenega dela s krajevnimi skupnostmi?«

»Gre za neobjektiven odnos. Tak način ničemur ne koristi. Samoupravljanja vendar ni mogoče ocenjevati iz papirjev, se pravi po tem, kar je napisano ali ni napisano v zapisnikih. Samoupravljanja je postalo sestavni del življenja delavcev Lipe, saj vse pomembne odločitve sprejemamo ne le na sestankih delavskih svetov, pač pa tudi na zborih delavcev. Če v naših arhivih ni zapisnikov teh sestankov, potlej še ni rečeno, da o zadevah nismo samoupravno odločali. V to našo samoupravno prakso je vtkanega veliko prizadevanja članov in delegatov delavskih svetov in vseh tistih delavcev, ki v prostem času proučujejo gradiva za seje in sestavljajo osnutke samoupravnih aktov. Kot povračilo za to prizadevanje pa smo zdaj dobili analizo, iz katere sledi, da smo samoupravne odnose celo zanemarili.«

Sonja Nusdorfer

Marija Škrlič

Nikolaj Ipavec

Anton Čermelj

Bernard Pinter

Sindikat v ajdovski tovarni Lipa še ni postal razredna organizacija delavcev. Na sliki: motiv iz mizarne

»Vprašujemo se, kakšen je namen te akcije družbenega pravobranilca samoupravljanja. Da popravimo splošne akte? Saj smo jih takrat, ko je pisal svojo pobudo in analizo, že prilagajali zakonu in torej njegove zahteve niso bile za nas nič novega. Da utrdimo samoupravno veljavo delavcev? Saj smo že poprej in tudi v tistih septembrskih dneh lani, ko smo v pripravah na kongres slovenskih sindikatov ocenjevali svojo samoupravo, marsikaj postorili, da bi o vseh pomembnih zadevah odločali delavci in da bi odpravili slabosti v dejavnostih delavskih svetov. Zato nas je pravobranilecva akcija tako zelo presenetila in prizadela celoten kolektiv.«

Čaka jih še veliko trdega dela

S temi stališči tovarišev iz Lipe pa se ne strinjata niti komite občinjske konference zveze komunistov in niti občinski svet zveze sindikatov v Ajdovščini. Zato sta na svoji skupni seji v novembru lani tako odločno zahtevala, da osnovne organizacije zveze komunistov in sindikata v tej delovni organizaciji ponovno temeljito razpravljajo o pobudi in analizi samoupravnih odnosov in kritično ocenijo te ugotovitve družbenega pravobranilca samoupravljanja. Obenem sta opozorila osnovne organizacije, da so dolžne uveljaviti ukrepe, ki

bodo zagotovili vsebinsko preobrazbo samoupravnih odnosov. O ugotovitvah analize naj bi takoj seznanili vse delavce, delavski sveti pa naj bi sprejeli roke za odpravo pomanjkljivosti.

Teh sklepov doslej v Lipi še niso v celoti uresničili.

Zakaj?

Sonja Nusdorfer, predsednica osnovne organizacije sindikata v delovni skupnosti skupnih služb in konference osnovnih organizacij zveze sindikatov mi je povedala, da so sklicali sestanke vseh štirih osnovnih organizacij in prebrali pobudo in analizo ter ugotovili, da gre za nekatere slabosti, ki jih že odpravljajo, in za nekatere ugotovitve, ki ne držijo.

Res je, so rekli na teh sestankih, da se poprej delavski sveti niso redno sestajali, da temeljne organizacije niso imele svojih planov, da so člani delavskih svetov prihajali na seje brez jasnih stališč delavcev, ki so jih izvolili, da so zbori delavcev premalo odločali in da so bili bolj informativni sestanki kot pa zbori samoupravljalcev; ne drži pa, da bi strokovni kolegij nadomeščal samoupravne organe in odločal o stvareh, o katerih bi morali imeti odločilno besedo delavci.

»Pri nas se o vsem pogovarjamo z delavci,« je rekla Sonja Nusdorfer, »zato pogosto sklicujemo sestanke delovnih skupin. Če pa smo res kaj napačnega sto-

nega dela Mizarna, v kateri dela več kot 350 delavcev. Sindikata torej ni med ljudmi, kar so mi povedali tudi delavci.

Teh pomanjkljivosti pa se, kot kaže, premalo zavedajo.

Nikolaj Ipavec, predsednik osnovne organizacije sindikata v Mizarni, je izjavil:

»Premalo smo seznanjeni z novim načinom dela v sindikatu.«

Je kvalificiran mizar in leto dni je predsednik osnovne organizacije. Trdi pa, da ni vedel, kaj je prav in kaj ni.

Slabosti sindikata in samouprave

Očitno je, da njihov sindikat še ni pobudnik dobrega samoupravljanja. Pravijo, da je večina delavcev mladih in da se le-ti ne zanimajo za delo v sindikatu in v samoupravljanju. Sindikalni aktivisti pa ne znajo spodbuditi in organizirati zanimanja delavcev. Nekoliko večji interes kažejo starejši delavci, ki čutijo pripadnost h kolektivu, medtem ko mladi mizarji komaj čakajo konec delovnega časa, na sestanke pa nočejo hoditi.

V zadnjem letu je bilo v Lipi, po trditvah tovariša Ipavca, »več sestankov, kot poprej v štirih letih skupaj« in na njih so govorili predvsem o samoupravnih aktih, še zlasti o sporazumih in pravilnikih o pridobivanju in delitvi dohodka ter osebnih dohodkov, o izboljšanju organizacije dela in večji delovni storilnosti, kar vse je omogočilo kolektivu dobre poslovne in gospodarske rezultate.

V tej osnovni organizaciji so na sestanku izvršnega odbora zadolžili službe, da popravijo samoupravne akte — in to je tudi vse, kar so naredili. Za uresničitev zahtev in predlogov družbenega pravobranilca samoupravljanja, ki je terjal, naj odpravijo samoupravne slabosti, pa še niso storili ničesar. Tako je dejal predsednik osnovne organizacije, ki nima lastnega delovnega programa in zato je povsem razumljiva njegova trditev: »Pač grem na sestanek, če me pokličejo.«

Marija Škrlič je predsednica delavskega sveta Mizarne. Povedovala je, da so ob vsaki dosedanji samoupravni akciji skušali delavcem dopovedati, za kaj gre, da pa večina ni razumela zadev ali pa je bila premalo zainteresirana za samoupravno dejavnost. Delavski svet temeljne organizacije se je lani redno sestajal, res pa je, da temeljne organizacije nimajo letnih planov. Doslej so pač mislili, da je dovolj, če ima plan le delovna organizacija.

Bernard Pinter, predsednik

delavskega sveta v primarni predelavi je dejal, da so pri njih »velike težave z zapisniki«. »Pred letom dni, ko sem postal predsednik, nisem sprejel nobenih zapisnikov prejšnjih sej. V naši mandatni dobi pa se tudi nismo veliko sestajali, ker nismo imeli obrazca(!). Sprva nismo vedeli, kdo sklepa o osnovnih sredstvih in smo menili, da je to stvar delavskega sveta delovne organizacije. Veliko slabosti, o katerih je govoril družbeni pravobranilec samoupravljanja, izvira iz tega, da so temeljne organizacije še premalo samostojne in da centralni delavski svet ni dovolj krepko podprl te samostojnosti.«

Anton Čermelj, predsednik osnovne organizacije sindikata v Primarni predelavi, pa je dejal, da so na sestanku izvršnega odbora proučili obe pismi pravobranilca in ugotovili, da napak niso storili namenoma in da je šlo zgolj za nepoznavanje takega načina dela, kot ga terja zakon o združenem delu.

Tudi drugi tovariši, s katerimi sem se pogovarjal, so podprli to njegovo mnenje, čeprav so hkrati trdili, da delavci Lipe

premalno neposredno odločajo o vseh svojih samoupravnih zadevah. Toda z izjavo »Vsi bi radi našli pri nas kar največ slabosti«, se le niso mogli strinjati. Kaj pa imajo tisti »vsi« od tega, da iščejo v Lipi »samo črno plat«. Tak odnos do pobude in analize jim prav gotovo ne koristi. Kot jim tudi ne koristi mnenje, ki je pri njih še dokaj razširjeno: »Veliko smo garali, da smo postorili to, kar danes imamo; zdaj pa pride nekdo in vse to podre.«

Nihče ni ničesar podiral! Pobuda družbenega pravobranilca samoupravljanja je zgolj spodbuda za samokritično oceno doseženega in poziv za družbeno akcijo v organizaciji združenega dela Lipe, čeprav je morebiti v njej napisana tudi kakšna napačna ugotovitev. Če je ne bodo sprejeli tako, torej kot sestavni del lastnih prizadevanj za izboljšanje samoupravljanja in za večjo veljavo sindikata kot razredne organizacije delavcev, potem bodo škodovali predvsem sebi.

Vesele in žalostne počitnice

Andrej Ulaga

Kako se bodo te dni počutili šolarji, ko se bodo znova zbrali v svojih učilnicah? Prav gotovo zelo različno. Tisti, ki so preživeli vsaj teden dni na smučeh, kjerkoli že, doma ali na tujem, bodo prešerni, razposajeni in bodo svojim sošolcem imeli kaj povedati. Posebno tistim, ki so zimске počitnice preživeli doma, ker pač ni bilo denarja, da bi uživali radosti zime.

Ni kaj skrivati: posebno v času zimskih počitnic, ko si lahko privoščijo smučanje le tisti, ki imajo dovolj denarja za izredno drago smučarsko opremo in poleg tega še denar za storitve v zimskošportnih središčih, so posledice socialnih razlik še bolj očitne in boleče. Nekateri na snegu, na rekreaciji, drugi doma, brez pravega razvedrila. Nekateri imajo, kar potrebujejo, drugi tega nimajo. Za nekatere je dobro poskrbljeno, za druge spet nismo storili ničesar. Lahko to razumejo otroci, ki s že v zgodnji mladosti za marsikaj prikrašani?

Ob tem in vseh drugih podobnih primerih, ki so vzrok premnogim duševnim stiskam, se razumljivo vsiljuje vprašanje, kaj storiti, kako ukrepati? Bolj ali manj se sicer vsi zavedamo, da socialnih razlik v celoti nikoli ne bomo mogli odpraviti. Tudi če bi vsako delo vrednotili povsem enako, se bomo delavci še vedno razlikovali po pridnosti, sposobnosti, ustvarjalnosti, produktivnosti, odnosu do dela in sodelavcev in še po marsičem, s čemer si oblikujemo svoj osebni dohodek. To z drugimi besedami pomeni, da bomo imeli tudi v prihodnje še vedno opraviti z zajetnejšimi in manj zajetnimi kuvertami, da se še zlepa ne bo godilo vsem enako dobro ali slabo.

Ob vsem tem pa se nam vseeno zastavlja vprašanje, kaj smo storili oziroma kaj lahko storimo, da socialno razlikovanje omilimo in ponudimo svojo roko vsem tistim mladim ljudem, ki se niso rodili v izobilju. Ocena mnogih namreč je, da na to preradi pozabljam, da nam marsikaj uhaja iz rok in da ob vseh samoupravnih interesnih skupnostih in vedno bolj utečenem delegatskem sistemu ne izpolnjujemo

vseh svojih nalog. Ena izmed njih namreč je, vsaj na telesnokulturnem področju, da zagotovimo množičnost in da mladim ljudem, ki vstopajo v življenje, omogočimo aktivnost, delo, zdrav način življenja. In če smo se odločili, da bomo naše šolarje že v osnovni šoli seznanili z osnovami smučanja, poskrbimo še za to, da bomo to svojo odločitev tudi uresničili!

Pri vsem tem se zdalec ne gre za nepremagljivo oviro. V bistvu gre le za solidarnost, ki naj bi bila del našega vsakdanjega življenja, na katero pa, takole v praksi, nemalokrat pozabljam. Zakaj se ne bi, denimo, dogovorili in v sodelovanju s telesnokulturnimi skupnostmi, kjer se zbirajo naša sredstva za razvoj množične telesnokulturne dejavnosti, s šolami in z vsemi družbenopolitičnimi organizacijami, ki skrbijo za razvoj naše mlade generacije, oskrbeli nujno potrebno smučarsko opremo vsem šolarjem, ki so še vedno brez nje? Zakaj ne bi vsaj malo solidarnostno prelivali sredstva in s tem omilili vsaj nekaj bolečih krivic, ki jih občutijo naši otroci? Zakaj ne bi letos, ko smo prepolni lepih besed »mednarodnem letu otroka« in »človeški solidarnosti«, končno pogledali resnici v oči in se dogovorili za konkretne in učinkovite ukrepe?

Prenekateri šole v Sloveniji so se že izkazale. Poskrbele so na najnujnejšo smučarsko opremo in omogočile veselje na snegu in srečo v srcih premnogim svojim šolarjem. S tem so poskrbele za veselje mladih in omilile žalost in duševne stiske mnogih otrok. Kdaj jim bodo sledile še vse druge? »Odnos do otrok je namreč odnos do prihodnosti človeka. Če želimo, da bomo ustvarili svet miru, prijateljstva, enakopravnosti in socialne pravičnosti, moramo to že zdaj zagotoviti našim otrokom,« je poudaril predsednik Tito v svoji poslanici ob začetku mednarodnega leta otroka.

Uveljavljanje 42-urnega delovnega tedna v zdravstvu

Žgoča tema premalo buri duhove

Erna Šnuderl

Problematika neurejenosti delovnega časa v zdravstvu je že dlje močno vroča tema. Do sprejetja zakona o delovnih razmerjih (Ur. l. 24/77) so se posebnosti zdravstvene dejavnosti v zvezi z zagotavljanjem neprekinjenega zdravstvenega varstva, kot ga od zdravstvenih delovnih organizacij terja zakon o zdravstvu, razreševale s tako imenovanim dežurstvom. Dežurstvo pa je bilo različno urejeno in ovrednoteno ter se zdravstvenim delavcem ni vštevalo v osnovo za denarno nadomestilo v primeru bolezni in v invalidsko-pokojninsko osnovo.

Zakon o delovnih razmerjih iz leta 1977 pa je v 82. čl. omogočil, da v primerih, ko splošni družbeni interes in narava dejavnosti zahtevajo, da se brez prekinitve opravijo določena dela in naloge,

tega pa ni mogoče zagotoviti z ustreznimi racionalno organiziranimi delovnega procesa, lahko delavci v samoupravnem splošnem aktu o delovnih razmerjih in v skladu z zakoni določijo delo v podaljšanem delovnem času. Takšno delo se šteje kot posebne delovne razmere. Republiški odbor Sindikata delavcev zdravstva in socialnega varstva Slovenije je pripravil predlog, kako urejati delovni čas v zdravstvu, s tem da meni, da bi končne opredelitve posebnosti delovnega časa zdravstvenih delavcev moral urediti zakon o zdravstvenem varstvu, ki ga že pripravljajo v republiškem komiteju za zdravstveno in socialno varstvo.

Določilo zakona o delovnih razmerjih terja tudi od zdravstvenih delavcev, da najprej v temeljnih organizacijah racio-

nalno organizirajo delovni proces, opravijo racionalno delitev dela, smotno razporedijo čas in kadre. To je zelo zahtevna naloga, ki so se je doslej lotili v zdravstvu posamično, čeprav se mnogo zdravstvenih delavcev zaveda, da je racionalna organizacija delovnega procesa zelo pomemben aspekt gospodarjenja v zdravstvu. Te zahteve po racionalizaciji pa seveda pomenijo, da ni mogoče ob sedanji organizaciji delovnega procesa in s tem tudi ob večkrat neustrezni razporeditvi kadrov in delovnega časa sprejeti še določila o delu v podaljšanem delovnem času in vse to ovrednotiti kot posebne delovne razmere. Prav tako ne smemo dopustiti, da bi vnaprej molče uporabljali dežurstvo kot »obliko urejanja delovnega časa« v zdravstvu. Potrebno je torej najprej proučiti vsak del delovnega procesa v TOZD ter ugotoviti, kje je možno z obstoječim kadrom uvesti delo v izmenah ali delo v turnusih; kje je glede na naravo dejavnosti in intenzivnosti dela (denimo v popoldanskem in nočnem času) v ekipi potrebno manjše število delavcev kot v bolj intenzivnih obdobjih delovnega dne ipd.

Zavedamo se, da marsikje glede na obstoječe število zdravstvenih kadrov, pomanjkanja prostorov in deloma tudi opreme ter kljub prizadevanjem za racionalizacijo težav ne bodo mogli v celoti odpraviti zgolj z nakazanimi rešitvami. Zato bo delo, ki traja zaradi narave delovnega procesa več kot 42 ur na teden, potrebno opredeliti kot nadurno delo. Toda glede na naravo dela v zdravstvu je potrebno čas nadurnega dela razmejiti na čas, ki je bil porabljen za dejansko opravljanje del in nalog, ter na čas, ko je moral biti zdravstveni delavec glede na naravo dela le na delovnem mestu ali pa je imel omejen krog gibanja, zato da je bil stalno dosegljiv, če bi bila potrebna intervencija. Iz tega sledi, da je potrebno čas, ki je bil dejansko porabljen za opravljanje del in nalog na podlagi evidenc opravljenega dela, preračunati v delovne ure in jih opredeliti kot nadurno delo in posebne delovne razmere. To pa pomeni, da mo-

rajo delavci te posebne delovne razmere upoštevati pri pripravi predlogov za samoupravni sporazum o svobodni menjavi dela ter pri določanju meril, ki so podlaga za odmerjenje pravic, odvisnih od dolžine in narave delovnega časa.

Tudi čas, ki je bil porabljen zaradi obvezne navzočnosti na delovnem mestu oziroma za zagotavljanje neprekinjenega zdravstvenega varstva, je potrebno ovrednotiti in se skupaj z uporabniki, to je prav tako s samoupravnimi sporazumi o svobodni menjavi dela dogovoriti za njegovo družbeno priznano vrednost oziroma ceno. Pri urejanju nadurnega dela bo moral zakonodajalec opredeliti tudi nadaljše možno trajanje nadurnega dela. Glede na sedanje kadrovske in prostorske razmere omejitve, kot jo zakon o delovnih razmerjih opredeljuje v 81. členu, to je največ 12 ur na teden, v zdravstvu zaenkrat ne bo zado-stovala.

Tak predlog je republiški odbor že v decembru 1978. leta ponudil v obravnavo vsem osnovnim organizacijam zveze sindikatov na področju zdravstva. Videti je, da razprava med zdravstvenimi delavci še ni dobila tiste širine, ki bi jo pričakovali glede na perečo problematiko. Lahko pa povemo tudi to, da tisti zdravstveni delavci, ki so o predlogu razpravljali, ocenjujejo, da je ponujena rešitev pravilna. Da bi spodbudil razpravo v sleherni zdravstveni organizaciji, je republiški odbor 25. januarja organiziral delovni razgovor s predsedniki občinskih odborov oziroma organizacij sindikata delavcev zdravstva in socialnega varstva. Kljub skromni udeležbi, le iz 17 občin, so udeleženci delovnega razgovora ocenili akcijo republiškega odbora-ureditev delovnega časa v zdravstvu kot dobro. Sprejeli so sklep, da je potrebno o predlogu razpravljati tudi tam, kjer doslej tega še niso storili, republiški odbor pa naj organizira tudi delovni razgovor z vodstvenimi delavci — organizatorji delovnega procesa v zdravstvu, ki bi morali povedati svoje mnenje o predlaganih rešitvah, zlasti pa o njihovem uresničevanju.

OSNOVNE ORGANIZACIJE SINDIKATA!

Priloga Delavske enotnosti Sindikalni poročevalec št. 2 objavlja stališča Republiškega sveta ZSS o pridobivanju in razporejanju dohodka ter uveljavljanju načel delitve po delu in rezultatih dela.

Del teh stališč zajema tudi področje, ki je bilo v prejšnjih letih obseženo v »sindikalni listi«.

Dodatno število izvodov DE s prilogo Sindikalni poročevalec št. 2 naročite na naslov: DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, ali neposredno kupite v knjigarni na Tavčarjevi 5.

Cena: 5 din za izvod.

NAROČILNICA

Pri ČGP Delo-TOZD DELAVSKA ENOTNOST nepreklicno naročamo _____ izvodov DE s Sindikalnim poročevalcem št. 2. Naročeno pošljite na naslov:

(naziv)

(ulica, poštna št., kraj)

Račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu gradiva.

(čitljiv podpis naročnika)

Zig

Problemi dolgoročne razvojne usmeritve Slovenije

Pot v gospodarsko razvitost

Dr. Lojze Sočan

V družboslovni zbirki založbe Delavska enotnost je v sredini prejšnjega meseca izšlo izvorno delo z gospodarsko tematiko. To je knjiga POT V GOSPODARSKO RAZVITOST, ki jo je napisal dr. Lojze Sočan. Avtor je za naš list izbral nekaj značilnih odlomkov iz knjige.

Proizvodni zaostanek posameznih gospodarskih sektorjev in generacije proizvodov znotraj teh sektorjev je mogoče opredeljevati v odnosu do razvitega sveta predvsem z naslednjimi kazalci:

— S časovnim zaostankom pri uvajanju družine proizvodov v okviru posameznega proizvodnega sektorja.

— Z zaostankom v proizvodni kvaliteti in funkcionalnosti posameznih proizvodov.

— Z zaostankom v osvojitvi proizvodnih postopkov za izdelavo posameznega izdelka (od značilnega sestavljanja končnega izdelka z izredno nizkim deležem dodane domače novoustvarjene vrednosti, pa do visokega deleža osvojenih proizvodnih postopkov z visoko stopnjo domače novoustvarjene vrednosti).

Tehnološki zaostanek posameznih sektorjev in njihovih proizvodov je mogoče določiti z naslednjimi elementi:

— Z vrsto uporabljenih tehnologij, ki mora biti ne samo najmodernejša ampak tudi za gospodarstvo, ki jo uporablja, najprimernejša.

— S stopnjo tehnološke odvisnosti. Posamezne proizvodnje v nižje ali zmerno razvitem gospodarstvu so lahko organizirane ob popolni tehnološki odvisnosti od razvitejših gospodarstev. V tem primeru so pogoji proizvodnje in izvoza najbolj omejeni. V jugoslovanskem gospodarstvu ima npr. približno polovica proizvodov, ki so vezane na nakup licenc iz EGS, izvozne omejitve, skoraj ena tretjina takih proizvodov pa celo časovne omejitve v proizvodnji za domači (jugoslovanski) trg. Tehnološka odvisnost je tem manjša, čim bolj je domače gospodarstvo sposobno ne le osvajati tuje tehnološke rešitve, ampak razvijati tudi lastne, enako uspešne rešitve.

c) Razvojno dozorevanje

Prehod od politike ekstenzivne industrializacije k selektivni razvojni politiki je konceptualno in gospodarskopolitično pomemben, hkrati pa lahko temelji predvsem na temeljitim poznavanju usklajenega učinkovanja ekonomsko-strateških in tehnoloških zakonitosti v svetu in v domačem gospodarstvu. Namen ovrednotenja vseh vrst ekonomskih in razvojnih zaostankov za razvitim svetom je torej, da zagotovi načrtovalcem bodoče razvojne usmeritve slovenskega gospodarstva več kot samo objektivno sliko o sedanjem položaju posameznih proizvodov in širših sektorjev. S tem so ustvarjeni tudi temeljni pogoji za opredelitev finančnega, gospodarskopolitičnega in

(IV.)

razvojnega prizadevanja slovenskega (v okviru jugoslovanskega) gospodarstva, če hoče doseči »razvojno zrelost« in s tem stopnjo gospodarske učinkovitosti razvitih dežel na področju posameznih proizvodov, predvsem tehnološko zahtevnih. To naj bi bila objektivna osnova za gospodarskopolitično in razvojno selektivnost v prihodnjem načrtovanju razvoja slovenskega gospodarstva. Upoštevati je namreč treba, da pri vprašanju »dozorevanja« posameznih proizvodov ne gre za to, da domače tehnološko zahtevne proizvodnje v primeru večjega zaostanka ustrezno mehanično zaščitimo pred uvozom. Gre predvsem za to, da moramo za realno načrtovanje vedeti, kakšen finančni, tehnološki, razvojno-kadrovski in gospodarskopolitični napor bo potreben, da bi v srednjeročnem oziroma dolgoročnem obdobju izbrane, tehnološko zahtevne proizvodnje dvignili na nivo gospodarske učinkovitosti visoko razvitih gospodarstev.

Objektivna slika proizvodnega, tehnološkega in razvojnega zaostanka za razvitim svetom tudi nima namena pokazati našega položaja v razvoju svetovnega gospodarstva zato, da bi se prepustili »normalni evoluciji« in pričakovanemu, »logičnemu« prehodu v razvitost — taki »logiki« razvoja, kjer bi dohitevali razviti svet najprej v najmanj zahtevnih proizvodnjah. Čeprav bi taka pot bila na prvi pogled mogoče res videti »logična«, je ne dopuščajmo niti domači trg (premajhne zmogljivosti), niti trg visoko razvitih gospodarstev (razmeroma močan protekcionizem na področju tehnološko nezahtevnih proizvodov), še manj pa svetovni trg v celoti zaradi rastoče konkurence dežel v razvoju in majhnega deleža tehnološko nezahtevnih proizvodov in mednarodni menjavi (okrog 12 % celotne svetovne menjave). Na področju tehnološko nezahtevnih proizvodov bo že proces prehoda na kvalitetnejše gospodarjenje omogočil, da bomo dohiteli razviti svet.

V razviti svet se lahko vključimo samo z dohitevanjem tega sveta z izbranimi vendar dovolj pomembnimi tehnološko zahtevnimi proizvodnjami. To pomeni, da moramo preskočiti »normalen evolucijski proces«, ki v bistvu ne pomeni nič drugega kot zadrževanje stalne vsebinske razlike med razvitim in nerazvitim svetom. Preskočili pa ga bomo tem hitreje in tem bolj uspešno, čim hitrejša in čim bolj stalna

Ob eksploziji plina v Celju

Noč, ki je Celjane spravila ob spanje

J. Sever

Po katastrofalni poplavi pred petindvajsetimi leti sodi nedavna eksplozija plina med najhujše nesreče, ki so prizadele mesto ob Savinji. Kot so doslej ugotovile strokovne komisije, je do nesreče prišlo ob 0.47 uri v ponedeljek, ko je eksplodiral plin v podružnici ČGP Delo na Trgu V. kongresa št. 10.

Eksplozija je imela izredno rušilno moč, saj je poleg te stavbe, v kateri so še prostori Ljubljanske banke, hudo poškodovanih več hiš, predvsem ostrešij. Strokovnjaki ugotavljajo, da bo potrebno poškodovano hišo podreti, ker so razmajani tudi temelji. S podiranjem bodo počakali toliko časa, da bi ugotovili, kako sanirati poškodovane Šifrerjeve freske v bližnji Marijini cerkvi, kjer je eksplozija poškodovala zidovje in premaknila oltar.

Pri eksploziji so bili poškodovani trije člani družine Tepež, stanovalci v najbolj prizadeti hiši, ki pa so že vsi v domači negi. Zaradi poškodovanih stanovanj so morali izseliti 13 družin, v glavnem le začasno, dokler stanovanj ne bodo spet uporabni. Kakih 60 steklarjev je vse dni pridno zastekljevalo izložbe in okna, že doslej so vgradili skoraj 600 kvadratnih metrov stekla. Delavci Obnove in Remonta prekrivajo strehe. Računajo, da bo potrebno prekriti 1.600 kvadratnih metrov površin. Delavci podružnice Dela so dobili zasilno domovanje pri Radiu in v Novem tedniku, vodstvo Ljubljanske banke pa je svoje poslovanje preselilo v prostore bank v Vodnikovi in Vruncjevi ulici.

Čeprav komisije še niso končale s svojim delom, ocenjujejo, da škoda presega 96 milijonov dinarjev. Pri tem ugotavljajo, da so krajevna skupnost, varnostni organi in občani ob tej nesreči opravili zrelostni izpit, saj so vse službe začele učinkovito delovati že nekaj minut po nesreči in da tako preprečile še večjo škodo.

Kot močna bomba

Na kraj dogodka je takoj pohitela intervencijska skupina milice, ki pa je že na začetku Trga V. kongresa ugotovila, da gre za izredno velik obseg škode in da sama ne more učinkovito zava-

rovati poškodovanih objektov. Tako so takoj poklicali na pomoč vse miličnike, med prvimi so prišli mladi miličniki iz samskega doma milice.

Izredno močna eksplozija je prebudila skoraj vse mesto. Občani so najprej pomislili na potres in pohiteli na ceste. Rušilna moč eksplozije je bila prekrit z razbitinami izložb, predvsem pa strešnikov, saj je bližnje hiše eksplozija dobesedno razkrila. Med najbolj poškodovane objekte sodi poleg že omenjene stavbe tudi Marijina cerkev, Muzej revolucije, bližnji trgovski

lokali ter stavba sodišča in SDK.

Takoj za miličniki so prihiteli na pomoč poklicni gasilci, le nekaj deset minut zatem pa je začela delovati družbena samozastita. Vodstvo krajevne skupnosti Center je nemudoma stopilo v akcijo, posamezni člani pa so že pred tem samoiniciativno poskrbeli za varstvo trgovskih in drugih lokalov, ki so bili zaradi razbitih izložb na »široko odprti«. Kako visoka družbena zavest je prevečala javnost, dokazuje tudi podatek, da ob tej nesreči ni prišlo do nobene nadaljnje poškodbe ali odtujevanja družbene lastnine. Posamezni člani družbene samozastite in miličniki so šele po dveh dneh odšli na počitke.

Ruševine hitro izginjajo

Občinsko vodstvo je že v zgodnjih jutranjih urah organiziralo reševalno akcijo in poskrbelo, da so vse ustrezne službe že zjutraj začele odstranjevati ruševine. Ker je ponoči deževalo, je ŽTP posodil cerade, s katerimi so hitro prekrivali odkrita ostrešja. K sreči je bilo v Celju na voljo dovolj strešne opeke, ki zdaj zamenjuje te cerade. Prav tako je podjetje Steklar imelo dovolj stekla, ki ga od zore do mraka vgrajujejo v razbita okna in izložbe. Vodstvo Steklarja je na pomoč pritegnilo tudi svoje delavce iz bližnjih krajev.

»Ta nesreča je dokazala, da je naša družbena samozastita na visoki ravni,« je poudaril Jože Marolt, predsednik skupščine občine, ko je delegatom občinske skupščine poročal o katastrofi. Kot je povedal, so strokovne komisije že doslej ugotovile za blizu 96 milijonov dinarjev škode. Najbolj je prizadetih 13 družin, ki so jih morali izseliti. Nekateri družine so bile vseljene v solidarnostna stanovanja, druge le začasno k sorodnikom. Gradbinci so že v ponedeljek zgradili posebno stopnišče stanovalcem najbolj prizadete zgradbe, ker jim je eksplozija prejšnje porušila in so tako lahko ostali v stanovanjih.

Zaradi varnosti občanov in delavcev pri delu je Trg V. kongresa še vedno zaprt za ves promet. Strokovnjaki se še niso odločili, kdaj bodo podrli pred nedavnim obnovljeno in spomeniško zaščiteni hišo št. 10, v kateri sta bili podružnici Dela in Ljubljanske banke.

Sreča v nesreči je bila, da je do eksplozije prišlo ponoči. Trg V. kongresa sodi med najbolj frekventne točke starega dela mesta. Tu je poleg množice trgovskih lokalov še sodišče, tiskarna in SDK. Čezenj pa vodi tudi vsakodnevna pot večine šolarjev.

Delavci plinarne so že začeli ponovno priključevati plinovod. Strokovnjaki Republiškega sekretariata še vedno ugotavljajo vzrok eksplozije, po nekaterih mnenjih naj bi jo povzročila plinska peč centralne kurjave.

Na podlagi sklepa predsedstva Sveta zveze sindikatov Jugoslavije z dne 19. januarja 1979. leta razpisuje odbor za inovacije predsedstva sveta ZSJ

NAGRADNI NATEČAJ za najuspešnejše rešitve s področij izboljšanja delovnih razmer delavcev

Nagrade bodo podelili na Dan samoupravljalcev, 27. junija 1979. leta

Nagrade so v obliki diplome in denarne, in sicer:

- dve prvi nagradi po 30.000 din
- dve drugi nagradi po 20.000 din
- dve tretji nagradi po 10.000 din

Pravico udeležbe v razpisu imajo avtorji, ki bodo pri predlaganih rešitvah upoštevali naslednje kriterije:

- humanizacija dela
- izboljšanje ali olajšanje delovnih razmer delavcev
- zmanjšanje ali odpravljanje možnosti poškodb pri delu
- omejitev težkih posledic poškodb pri delu
- odpravljanje ali bistveno zmanjšanje trajnih poškodb posameznih organov delavcev (profesionalne bolezni) zaradi neprimernih delovnih razmer
- odpravljanje vzrokov bolebovanja, ki so posledica neprimernega delovnega okolja
- zmanjšanje potreb za beneficiranje posameznih delovnih mest, ki so zaradi neprimernih delovnih razmer težka in zdravju škodljiva
- izboljšanje delovne sposobnosti delavcev
- izboljšanje varnosti delavcev pri delu
- zmanjšanje invalidnosti delavcev
- povečanje produktivnosti dela in dohodka.

Prijavljeni predlogi se morajo zagotavljati za izboljšanje delovnih razmer delavcev in morajo biti sestavljeni iz:

- a) prijava in opis predloga s potrebno dokumentacijo
- b) dokaz oziroma obrazložitev učinkov predloga na zdravje delavcev in izboljšanje delovnih razmer
- c) obrazložitev in dokaz ekonomskih ter drugih učinkov
- d) sklep delavskega sveta TOZD ali zbora delavcev o sprejetju inovacije ali predloga
- e) priporočilo osnovne organizacije zveze sindikatov
- f) naslov avtorja.

Pri izbiri bodo imeli prednost predlogi, ki jih že uporabljajo v praksi.

Prijave je treba poslati najkasneje do 1. maja 1979. leta.

Prijave z zahtevano dokumentacijo pošljite svetu Zveze sindikatov Jugoslavije — odbor za inovacije, Beograd, Trg Marxa in Engelsa 5.

Podrobnejša pojasnila v zvezi z razpisom lahko dobite na telefon: (011) 330-481 (interna 313).

bo dinamika našega gospodarskega razvoja. Čim hitrejša pa je razvojna dinamika, tem pomembnejša je razvojna strategija. Za vsebinski prehod od sedanje zmerne razvitosti v gospodarsko razvitost nam je potrebna predvsem jasna in dolgoročno usmerjena razvojna strategija preobrazbe v gospodarsko razvitost.

4. ZNANJE IN GOSPODARSKI RAZVOJ

a) Znanje in tehnološki razvoj

Na sedanji razvojni stopnji Slovenije in Jugoslavije ni osnovni problem niti razdrobljenost niti nižji delež raziskovalcev v skupnem številu zaposlenih in tudi manj ugodni pogoji financiranja ne, ki so eden od vzrokov za hitro staranje strukture raziskovalcev (majhen pritok mladih). Glavni problem raziskovalne dejavnosti na prehodu v gospodarsko razvitost je premajhna povezanost in prenizka stopnja medsebojnega sodelovanja med gospodarstvom, znanstveno-raziskovalnimi institucijami in drugimi nosilci razvojne usmeritve in gospodarske politike.

Posledice se kažejo zlasti v tem, da gospodarstvo sicer uvaja vse več tehnološko zahtevnih proizvodov, vendar predvsem na osnovi tujega tehnološkega znanja (licence, »know-how«), in da je osvajanje teh tehnologij prepočasno in nadaljnje lastno razvijanje nezadostno. V Jugoslaviji v zadnjem desetletju narašča delež proizvodov, ki proizvajajo na temelju tujih licenc. Takih proizvodov je že skoraj polovica. V tehnološko zahtevnih proizvodnjah je ta odstotek znatno višji: v kemični industriji dosega skoraj 80 %, v elektrotehničnem sektorju in strojništvu skoraj dve tretjini proizvodov, visok je v proizvodnji celuloze, papirja itd. Pri tem pa ni najbolj usodno uvajanje proizvodov s pomočjo tujih licenc (razen kadar s tem zaviramo razvoj proizvodov z enakovrednim domačim znanjem), ampak dejstvo, da teh tehnologij ne razvijamo v zadostni meri in smo zato v stalnem tehnološkem zaostanku.

Posledica pomanjkanja organiziranosti in usklajenosti razvojnih programov in delitve dela je tudi zadrževanje previsoke stopnje priva-

tizacije na področju razvojnega in raziskovalnega dela. To pa je v sodobnem svetu zastarelo in je brez perspektive v sedanjem tehnološkem razvoju in uvajanju tehnološko zahtevnih proizvodov. Ta pojav se najlepše kaže na področju patentov, ki so eno od pomembnih meril ustvarjalnosti nekega naroda.

Število izdanih patentov jugoslovanskim in slovenskim prijaviteljem v zadnjem desetletju stalno pada.¹ Vendar to še ni najhujše. Razvita gospodarstva izdajajo letno zelo veliko patentov in gospodarstvo jih izredno hitro osvaja in z njimi izboljšuje konkurenčno sposobnost svojih proizvodov. Socialistične dežele izdajajo veliko patentov, vendar ostajajo te izboljšave in nove rešitve v veliki meri neizkoriščene ali pa jih gospodarstvu porabi šele po dolgem času. Znani ruski ekonomist Birman ugotavlja, da je to ena temeljnih težav Sovjetske zveze, ki ne zavira le uvajanja sodobnejših in konkurenčnejših proizvodnih programov, ampak negativno učinkuje tudi na samo stopnjo gospodarske rasti. Pri nas število domačih patentov pada in od teh jih naše domače gospodarstvo vključuje v svoje proizvodne programe le nekaj odstotkov.

Se huji problem je privatizacija na področju raziskovalnega in razvojnega dela. V Jugoslaviji je bilo po vojni izdanih domačim prijaviteljem 4411 patentov, od teh 3365 posameznikom in samo 1046 delovnim organizacijam in raziskovalnim institucijam. Tujim prijaviteljem pa je bilo v tem času izdanih 12.617 patentov in to samo 984 posameznikom in kar 10.633 podjetjem.² Iz tega jasno vidimo, da je v sodobnem svetu lahko zanesljiv nosilec zahtevnega tehnološkega ra-

¹ Dr. MARKO Kos, Dve leti inovacij — čedalje manj patentov. Delo, 8. julij 1977.

² Od leta 1970 do 1977 se je znižalo število letno izdanih patentov slovenskim prijaviteljem od več kot 40 na 14, v Jugoslaviji pa v istem obdobju od 175 na 45!

³ B. S. Popov, Unapredjenje inovacija u privredi, Center za gospodarsko svetovanje, Ljubljana 1977.

zvoja samo organizirano raziskovalno in razvojno delo v okviru gospodarstva in v specializiranih raziskovalnih institucijah, ki so z gospodarstvom povezane. Skupinsko in stalno delo je osnova za take dosežke. Na individualnih odkritjih so gradili tehnologije v preteklem stoletju.

V zadnjem desetletju se stanje v Jugoslaviji izboljšuje, vendar še ni zadovoljivo. Od skupno izdanih 1575 patentov domačim prijaviteljem v obdobju od 1965 do 1976 je bilo izdanih posameznikom 956 patentov in delovnim organizacijam 619 patentov.

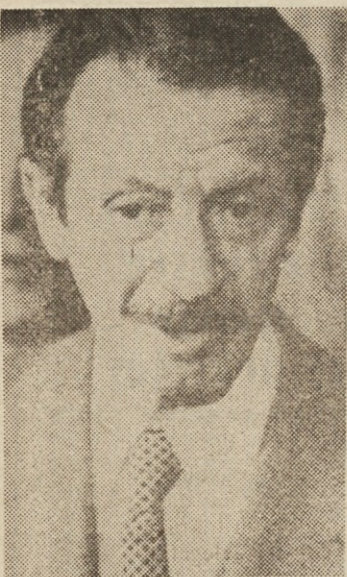
V celotnem povojnem obdobju je bilo v najvažnejših proizvodnih sektorjih izdano posameznikom 6,8-krat več patentov kot delovnim organizacijam, medtem ko jih je bilo v zadnjem desetletju le še 1,5-krat več.

V zadnjih petnajstih letih (od 1961 do 1976) je bilo samo v dveh pomembnejših gospodarskih sektorjih Jugoslavije izdanih več patentov delovnim organizacijam kot posameznikom. To sta farmacevtska industrija (102:45) in barvasta metalurgija (12:2). Najbolj se jima je približala elektroindustrija (124 delovne organizacije in 129 posameznikov). V vseh drugih najpomembnejših gospodarskih sektorjih število patentov delovnih organizacij še vedno občutno zaostaja za številom patentov posameznikov: cestna vozila 63:30, gradbeni materiali 86:40; pohištvo in gospodinjski pribor 58:23; instrumenti 78:23; kmetijstvo in gozdarstvo 55:19; razni stroji in sestavni deli 45:20; obdelovalni stroji 37:12 itd. Še bolj kritično pa je stanje v nekaterih ključnih gospodarskih sektorjih, kjer patentov praktično ni. V zadnjih petnajstih letih je bilo na področju črne metalurgije (metalurgija železa in valjarne) izdanih v Jugoslaviji le 14 patentov (6 delovnim organizacijam),³ na področju proizvodnje barv in lakov 2 patenta (oba posameznikom), na področju motorjev z notranjim izgorevanjem 31 patentov (8 patentov delovnim organizacijam) in na področju proizvodnje in predelave papirja 3 patenti (2 delovnim organizacijam).

³ Največja japonska železarna Nippon Steel je v treh letih (od 1974 do 1977) patentirala 378 patentov!

KDO JE KDO

ŠAHPUR BAHTIJAR
predsednik iranske vlade

Vrenje v Iranu se je po odhodu iranskega monarha Reze Pahlavija iz države in po ustanovitvi civilne vlade, ki je dobila blagoslov parlamenta, nekoliko poleglo, čeprav ga ni, ki bi si drznil natanko napovedati, ali je najhujše že stvar preteklosti.

Predsednik vlade, torej Iranec, ki naj bi imel v sedanjem trenutku najbolj veljavno besedo v državi, je postal Šahpur Bahtijar, 64-letni politik, katerega politična filozofija se prekriva z evropsko socialno demokracijo. Gre za izobraženega politika, ki ima diplomu sorbonske univerze in dolg politični staž, ki ga je v večjem delu zapolnil z nasprotovanjem šahu, ki je uprav-

ljanje države torej prepustil svojemu političnemu nasprotniku. Politično kariero je začel kot namestnik ministra za delo v Mosadekovi vladi, kar je bil do leta 1953. Po Mosadekovem padcu se je pridružil šahovim nasprotnikom in zato dve leti preživel v zaporih; lotila se ga je tudi zloglasna šahova tajna policija SAVAK.

Čeprav šahov politični nasprotnik Šahpur Bahtijar nima podpore med drugimi nasprotniki monarhije, zlasti ne v vrstah nacionalne fronte, katere član je bil in iz katere so ga izključili takoj, ko je od šaha sprejel mandat za sestavo vlade. Sprta sta tudi z voditeljem verske opozicije Ruholom Homeinijem, ki iz Pariza poziva k strmoglavljenju šaha in zahteva, da mu sodijo za zločine. Zato pa ima Bahtijar podporo ZDA, katerih »dete« je današnji Iran. Če bo imel tudi podporo nejevoljnega ljudstva, bo pokazal čas.

Po Bahtijarjevih besedah je pglavito iransko vprašanje, kako ustanoviti napredno nacionalno vlado. Državi bi rad dal socialno demokracijo po zgledu zahodne Evrope, torej brez vidnejše vloge oboroženih sil in cerkve. Eden prvih Bahtijarjevih ukrepov je bil obračun z izrazito desničarsko usmerjenimi generali, ena prvih napovedi skromnejša vloga Irana v svetu, predvsem zmanjšanje izdatkov za oboroževanje.

BRANKO KASTELIC

KOMUNIST ZA DE

Dve milijardi in pol skozi okno

Miša Sovdat

Najbrž so danes redke organizacije združenega dela ali skupnosti, ki ne bi vsaj okvirno ocenile svojih lanskih poslovnih rezultatov in pripravile ocen gospodarjenja ter predlogov za delitev dohodka. V analizah, po katerih bodo delavci ugotavljali, kako so lani gospodarili, velja posebej pozorno pogledati tudi stroške, ki so jih »prigospodarili«, med njimi predvsem tiste vrste, na katere lahko sami bistveno vplivajo. Nujno bi že bilo, da si kot eno temeljnih nalog v letošnjem letu zastavimo — manj porabiti, kajti le malokdo si najbrž predstavlja, koliko denarja skupno skoraj dobesedno zmečemo skozi okno — zaradi »nujnih potreb« seveda.

Ena takšnih postavk v lanskih obračunih bodo prav gotovo proslave vseh vrst in brez števila jubilejev, spominskih dni, različnih dnevov organizacij, obletnic izgradnje novih poslovnih prostorov — in kdo bi še lahko naštel vzroke, ki jih poiščemo za praznovanje. In to drago praznovanje!

Pod to lupo pa bomo seveda najprej našli tista praznovanja pomembnih partijskih in državnih jubilejev ali pa praznikov, kjer namesto proslave, ki bi pomenila vsebinsko oživiljanje tradicije, patriotizma, ki bi puščala za seboj sled nečesa velikega, na čemer danes gradimo, hkrati pa zbuja politično akcijo in dajala občutek trajnosti, doživljamo

slavnostna srečanja z obilnimi kosili, z veliko pijačo, z »glasbo« in zabavami, ki se zavlečejo pozno v noč. Nemalo je tudi organizacij, ki praznike kolektivno praznujejo z dragimi izleti, najverjetno, da se sploh spomnijo na vzroke, zaradi katerih so se do tja pripeljali.

Po nepopolnih in še neuradnih podatkih smo samo lani za praznovanja, ki so se prelevila v izlete in pojedine, porabili dve milijardi in pol dinarjev (novih!). Nobena opozorila in priporočila niso zalegla, čeprav so družbenopolitične organizacije pravčasno, že na začetku leta, kritizirale tak način »obujanja revolucionarnih tradicij«; toda odmevi so bili, tudi številke to potrjujejo, prav šibki. Takšno vedenje združenega dela (pa tudi vseh drugih, ki tako praznujejo), ki ne upošteva političnih smernic in — ko se mu pač zazdi (zakon pa ne prepoveduje) — posluje po svoje, hkrati pa jadikuje nad pomanjkanjem sredstev, lahko pripelje samo še do večjih števil. Odločanje o velikih prireditvah ob posameznih državnih praznikih ali pa lastnih jubilejih ne more biti samoupravno odločanje samo v tistem okolju, kjer prirejajo te proslave. To je že samoupravljanje na škodo delavcev in na škodo družbe, saj si lahko predstavljamo, kaj pomeni 250 starih milijard dinarjev in kaj koristnega bi lahko naredili s tolikšnim denarjem.

Teh števil ne navajamo samo zaradi razmišljanj, kaj bi s tem denarjem lahko storili, pač pa predvsem kot opozorilo, kako v današnjem času ne gre gospodariti, za kakšne potrebe ne gre nameniti tolikšnih sredstev, kot jih dajemo. Čas je, in to najbrž res že skrajni, da se ob zaključnih računih pomenimo tudi o tem in obenem dogovorimo, da bomo letos praznovali simbolično: zaradi dogodka, ki ga želimo počastiti, in ne zaradi pojedine in zabave, ki je že postala navada. Če tega ne bomo uspeli sami (za kar smo kot komunisti tudi odgovorni), bomo resnično morali poklicati na pomoč zakon, da bo smotrno uokviril naše predstave o praznovanju.

Nedelja, 28. januarja

V Cerknem je bila spominska svečanost ob 35-letnici napada na 6. partijski tečaj, ko je padlo 46 tečajnikov, komunistov z območja Primorske in Gorenjske. Na spominski svečanosti je govorila Vida Tomšič.

Predstavniki vseh vodstev družbenopolitičnih organizacij, skupščine in izvršnega sveta SR Slovenije so obiskali Edvarda Kardelja in mu voščili ob 69. rojstnem dnevu.

Ponedeljek, 29. januarja

Na seji odbora za praznovanje letošnjega meseca mladosti pri RK ZSMS so obravnavali program prireditev in se dogovorili o pripravah za start štafete mladosti, ki bo letos v občini Ravne. Štafeta bo odšla s kraja, kjer sta bila pri Kefrovem mlinu drugi in tretji kongres SKOJ.

Torek, 30. januarja

Predsedstvo CK ZKJ se je ob obravnavi programa letošnjih praznov odločilo, da bo slavnostna seja centralnega komiteja v Bohinju, kjer je bil pred štiriindesetimi leti konstituiran Centralni komite KPI.

Predsedstvo RS ZSS je pozvalo delavce, da se dejavno vključijo v obravnavo zaključnih računov v organizacijah združenega dela ter na tej podlagi sprejmejo ustrezne sklepe za gospodarjenje v letošnjem letu in v prihodnjem srednjeročnem planskem obdobju.

Sreda, 31. januarja

Republiški svet za vprašanja družbene ureditve je obravnaval paket zakonskih osnutkov in predlogov o usmerjenem izobraževanju, osnovni šoli ter o vzgoji in varstvu predšolskih otrok. Zakonski teksti so prav te dni prišli v javno obravnavo.

Na skupni seji so predstavniki RS ZSS in predsedstva Skupščine SRS Slovenije obravnavali program dela skupščine, ki se letos prvič začne s koledarskim letom. Dogovorili so se zlasti o vlogi sindikatov pri obravnavi tistih vprašanj iz programa dela skupščine, kjer nastopajo sindikati kot nosilci akcij, kar velja zlasti za področje družbenoekonomskih odnosov.

Četrtek, 1. februarja

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije je na svoji seji obravnaval osnutke in predloge zakonskih aktov za bližnje seje zborov republiške skupščine. Posebno pozornost so na seji namenili programu dela pri oblikovanju družbenega plana in prostorskega plana Slovenije za obdobje 1981—85 ter izhodiščem za pravo dolgoročnega programa razvoja do leta 2000.

Gibanje nevrščenosti

Enotnost in akcija

Vlado Barabaš

O rezultatih izrednega ministrskega zasedanja koordinacijskega biroja nevrščenih držav bo kajpada mogoče pisati, ko se bo ta sestanek v mozambiškem glavnem mestu Maputu končal, vendar je že zdaj, ko zasedanje še traja, mogoče osvetliti njegov pomen. Za gibanje nevrščenosti in tudi širše za celotne mednarodne odnose — je sestanek v Maputu velikega pomena; prav tako pa je zelo pomembno tudi sedanje državniško potovanje predsednika Tita po Bližnjem vzhodu (Kuvajt, Sirija, Jordanija, Irak).

Mednarodna dogodka, ki sta morda za koga na prvi pogled različna, imata poleg tega, da je v oba vključena Jugoslavija, v svojem vsebinskem jedru veliko skupnega. Vsebinska stičišča sestanka koordinacijskega biroja in sedanjega Titovega potovanja so namreč vpeta med glavna vprašanja, ki v zadnjem času zaposlujejo nevrščeno gibanje. Osrednji vprašanja te vrste sta enotnost in akcija gibanja. Izredno zasedanje biroja nevrščenih tudi s tega stališča poteka v pravem trenutku. Prvič so se predstavniki nevrščenih držav (poleg 24 članic koordinacijskega biroja je v Maputu zastopanih še 23 drugih nevrščenih držav) zbrali, da bi razpravljali o enem samem mednarodnem problemu — o dekolonizaciji

afriškega juga, torej o boju proti rasizmu in apartheidu ter o pomoči in podpori osvobodilnim gibanjem in državam, ki mejijo na jug črne celine.

Prav učinkovit dogovor o zavzeti in še bolj učinkoviti dejavnosti nevrščenih na tem področju (to je naloga sestanka v Maputu) je lahko — in tudi mora biti — tisti politični vzvod, s katerim bo gibanje vnovič dokazalo svojo enotnost — »enotnost v različnosti«. Razlike (družbene, ideološke, zemljepisne) med nevrščenimi državami so znane toliko časa, kolikor gibanje obstaja; so objektivne, naravne in zato niso in v bistvu ne morejo biti ovira za enotnost gibanja. V zadnjem obdobju pa se pojavljajo razlike med nevrščenimi tudi v pogledih na nekatera pomembna mednarodna vprašanja in tudi na samo naravo gibanja. Zadnji, a prav gotovo ne poslednji dokaz razlik in celo ostrih razprtij med nevrščenimi je vietnamska agresija na Kampučijo. Po drugi plati niso nič novega zamisli, kakor je tista, da mora biti nevrščeno gibanje »rezervna armada« svetovnega socialističnega tabora (beri: Sovjetske zveze).

Ne prvo (vojaška agresija) ne drugo (ideološka agresija) nima nič skupnega s temeljnimi načeli nevrščenosti. Zato je glavna naloga nevrščenega gibanja, da

vnovič potrdi veljavnost in odločilno vrednost teh načel. Toda to potrjevanje ne sme biti formalno, zgolj resolucijsko, temveč se mora pokazati tudi v praktičnem političnem in siceršnjem ravnanju nevrščenih držav.

Nesmiselno in nestvarno bi bilo terjati uniformiranost stališč, iskati enotnost tam, kjer je očitno ne more biti — zaradi različnih pritiskov (velikih na majhne). Enotnost je treba poiskati tam, kjer bo obrodila tudi največ sadov, torej pri reševanju najpomembnejših mednarodnih vprašanj, kakršno je tudi dekolonizacija afriškega juga. In na takšnih področjih je enotnost mogoče doseči in jo tudi preliti v učinkovito akcijo.

V takih vsebinskih okvirih lahko pričakujemo te dni tudi državniške pogovore predsednika Tita. Zdi se, da ne bo odveč, če predsednik Tito — njegovo neprecenljivo vlogo v nevrščenosti so s spoštovanjem poudarjali tudi v Maputu — z odločno in jasno besedo, kakor je to že večkrat storil, opozori tudi na nujnost resničnega spoštovanja temeljnih načel nevrščenosti, kajti nekateri tega nočejo (ali morda ne smejo!) razumeti, čeprav je prav zaradi teh temeljnih načel in na njih postavljene dejavnosti postalo nevrščeno gibanje »vest človeštva«.

TA TEDEN V ŽARIŠČU

BEOGRAD — Predsednik republike Josip Broz Tito je odpotoval na uradni in prijateljski obisk v Kuvajt, zatem pa bo obiskal še Sirijo, Jordanijo in Irak. V središču Titovih pogovorov z voditelji teh držav bodo poleg medsebojnega sodelovanja tudi pereča mednarodna vprašanja, med drugim reševanje krize na Bližnjem vzhodu ter delovanje nevrščenih držav v sedanjih zapletenih mednarodnih razmerah.

WASHINGTON — Posledica navezave diplomatskih stikov med ZDA in Kitajsko na začetku letošnjega leta je bil obisk podpredsednika kitajske vlade Teng Hsiao-pinga v Washingtonu. Kitajski državnik je imel izčrpne in vsestranske pogovore z ameriškim predsednikom Carterjem. Med pogovori so izmenjali tudi vabila za obiske na najvišji ravni. Carter je povabljen na Kitajsko, Hua Kuo-feng pa v ZDA.

RIM — Italijo vznemirja nova vladna kriza, kajti izstop komunistov iz vladne večine je močno omajal temelje krščanskodemokratske vlade premiera Andreottija. Voditelji petih demokratičnih strank so namreč odrekli podporo tej vladi, ker kljub nekaterim gospodarskim uspehom ni izpolnila vseh pričakovanj. Pri tem komunisti opozarjajo, da je vlada res dosegla velike rezultate, vendar ne samo zaradi svojih zaslug in zaslug krščanske demokracije, temveč zaradi prispevka drugih demo-

kratičnih strank in predvsem delavskega razreda, ki je prav gotovo največ prispeval, da so se napolnile državne blagajne.

MOSKVA — Širše mednarodno zanimanje je pritegnil obisk romunskega zunanjega ministra Stefana Andreija v Sovjetski zvezi. Andrei se je med drugim pogovarjal tudi s predsednikom vlade Kosiginom o razvoju odnosov med državama. Veliko zanimanje za te pogovore izvira iz dejstva, da se močno razhajajo pogledi sovjetskih in romunskih državnikov na nekatera pomembna mednarodna vprašanja. V Bukarešti so, denimo, odločno obsodili vietnamsko agresijo v Kampučiji, medtem ko se je Moskva povsem postavila na stran Hanoja.

TEHERAN — Iranski verski voditelj Homeini se je po petnajstih letih izgnanstva vrnil v domovino. Na letališču ga je po prihodu iz Pariza navdušeno pričakala večmilijonska množica. Dejstvo, da je iranska vlada dovolila Homeiniju vrnitev, ni omililo nasprotij med islamskim voditeljem in premierom Bahtijarjem in ni pomirilo napetega ozračja v Iranu. Homeini je namreč zahteval, da Bahtijar odstopi, ta pa tega ni pripravljen storiti niti ni pristal, da bi bili v državi dve vladi. Homeinijeva vrnitev odpira novo poglavje v razvoju krvavih dogodkov, ki ne izključujejo možnosti izbruha državljanske vojne v Iranu.

Gorenje-Glin iz Nazarij širi proizvodne programe

Na vrsti so: montažni objekti

Marijan Lipovšek

Kljub velikemu naravnemu bogastvu — gozdom se je predelava lesa v Gornji Savinjski dolini razmahnila šele po letu 1965, največjo tradicijo dotle pa je imelo žagarstvo. Po dograditvi novih zmogljivosti za primarno predelavo je leta 1971 stekla v Nazarjah proizvodnja ivernih plošč, v zadnjih letih pa so modernizirali in povečali zmogljivosti druge proizvodnje. V prihodnje želijo v Lesni industriji GORENJE-GLIN Nazarje — ta največji delovni kolektiv v občini Mozirje se je lani vključil v sestavljeno organizacijo združenega dela Gorenje — razširiti zlasti predelavo ivernih plošč in žaganega lesa, da bi tako zagotovil višjo stopnjo predelave, kot jo dosejajo doslej.

Z vključitvijo v sestavljeno organizacijo združenega dela Gorenje si je skoraj 1.000-članski delovni kolektiv nazarskih lesar-

jev želel ustvariti pogoje za hitrejšo uresničevanje zastavljenih razvojnih ciljev, posebej tistih, ki zadevajo osvajanje tržišča in enotno razvojno politiko. Napovedi, da bo Lesna industrija GORENJE-GLIN Nazarje po letu 1980 občutno povečala obseg proizvodnje in skupni prihodek, na tržišču pa se pojavila z novimi proizvodi, že začenjajo uresničevati.

Posebna skupina strokovnjakov v razvojno-tehničnem sektorju nazarske Lesne industrije GORENJE-GLIN pripravljajo investicijski program za proizvodnjo montažnih objektov v Nazarjah. Trenutno pripravljajo predlog tehnologije, ki se tesno povezuje z obstoječo proizvodnjo v Nazarjah, obenem pa tudi že iščejo kooperante na celotnem jugoslovanskem območju za vse druge materiale oziroma sestavne dele, ki so ali bodo po-

trebni v proizvodnji montažnih objektov.

Napovedujejo, da bo stekla proizvodnja montažnih objektov v Nazarjah že ob koncu leta 1980, seveda če ne bo večjih nepredvidenih težav. Število zaposlenih se bo v Lesni industriji GORENJE-GLIN Nazarje z novo proizvodnjo podvojilo. Prednost tehnologije, ki jo bodo uporabljali v Nazarjih pri proizvodnji montažnih objektov, bo širokopalni sistem gradnje. V Nazarjah bodo, denimo, že v tovarni finalizirali zunanje stene, drugi proizvajalci pa izdelujejo zunanje stene iz manjših elementov in jih sestavljajo na gradbišču.

Krški papirničarji v jubilejnem letu

Novi razvojni načrti

Ivo Virnik

Pred 40 leti je v Krškem začela obratovati Bonačeva tovarna celuloze z letno zmogljivostjo 10.000 ton. V povojni zgodovini je bilo za krške papirničarje izjemno pomembno 1971. leto. Takrat so se namreč na referendumu odločili za uresničitev prvega srednjeročnega razvojnega načrta. Po dogovoru med slovenskimi papirničarji, ki so za novo proizvodnjo celuloze združili svoje delo in sredstva, je pričel pred štirimi leti najprej obratovati tretji papirni stroj s tako imenovano vertiformo in za predelavo starega papirja, kasneje pa so zgradili še tovarno magnetne celuloze. S prehodom kalcijeve na magnezijevo osnovo pridobivanja celuloze in s povečanjem zmogljivosti od 60.000 na 160.000 ton celuloze letno so Krčani naposled le ujeli korak s svetovno tehnologijo v papirni panogi.

Po postavitvi papirnega stroja za proizvodnjo embalažnih papirjev znaša danes skupna zmogljivost vseh štirih papirnih strojev 130.000 ton časopisnega papirja na leto, skupna blagovna proizvodnja pa kakih 230.000 ton. V tovarni je zaposlenih 1800 delavcev, ki združujejo delo v

osmih temeljnih organizacijah in v delovni skupnosti skupnih služb. Z zgraditvijo nove tovarne magnetne celuloze je »Djuro Salaj« sklenil doslej največjo investicijo in se tako v svoji panogi uvrstil med srednjeevropske velikane.

V letošnjem jubilejnem letu nameravajo v »Djuro Salaju« uresničiti še preostale naloge srednjeročnega načrta, med njimi vgraditev procesne regulacije za tretji papirni stroj, postavitev opreme za izdelavo in predelavo valovite lepenke z letno zmogljivostjo 25.000 ton, rekonstruirati pa nameravajo tudi četrty papirni stroj, da bi si zagotovili potrebne surovine za novo tovarno embalaže v Senovem. Seveda gre še za nekaj manjših, a zato nič manj pomembnih načrtov, kot so montaža naprav za izdelavo papirnih stročnic, gradnja novih delavnic za vzdrževanje in zamenjava opreme za manipulacijo z lesom. Razmišljajo pa tudi o postavitvi petega papirnega stroja, s čimer bi zaokrožili proizvodnjo časopisnega satirnirnega ilustracijskega papirja in premaznih papirjev. O upravičenosti te investicije ne kaže izgubljati besed, saj bo samo letos

primanjkovalo na jugoslovanskem trgu skoraj 20.000 ton časopisnega papirja. In čeprav ga ni dovolj niti za domače potrebe, smo lani izvozili nekaj manj kot 14.000 ton tega papirja! Krčani, ki ta čas zadovoljujejo 80 odstotkov jugoslovanskih potreb po časopisnem papirju, napovedujejo, da bo ne le v letošnjem, temveč tudi v prihodnjih letih oskrba s papirjem kritična. Razmere se bodo uredile šele po letu 1983, ko naj bi v Krškem začeli s proizvodnjo dodatnih 100.000 ton časopisnega papirja. Naložba bo veljala nekaj milijard dinarjev in bo zanj potrebno združevati sredstva, kot smo to storili že pri postavitvi tretjega papirnega stroja.

Krški papirničarji bodo letos izvedli več akcij za varstvo okolja. Lotiti se nameravajo gradnje naprav za čiščenje odpadnih voda, dimnih plinov ter nevtralizacije kislin in alkalnih odplak. Naložba, ki bo sklenjena 1980. leta in bo veljala 250 milijonov dinarjev, pomeni poravnava starega dolga tovarne celuloze in papirja »Djuro Salaj«, največjega onesnaževalca okolja v Posavju.

Več kot kataster

Ciril Brajer

Glavni štab NOV in POS je 20. januarja 1944 izdal odredbo o ustanovitvi geodetske sekcije. Te dni torej slovenski geodeti slave svojo 35. obletnico.

V vseh letih razvoja naše družbe je geodetska služba prispevala znaten delež k reševanju pomembnih družbenih nalog — zagotavljala je nujne podatke o stanju v našem prostoru in opravljala številna druga dela: izdeluje geodetske načrte, karte, katastre in evidence, dejavnost pa je razširila tudi na cestno, vodno, komunalno gospodarstvo, kmetijstvo in na druga po-

dročja gospodarstva. Danes lahko govorimo o družbeni idejni preobrazbi njihovega dela, saj je prostorsko načrtovanje postalo nepogrešljiv del družbene načrtovanja. Tega si brez dobrega dela geodetov ne moremo več predstavljati. Zahtevnim nalogam primerno so posodobili svoje učne programe, dejavnost so vsebinsko poglobili in razširili. To je seveda dvignilo raven kakovosti njihovih izdelkov (ne le tehnično, od »inventarizacije« so prešli do analize, ki poleg stanja v prostoru prikazuje tudi procese v njem).

V celovitem sistemu družbene obveščanja geodeti vse bolj uspešno iščejo način zbiranja, obdelave in prikazovanja podatkov, na podlagi katerih bo samoupravno odločanje o prostoru bolj zaživel. Za čim boljše opravljanje teh nalog so odgovorni vsi subjekti v »geodetskem združenem delu«, prav tako pa tudi vse občine in republike. Geodeti se bodo morali zato povezati z vsemi nosilci obveščanja, kar jim je doslej uspelo le s statistikom. Predvsem pa se nameravajo čimprej samoupravno povezati tudi s porabniki svojih storitev.

Tudi Mariborčanom grozi pomanjkanje mesa

Združevanje sredstev edini izhod

Ivo Kuljaj

Vsi tarnamo, da je meso predrago. Če pa bi se malce bolj pogovorili o tej draginji, bi bržčas ugotovili, da so cene mesa — glede na proizvodne stroške — še prenizke.

Kot je znano, določajo cene mesu kot tudi nekaterim drugim osnovnim živilom republiški organi za cene. Te cene pa mesno-predelovalne organizacije združenega dela ocenjujejo kot nerealne. Gre namreč za neusklajenost med cenami krmil in prodajnimi cenami mesa. Za ponazoritev naj povemo, da je dejanska cena koruze danes že skoraj dvakrat večja od cene, ki je vkalkulirana v prodajne cene mesa, saj dosega na novosadski borzi že 4,55 din za kilogram. Jasno je, da imajo rejci govodi in prašičev veliko višje stroške; ti bodo dosegli letos pri pitanju govodi v družbeni proizvodnji med 31 in 37 dinarjev za kilogram prirasta goveje živine in približno 28 do 30 dinarjev za kilogram prirasta prašičev. Glede na to, da so sedanje minimalne in zagotovljene odkupne cene za kilogram žive teže govodi 25,36 dinarja in za prašiče 22,72 din, je zelo verjetno, da se bodo rejci živine še bolj kot doslej usmerjali v proizvodnjo mleka. Prašičerejo pa sploh opustili. Grozi nam torej pomanjkanje mesa. V zvezi s tem pa je treba dodati, da so še nekaj nižje zagotovljene minimalne

odkupne cene iz kooperacijske proizvodnje tako pri govodi kot prašičih! Zakaj naj bi kmet ce-neje redil govodo kakor družbena proizvodnja, ne vemo.

Če potegnemo črto pod navedene številke, kaj hitro ugotovimo, da imajo mnoge mesno-predelovalne organizacije združenega dela pri oskrbi trga z mesom manjše pa tudi večje izgube. Cen ne morejo dvigniti, ker bi bil potrošnik s tem preveč prizadet. Nekateri si pomagajo tako, da izgubo te dejavnosti pokrivajo z dohodkom iz proizvodnje drugih mesno-prehrambenih artiklov. Seveda lahko to počno le tisti proizvajalci, ki imajo sodobno tehnologijo. Teže to store tisti, ki imajo zastarelo in neekonomično proizvodnjo in ki jih pri nas ni malo. Izgub pri prodaji mesa ne morejo pokrivati in poslujejo z izgubo. Kot smo slišali na nedavni razširjeni seji mariborskih sindikatov, sodi mednje tudi TMI »Košaki«, ki je lani poslovala s precejšnjo izgubo. V razpravi je sicer več delegatov poudarilo, da izgube v TMI »Košaki« niso zgolj objektivne narave, temveč da so k njej v precejšnji meri prispevale tudi notranje slabosti v tej delovni organizaciji. Kljub temu pa so ugotovili, da izgube v TMI »Košaki« niso zgolj stvar te delovne organizacije, ampak vse njihove družbene skupnosti. Da bi zagotovili nji-

hovemu mestu v prihodnje redno preskrbo z mesom, so sprejeli sklep o ponovnem razpisu referenduma za sprejem samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev za intervencijo na področju proizvodnje in porabe hrane. Po tem sporazumu naj bi se udeleženci, ki bi ga sprejeli, zavezali, da bodo namensko združevali del čistega dohodka v višini 0,26 odstotka od bruto osebnih dohodkov brez obveznosti vračanja.

Mariborski sindikati so omenjeni samoupravni sporazum pred časom že sprejemali, vendar ga je podpisalo le 38 odstotkov vseh organizacij združenega dela. Povedati tudi moramo, da je bilo tudi tokrat precej težav, preden so delegati mariborskega občinskega sindikalnega sveta sprejeli sklep o ponovnem glasovanju. Sicer ne vemo, zakaj mariborsko združeno delo ni sprejelo samoupravnega sporazuma, jasno pa je, da je to trenutno edina pot, ki vodi iz zagate. Ob vsem tem pa bo seveda potrebno misliti tudi na dolgoročno rešitev. Sestavljavci samoupravnega sporazuma so na to že opozorili, ko so zapisali, da bo obenem s intervencijami v primarni proizvodnji potrebno v SOZD TIMA opraviti temeljito tehnološko sanacijo predelovalne industrije v regiji.

Novi odnosi v zavarovalstvu si utirajo pot

Delegati izboljšali poslovanje

Marjan Horvat

Kaj kmalu po sprejemu nove ustave so stekle zelo intenzivne razprave tudi o samoupravni preobrazbi slovenskega in jugoslovanskega zavarovalstva in zavarovalniških organizacij. Pred dobrima dvema letoma pa se je v naši republici pokazal tudi rezultat teh razprav. Sprejet je bil samoupravni sporazum o konstituiranju in oblikovanju razmerij zavarovancev v zavarovalni skupnosti Triglav, prišlo pa je tudi do združitve za varovalnic Sava in Maribor v enotno zavarovalno skupnost.

Nekaj več kot 8000 delegatov sodeluje pri samoupravnem odločanju v zavarovalni skupnosti Triglav: v 99 temeljnih zavarovalnih skupnostih, v 16 območnih zavarovalnih skupnostih (pet jih je zunaj naše republike), v petih rizičnih skupnostih, kjer so združene sorodne vrste zavarovanja, in slednjič tudi v skupščini zavarovalne skupnosti Triglav in njenih organih. Čeprav deluje zavarovalna skupnost navzven kot enotna organizacija, ki tudi jamči s skupnimi sredstvi za izplačila odškodnin, pa velja povedati, da zavarovalna sredstva niso več zbrana na skupen ziro račun v »centrali« zavarovalne skupnosti, temveč v območnih zavarovalnih skupnostih. Kljub »dislociranosti« sredstev pa ne

prihaja do kratkih stikov v tistih primerih, ko »zavarovalnica« potrebuje večje vsote denarja za izplačila odškodnin po elementarnih nesrečah. V zavarovalni skupnosti so uveljavili neke vrste avtomatizem pri združevanju sredstev v takih ali drugih posebej dogovorjenih primerih, kar se je pokazalo zelo učinkovita oblika združevanja sredstev. Praktičen rezultat pravilnika, ki velja za izplačila odškodnin v primerih večjih katastrof, se je pokazal ob lanski Toči, ko so v enem tednu zavarovanci dobili izplačane odškodnine, pri tem pa sta bila le dva sporna primera pri oceni višine odškodnine.

Velik napredek je storjen tudi pri gospodarjenju s sredstvi v rizičnih skupnostih. V zavarovalni skupnosti je konstituiranih pet rizičnih skupnosti: industrijsko zavarovanje, kmetijsko, prometno, komunalno in družbeno ter osebna zavarovanja. Znano je, da je v preteklosti zlasti kmetijsko zavarovanje ustvarjalo izgube v zavarovalnici. Razlog za to je bil v napačni organiziranosti tega zavarovanja, saj je družbeni ali zasebni kmetijski zavarovalec zavaroval stroje v eni, stanovanjske hiše in poslopja v drugi, posevke in živino pa spet v tretji vrsti zavarovanja. Sedaj, ko je ustanovljena enotna rizična

skupnost za kmetijstvo, so v njej združene vse vrste zavarovanj — razen osebnega in nekaterih drugih, ki jih izloča že zakon. Rezultati pa so se pokazali že po dveh letih, saj je danes tudi kmetijsko zavarovanje brez izgub.

Spremenil pa se je tudi odnos delovnih kolektivov. Vse bolj se zavedajo pomena zavarovanja družbenih sredstev, s katerimi gospodarijo, saj prek zavarovanja tudi zagotavljajo, da se njihova vrednost ne zmanjša. Velja pa omeniti še nekaj: v zavarovalnih skupnostih ležijo sredstva, ki za tekočo likvidnost pri odplačilu odškodnin niso potrebna, čeprav nekaj »prinašajo« tudi bančne obresti. Prav gotovo bi lahko ta sredstva smotrneje izkoristili. Zato v zavarovalni skupnosti razmišljajo, kot nam je omenil Stjepan Šaubert, predsednik njenega kolektivnega poslovodnega organa, da bi jih lahko v dobršni meri uporabili za skupne naložbe v organizacijah združenega dela. Prav ta čas tečejo prvi razgovori o tem, kako to možnost tudi izkoristiti.

Niso za vse krivi »subjektivni« dejavniki

Breme formularjev

B. Stanković

Knjigovodje v delovnih organizacijah so že vrsto let izpostavljeni pravemu obstreljevanju kritikov. Očitajo jim, da so bilance zelo zapletene in nerazumljive in da samoupravljalcem ne preostane nič drugega, kot da dvignejo roke.

Kolikšna ovira je to za resnično odločanje o delitvi letnega dohodka, je slikovito povedal eden izmed udeležencev nedavne razprave v zvezni konferenci SZDL Jugoslavije: »Delavci se srečujejo s takšno metodologijo, da bi potrebovali kompletno znanje več znanstvenih področij, saj brez sinusov, cosinusov, indeksov in enačb ne morejo ničesar razvozlati.

Nerazumljivost pa bi lahko očitali tudi drugi strani. Predpisi, ki urejajo to materijo, so namreč

prav tako pravi labirint. K temu dodajmo, da se najpogosteje sprejemajo pet minut pred dvanajsto, takrat ko morajo biti bilance že gotove.

Upravičeno vztrajanje pri ustavnih določilih in zakonskih pooblastilih, da delavec ima pravico biti pravočasno in celovito obveščen, da bi lahko zanesljivo odločil pogosto trči v zid neprilagojene zakonodaje.

Enakih težav se knjigovodje bojijo tudi to pot. Strah je prinesla nedavna seja zveznega izvršnega sveta, na kateri so spreminili in dopolnili zakon o skupnem prihodku. Res je sicer, da ta zvezni predpis ureja samo del materije o zaključnih računih, ker največje število prispevkov predpisujejo skupščine samoupravnih interesnih skupnosti. Če

pa bodo katere izmed njih spreminile svoje sklepe, bodo knjigovodje morali znova pripravljati mnoge obračune.

O vlogi službe družbenega knjigovodstva pri ustvarjanju teh težav pa sploh ni treba govoriti, še zlasti če vemo, da še niso »natisnjeni« vsi formularji, ki bodo prav tako obvezno »branje« za bilanco poslovanja.

Sestavljalce letošnjih poročil o poslovanju ne more opravičiti nikakršna naglica, če bodo delovni ljudje sprejemali bilance samo formalno, z dvigovanjem rok. Izpit samoupravljanja ne more biti priznan niti delegatom niti knjigovodjem, pa tudi ne samoupravnim organom. Vendar, kot vidimo, le-ti za to niso zmeraj krivi.

Pet novih tovarn sladkorja

Vojvodinske peterke

Zoltan Hatala

Vojvodina bo v letu 1979 pokrila vse potrebe Jugoslavije po sladkorju. Še več, sladkor bo celo lahko izvažala. Potem ko je začelo obratovati pet novih sladkornih tovarn, v pokrajini pričakujejo, da bodo imeli prihodnje leto 200 tisoč ton sladkorja preveč. Povsem razumljivo je torej, da so našo državo sprejeli v mednarodno zvezo držav proizvajalk sladkorja, v okviru katere je Vojvodina ponudila za prodajo na tujem 70 tisoč ton sladkorja.

S tem je v Vojvodini storjen tudi velik korak pri spremembi strukture gospodarstva pokrajine, razvijanja živilske industrije in tiste industrije, ki predeluje kmetijske pridelke. Z vojvodinskega stališča to tudi pomeni, da bodo gospodarsko manj razvite komune prišle v

vrste razvitejših. Vseh 5 sladkornih tovarn je namreč postavljenih v industrijsko nerazvitih komunah, kjer je število nezaposlenih razmeroma veliko. Po drugi strani pa ne smemo pozabiti tega, da bodo »vojvodinske peterke« — kot imenujejo nove sladkorne tovarne — omogočile, da bodo lahko stalno zaposlili 1.800 ljudi, število zaposlenih v času »sladkorne kampanje« pa bodo povečali za 800.

Graditev vojvodinskih sladkornih tovarn je pomenila tudi preverjanje sposobnosti naših znanstvenikov, inženirjev in gradbenikov. Že zdaj lahko ugotovimo: gradbinci so zelo uspešno opravili svojo nalogo in priznanje so dobili ne le od domačih, ampak tudi od tujih strokovnjakov.

Obogatili so se tudi s takšnimi izkušnjami, da se lahko lotijo graditev sladkorne tovarne kjerkoli po svetu. Med graditvijo se je oblikovala poletna ekipa mladih strokovnjakov, projektantov in inženirjev, ki se lahko spoprime s še tako zahtevnimi investicijskimi nalogami.

Sladkorne tovarne v Vojvodini so torej zgrajene. V jeseni, ko bodo začele obratovati z vso zmogljivostjo, bodo prispevale k zvišanju življenjskega standarda. To je tudi sad združenja. Več kot 65 temeljnih organizacij združenega dela se je namreč združilo v skupni akciji in prispevalo 100 milijonov dinarjev.

Se je splačalo? Odgovor bo dal jutrišnji dan. V Vojvodini v vsakem primeru mnogo pričakujemo od sladkornih tovarn.

Seja zveznega odbora sindikata delavcev tekstilne, usnjarske in obutvene industrije

Tekstilci delajo za druge

Tekstilci so se ponovno znašli v izjemno težkem položaju. Že prvi dnevi januarja, ko so poskočili življenjski stroški, napovedano pa je tudi povečanje cen električne energije, komunalnih storitev in še marsičesa, so 326 tisoč tekstilnim delavcem v Jugoslaviji prinesli nove skrbi. Tekstilci namreč takšnega povečanja življenjskih stroškov zavoljo nizkih osebnih dohodkov, lani je bil povprečni osebni dohodek v tekstilni industriji 3.590 dinarjev, ne bodo mogli prenesti. Tako so ocenjevali na sestanku prednikov republiških in pokrajinskih odborov sindikata, delavcev v tekstilni industriji ter usnjarski in obutveni, ki je bil minul teden v Beogradu. Položaj je takšen, so trdili na tem sestanku, da celo velike delovne organizacije kot so krapinski »Krateks«, zagrebška tovarna »Nada Dimić« in drugi znani proizvajalci tekstila in konfekcije, z dohodkom, ki ga ustvarjajo, komajda pokrivajo materialne stroške. Dohodek na delavca v

tež dejavnosti je samo 10 tisoč dinarjev, tako da tekstilci ob stalnem naraščanju materialnih stroškov, cen reprodukcijskih materialov in vse manjših možnosti za izvoz skorajda nimajo možnosti, da bi sami zboljšali svoj gospodarski položaj. Samo v minulem letu je varaždinski »Varteks« odštél za pogodbene obveznosti 44 odstotkov dohodka, makedonske tekstilne tovarne pa samo za obresti porabijo 12 odstotkov dohodka.

Zvezni odbor sindikata delavcev v tekstilni, usnjarski in obutveni industriji je sprejel program nalog sindikata, ki bi pomagale, da bi uresničili razvojno politiko teh dejavnosti v tem letu in s tem popravili težak položaj. Predlaga tudi, da bi tekstilne delovne organizacije še bolj dosledno uresničevale določbe zakona o združenem delu, ki zadevajo samoupravno organiziranje in dohodkovno povezovanje.

Težav je, kot so ugotovili na sestanku, zelo veliko tudi v odnosih med proizvodnimi in tr-

govskimi delovnimi organizacijami, saj namesto dohodkovnih odnosov vsiljujejo proizvajalcem maržne odnose. Očitno pa je, da vsi ti ukrepi ne bodo mogli bistveno popraviti položaja tekstilne industrije vse dotlej, dokler ne bodo urejeni tudi nekateri odnosi pri ustvarjanju dohodka in dokler stroški za materialno delo, ki močno obremenjujejo prav to dejavnost, ne bodo postali solidarnostna skrb celotne družbe.

Na seji zveznega odbora so govorili tudi o pripravi elaborata za pridobitev pogojev za beneficirano delovno dobo za posamezna delovna opravila in naloge v usnjarski industriji. Elaborat pripravlja inštitut za medicino dela v Nišu, financira pa ga 37 delovnih organizacij te dejavnosti. Preostalih 29 delovnih organizacij pa se bo moralo te dni odločiti, ali bodo pristopile k izdelavi elaborata ali ne.

Z. B.V.

Preobrazba vodilnih organov v družbenopolitičnih organizacijah

Manj oblasti in več odgovornosti

Slavko Marković

Znana je zgodba o mladinskem funkcionarju, ki je, ko je začel tretji mandat kot profesionalni član na čelu mladinskega komiteja, izjavil: »Mi mladi kadri smo preostale družbenopolitične organizacije, kot so socialistična zveza, zveza komunistov, zveza sindikatov in zveza borcev.«

Če bi govoril o celoti mladinske organizacije, na katero je treba računati, bi bilo to prav gotovo dobro. Tako pa je postala samo šala o trajnih kadrih, ki, ko enkrat ugriznejo v profesionalno politično pogačo, le-to težko zamenjajo za prozaično delovno mesto, kjer je treba služiti kruh, ali pa še več od tega.

Vendar ne gre za rotacijo niti za politične starosele, marveč za uvajanje načela kolektivnega vodenja v družbenopolitičnih organizacijah. To načelo pa se, kot vemo, ne nanaša samo na mladi rod, ki je organiziran v zvezi socialistične mladine.

Nedavna razprava v predsed-

stvu republiške konference SZDL Hrvaške je pokazala, kako so v nekaterih okoljih neopravičene zgodbe o nenadomestljivih kadrih, kot tudi o tem, da bo uvedba načela kolektivnega vodenja prinesla svežo kri političnemu življenju v vseh organizacijah. Rečeno pa je bilo, da uvajanje tega načela ne terja naglice, vendar tudi ne prenese odlašanja, ker zamah samoupravnega razvoja terja tudi nove ljudi na starih mestih in nove ideje za nove in narasle potrebe družbe. S tem v zvezi je predsedstvo pripravilo vse za »carski rez« v socialistični zvezi. Predvideno je, da bodo konference SZDL na vseh ravneh namesto predsednika volile predsedstva, to pa bi znotraj svojih vrst izbralo predsednika za leto dni.

Po izteku predsedniškega mandata bi se vrnil na delovno mesto, kjer je delal, vendar bi ostal član predsedstva v celotnem štiriletnem mandatnem obdobju. Priporočili pa so, in to ne brez razlogov, da se je praviloma

treba izogniti preseljevanju profesionalnih funkcionarjev iz ene družbenopolitične organizacije v drugo.

Enako načelo bo veljalo v celotni socialistični zvezi, razen v krajevnih organizacijah bi bilo nekoliko drugače.

Zanimivo je pripomniti, da nekateri zastopajo stališča o potrebi usklajevanja dela družbenopolitičnih organizacij prek dela njihovih strokovnih služb. S tem v zvezi so priporočili, da bi se lotili poenotenja zlasti v komunah.

Načelo kolektivnega vodenja tako postaja sestavni del načina organiziranja SZDL. Od starih načel pa bo v vsakem primeru ostala še naprej posamična odgovornost vsakega funkcionarja. Skratka — gre za manj oblasti in več odgovornosti in uspehov pri delu.

NAJNOVEJŠE V DRUŽBOSLOVNI ZBIRKI ZALOŽBE DELAVSKA ENOTNOST!

V mesecu dni so v družboslovni zbirki založbe Delavska enotnost izšle štiri pomembne knjige:

Dr. Marko Bunc: **MARKETING V ZDRUŽENEM DELU**
— Področje plasmaja
Cena: 390 din

Lenart Šetinc: **TEMELJI SAMOUPRAVNEGA SISTEMA INFORMIRANJA**
Cena: 190 din

Dr. Lojze Sočan: **POT V GOSPODARSKO RAZVITOST**
(Problemi dolgoročne razvojne usmeritve Slovenije)
Cena: 360 din

Dr. Vladimir Struk: **FROMMOVA HUMANISTIČNA VIZIJA**
Izvirna slovenska študija o velikem humanistu
Cena: 290 din

Knjige lahko (s priloženo naročilnico) naročite na naslov: TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4.

NAROČILNICA

Pri TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo:

_____ izvodov knjige **MARKETING V ZDRUŽENEM DELU**

_____ izvodov knjige **TEMELJI SAMOUPRAVNEGA SISTEMA INFORMIRANJA**

_____ izvodov knjige **POT V GOSPODARSKO RAZVITOST**

_____ izvodov knjige **FROMMOVA HUMANISTIČNA VIZIJA**

Naročene knjige nam pošljite na naslov: _____

(Ulica, poštna številka, kraj)

Naročeno, dne, kraj: _____
Račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu knjig.

V Sloveniji je veliko športnih objektov povsem neizkoriščenih

Zanimiva telesnokulturna akcija revije 7 D

Smučarska vlečnica brez lastnika

Ivo Bajec

Nedvomno predstavlja pomanjkanje športnih objektov v Sloveniji precejšnjo oviro pri razvoju množičnosti in tudi kvalitete športa. Mimo tega še tisti skromni športni objekti, ki jih imamo, predčasno propadejo. V mislih imamo vzdrževanje objektov oziroma upravljalce, ki naj bi zanje skrbeli. Takih primerov ni malo in kar kličejo po sistemski ureditvi, kajti družbena sredstva, ki so bila zbrana s prizadevanjem mnogih, predvsem pa delavcev, grede nemalokrat zaradi neurejenega lastništva in vzdrževanja v kategorijo, ki ji pravimo »družbena škoda«.

Eden takšnih primerov je tudi vlečnica na Velikih Blokah, že znanem prizorišču smučarskih tekov. Pred štirimi leti so tam s pomočjo delovnih organizacij, tudi primorskih, ki so bile za to naložbo zaradi bližine močno zainteresirane, ter številnih prostovoljnih udarniških ur vaščanov in smučarskih ter turističnih delavcev ustanovili konzorcij, ki naj bi združeval smučarske teke in smučarje.

Več kot dvesto starih milijonov in mnogo znoja je bilo potrebno, da je bila vlečnica nared. In zdaj, ko bi morala zamisliti o turističnem prebujanju tega okoliša zaživeti, se je začelo zatikati prav tam, kjer se ne bi smelo — pri vprašanju, kdo naj upravlja z investicijo! Konzorcij je bil zapuščen, ker ni zadostil vsem predpisom, vlečnica pa je postala samo še spomenik nekdanjim prizadevanjem, brez lastnika, brez upravljalca in zato tudi brez uporabne vrednosti, saj je večji del stala neizkoriščena!

V zadnjem času sicer spet razpravljajo o lastništvu in upravljanju, toda dokončne rešitve še vedno ni. Začasno žičnica sicer

obratuje in začasno jo upravlja smučarsko društvo iz Cerknice, toda tako bo samo med počitnicami, potem pa bo problem znova tak, kot je že nekaj let: Kdo bo prevzel lastništvo, kdo bo upravljal? Za zdaj — zaman!

V cerkniški občini večina meni, da bi morala žičnico prevzeti enota Sap-Viator v Cerknici. Delavci te temeljne organizacije pa se otepajo te zadolžitve, češ da to ni njihova dejavnost in da

bi zanesljivo pridelali samo izgubo. Uradnega zagotovila o kritju morebitne izgube pa doslej še ni od nikogar.

Seveda si ne moremo vzeti pravice razsodnika, toda očitno je, da bi se morali telesnokulturna skupnost in turistični ter družbeni delavci tega območja dogovoriti, kdo bo upravljal z žičnico. Zakaj ne bi drag športni objekt zares služil svojemu namenu v veselje mladih in številnih izletnikov.

Za nekatere so bile zimske počitnice vesele, za druge pa.... (Foto: A. Ulaga)

»V zdravju je moč«

Ivo Kuljaj

Po nekaterih podatkih se v Sloveniji ukvarja z rekreacijo samo osem odstotkov delavcev, kar je seveda veliko premalo. O tem so začeli malce bolj premišljevati novinarji mariborskega tednika 7D v veliki akciji z naslovom »V zdravju je moč«. Namen akcije je, da bi kar največje število delavcev — ne glede na starost — pripravili do tega, da bi se v večji meri udeleževali koristne rekreacije, saj je znano, da utrjeno telo vpliva na večjo storilnost na delovnem mestu, na zdravje in vsestransko dobro počutje. V akciji sodeluje v prvem poskusu osem večjih organizacij združenega dela. Tomos, Meblo, Krka, Blagovno-transportni center Ljubljana, Sava, Gorenje, Železarna Ravne in Mura iz Murske Sobotice.

Mariborski časniki so za pomoč zaprosili Mita Trefalta, ki je pomagal z idejami in sprejel predlog, da pripravi športne igre in vodi prireditve v različnih krajih Slovenije.

Naj zapišemo, da je pri organizacijah združenega dela vladalo veliko zanimanje za predlagane in pripravljene oblike rekreacije. Kot je po prvem srečanju med Blagovno-transportnim centrom Ljubljana in Tomosom zapisal Ivo Ivčič, organizatorji športne in rekreativne dejavnosti zatrjujejo, da je pri teh športnih pripravah v začetku sodelovalo le po nekaj delavcev, sedaj pa jih je iz dneva v dan več. Pred časom so starejšega delavca težko spravili v telovadnico, zdaj pa starejši že enakopravno sodelujejo z mladimi (to pa je tudi poglobitveni namen akcije).

V soboto, 27. januarja sta se v okviru akcije »V zdravju je moč«

pomerili Železarna Ravne in Mura iz Murske Sobotice. Korošci so nas v dvorani osnovne šole »Prežihov Voranc« sprejeli z domačo pesmijo. V dvorano sta prikorakali obe športni vrsti in ko se je zvrstilo nekaj govornikov, ko so zamrlji še zadnji toni glasbe ansambla »Fontane«, je zadevo prevzel v svoje roke Mito Trefalt. Po nabito polni športni dvorani, v kateri se je gotovo zbralo več kot 500 ljubiteljev športa, so se kaj kmalu začeli razlegati klici spodbude. Korošcem niso ostali dolžni niti navijači iz soboške Mure. Bilo je prav zanimivo gledati skupinske preskoke vrvice, sonožne mete v koš, slalom prek ovir, tekovanje štafet in še marsikaj drugega. Se posebno zanimivo je bilo merjenje predklona. Nastopajoči je stal na posebnem zaboju; na katerem je bilo treba v predklonu in iztegnjenih nog čim nižje potisniti merilo. Občudovanja vreden je bil nastop nekaterih starejših tovarišic ki so potisnile merilo precej pod raven svojih nog na zaboju. Rekord v tej disciplini je dosegla »železarka« Branka Tušek, ki je potisnila merilo kar za 30 centimetrov pod raven podnožja, česar bržčas ne bi mogel marsikateri profesionalni športnik.

Prizori so se vrstili kot na tekočem traku. Množica na tribuni pa tudi pod njo je navdušeno spodbujala. Kaj kmalu je bilo jasno, da je bilo to srečanje odločeno že pred samim začetkom. Ravenčani so imeli v svoji vrsti nekaj aktivnih športnikov, kar je goste iz Mure malce demoraliziralo, čeprav niso klonili. Do zadnjega so se borili z vsemi močmi. Tekstilci iz Murske Sobotice so premagali Ravenčane v odbojki. Ta

odbojka je bila po Trefaltovi zamisli »brez uporabe rok«, kar je koroško vrsto malce zmedlo.

Seveda občinstvo ni prisostvovalo zgolj športnemu tekmovanju dveh dobrih športnih ekip, ampak tudi najrazličnejšim vložkom. Gotovo jih je prevzel najbolj tisti, v katerem je poskrbel za pravo »samoupravljalško« vzdušje naš znani neposredni proizvajalec Jaka Štraufenciger, ali kot ga še drugače imenujemo, Vinko Šimek. Zbranim je obrazložil nekaj »temeljnih postavk« v zvezi z delitvijo čistega dohodka v železarni, v svojem nastopu pa je seveda obdelal tudi druga področja življenja in dela našega samoupravljalca. Ni kaj, Jaka se precej »spozna« tudi na dogajanja na športnem področju, kar lahko presodite že po tem da mu je po nekaj sunkih desne roke narastel »srčni utrip za polnih 16 cm«!

OBVESTILO!

Vse stalne in občasne naročnike naših edicij in časopisa ponovno obveščamo, da je številka našega žiro računa 50100-603-41502 pri SDK Ljubljana. Hkrati vas tudi prosimo, da račune za naročene knjige, časopis, brošure itd. poravnate po prejemu računa ter pri plačilu OBVEZNO navedete številko in znak našega računa. Hvala za razumevanje!

CGP Delo
TOZD DELAVSKA
ENOTNOST

Februarja 14. zimski spominski pohod na Stol

Janko Rabič

Vsakoletni zimski spominski pohod na Stol je množična družbenopolitična in planinska manifestacija v spomin na junaški boj jeseniške čete 20. februarja leta 1942, ko se je spopadla s številčno premočnim sovražnikom. V tem boju je padel partizan Jože Koder. Jeseniška četa je takrat štela 38 borcev, vodil pa jo je Polde Stražisar. V spomin na boj so se člani alpinističnega odseka pri Planinskem društvu Jesenice leta 1962 odločili, da bodo na ta dan organizirali spominski pohod na najvišji vrh Karavank.

Prvi pohod je bil 25. februarja leta 1962, udeležilo pa se ga je 51 alpinistov, planincev in preživelih borcev bitke na Stolu. Takrat so tudi sklenili, da mora pohod postati tradicionalen. Naslednji pohod je bil leta 1967, udeležilo se ga je 84 planincev, od tega leta dalje pa je bil pohod vsako leto. Leta 1974 je bilo na Stolu prvič več kot 1000 ljudi hkrati. Na vseh dosedanjih trinajstih pohodih je bilo natanko 16.982 udeležencev. Za pohod vlada vsako leto izredno zanimanje, saj očaka Karavank naskakujejo planinci, alpinisti, člani najrazličnejših društev in organizacij, med njimi velja omeniti člane zveze slepih, zateta tabornike, graničarje, pripadnike teritorial-

Z lanskega pohoda na Stol

Foto: J. R.

nih enot itd. Med njimi pa so vsako leto tudi preživeli borci februarjske bitke na Stolu. Danes je živih še pet, in sicer Jeseničani Ivan Vovk-Živan, Franc Konoželj-Slovenko, Ivanka Kozar in

Ciril Triler-Ciro ter Anton Matoh-Štepsel iz Ljubljane.

Letošnji, štirinajsti zimski spominski pohod na Stol bo v dneh od 16. do 18. februarja.

Organizator pohoda bo tudi tokrat koordinacijski odbor planinskih društev občine Jesenice in občinskega odbora ZZB NOV Jesenice. Tudi letos bosta pokrovitelja pohoda ČGP Delo iz

Ljubljane in Ljubljanska banka — Temeljna banka za Gorenjsko.

V petek, 16. februarja, bo najprej pohod šolske mladine iz jeseniške in radovljiške občine do Valvazorjevega doma. Učenci bodo šli na pot iz dveh smeri, in sicer izpred spomenika talcev v Mostah in izpred osnovne šole Karavanških kurirjev na Koroški Beli. Ob 11. uri se bodo učenci po končanem pohodu zbrali na proslavi pred Valvazorjevim domom, kjer jim bo spregovoril Ivan Vovk-Živan. Drugi del proslave pa bo pred graničarsko karavlo, kjer bo mladim spregovoril predstavnik graničarskih enot. Za proslavo bodo pripravili tudi kulturni program, ki ga bodo izvedli člani mladinskega pevskega zbora OŠ Prežihov Voranc in recitatorji OŠ Tone Čufar z Jesenic.

V soboto in nedeljo pa bo pohod drugih udeležencev na vrh Stola. Organizatorji upajo, da jim bo vreme naklonjeno in da v tem času na pobočjih Stola ne bo preveč snega. Lani je bil zaradi obilice snega na Stolu pohod preložen za mesec dni, in sicer na konec marca. Letos upajo, da teh nepotrebnih zapletov ne bo. Alpinisti in gorski reševalci bodo še pred pohodom dobro utrdili pot,

v dneh pohoda pa bo dobro označena, markirana in na nevarnih mestih zavarovana. Organizatorji še posebej opozarjajo, da se morajo vsi pohodniki ravnati po navodilih gorskih reševalcev in alpinistov. Predvsem se ne smejo oddaljevati od kolone in smeri pohoda, kajti na pobočju Stola so številne pasti.

Pri Valvazorjevem domu bo proslava v soboto in nedeljo ob 13. uri in 30 minut. V soboto bo zbranim udeležencem pohoda spregovoril predsednik Planinske zveze Slovenije dr. Miha Potočnik, v nedeljo pa predsednik občinske konference ZSMS Jesenice Slavko Mežek. V kulturnem programu bodo nastopili pevci okteta iz Žirovnice, dekliški pevski zbor iz Žirovnice in recitatorji skupine Izvir in DPD Svoboda Javornik — Koroška Bela. Pri Prešernovi koči na Stolu pa bo oba dneva zbranim govoril predstavnik Planinskega društva Jesenice Stojan Valodi.

Če bo vreme ugodno, pričakujejo organizatorji blizu pet tisoč udeležencev. Ker bo tudi letos prišlo veliko ljudi iz drugih krajev, sosednjih republik in tudi iz zamejstva, naj še opozorimo, da v dneh pohoda pri Valvazorjevem domu ne bo mogoče dobiti prenočišča.

Jugoslovanska socialnodemokratska stranka (JSDS) in kmečko vprašanje (II.)

Posluh za Dunaj, veliko manjši za svojo zemljo

Franc Rozman

Na VII. zboru JSDS v Ljubljani v letu 1909, je Tuma v svojem referatu o taktiki sicer ugotovil, da je »socialnodemokratska stranka deloma sokriva klerikalizma na Slovenskem, ker je taktično nastopala izključno kot delavska, proletarska in ne kot splošna politična stranka in ni iskala nobene dotike s proletarsko našo kmečko maso. Tako je socialnodemokratska stranka stala nedelavna nasproti gibanju malega obrtnika, malega trgovca in učitelja in nižjih slojev uradništva ter prepuščala, da je to prehajalo ali v klerikalni ali v liberalni tabor in da so ti sloji danes vzgojeni s predsodki ene ali druge stranke proti nam, ter da jih je predvsem versko ali narodno načelo trgalo od naše stranke.« O bodočem delovanju JSDS pa je dejal: »Eminentno aktualno vprašanje pred nami je agrarno vprašanje. Naš kmet je mali kmet. Razumemo pod tem kmečkem posestniku, ki s svojim in s svoje družine delom pridobiva toliko, da si vzdržuje življenje in ni v stanju nabirati kapitala. In pridemo do zaključka, da je naš nasprotnik in nasprotnik malega posestnika le veleposestnik, da je le ta agrarec, da nam pa mora biti mali posestnik kmečki demokrat, proletarec. Bodi nam aksiom, da le kmet premore kmeta, da naj se agitatorni boj za kmeta deli med duhovstvom in učiteljstvom. Lotimo se iniciative, da se učiteljstvo socialno izobrazijo in da postane naš zaveznik v boju za kmeta demokrata, imajoč pred očmi principialno točko, ki kmeta deli od delavca. Ako je delavec brez produkcijskih sredstev in je glavna organizacija in taktika njegova družiti se v strokovnih in političnih organizacijah, da si pribori politično moč in potom te produkcijska sredstva, tako je naravna organizacija in taktika kmečkega ljudstva v združevanju malih produkcijskih sredstev potom združništva proti veleposestvu in veletrgovini.... Zaradi tega bi se mi, Jugoslovani, že a priori odrekli vsaki politični moči, ako ne bi priznavali kmečkemu ljudstvu njegove posebne ekonomske organizacije v združništvu. Po danih dejanskih razmerah je naše kmečko ljudstvo mogoče organizirati predvsem ekonomično potom združništva, tako, da dobimo s kmečkimi producenti naraven stik v svojih konzumnih družinah. Politična organizacija — in to je glavno, tu se dobimo na skupnem splošnem programu socialnodemokratske stranke — bodi ena in ista Izpodbijmo kmetu predsodke, ki izvirajo iz napačnega tolmačenja vere, učimo kmečko ljudstvo ločiti klerikalizem od verstva, pa naš slovenski in hrvatski kmet, po krvi in mesu demokratičen, sprejme v doglednem času splošni program socialnodemokratske stranke.... Le če v naše proletarsko gibanje privedemo realno gibanje vseh slojev našega slovenskega ljudstva, le potem postanemo tudi mi velika jugoslovanska splošna politična stranka, stranka, ki je njena prihodnost.«

Mislím, da je bilo to zelo daljnovidno, obenem pa tudi realno gledanje na taktiko stranke in debata, ki se je razvila, le dokazuje okostenelo cehovsko miselnost, ki je takrat prevladovala v JSDS. Tako je Petejan dejal, da ni za to, »da bi skušali pridobiti male obrtnike in kmete, ki so glavna ovira proletarski stranki, ker nimajo razrednega smisla. Naš boj mora biti razredni boj.« Milost pa je dodal. »Če hočejo mali kmetje, mali obrtniki priti k nam, jih ne bomo odbijali, ampak povedati jim moramo resnico. Tistih ne maramo, ki bi pri nas radi zasledovali nacionalistične cilje. Kar se tiče združništva, je moje mnenje to, da lahko osnujemo različnim stanovom zadruge, a kadar se jim bo dobro godilo, nam pokažejo osle. Naj vedo vsi, da nismo splošna, ampak razredna stranka.« Etbin Kristan je slovel kot dober taktik, ki ni zastopal ekstremnih stališč in je tudi v tej razpravi tako nastopil. Dejal je: »Naravno je, da ne bomo rešili malih kmetov kot male kmete, pač pa ne moremo ignorirati kmečkega vprašanja, ki se nās močno tiče. Z demagogijo ne smemo loviti kmétov, prihajali pa bodo sami, ker jih bo agrarni kapitalizem prisilil.« Tuma je s svojim gledanjem ostal sam in resolucija, ki je bila sprejeta, je sicer vsebovala stavek, da JSDS velja tudi za splošno politično stranko ter kot tako edino resnično zastopnico jugoslovanskega ljudstva, vendar pa je ostal zelo jasno poudarjen proletarski značaj stranke in razredni boj. Nekako skozi zadnja vrata je stranka omogočala tudi kmetu, da bi v njej videli zastopnico svojih prizadevanj, v bistvu pa ni bil storjen noben korak naprej.

Na peti goriški deželni konferenci JSDS v maju 1913. leta je v Podgori govoril Jože Srebrnič, tudi sam kmet, da socialna demokracija preveč poudarja pomen kapitalizma, industrije in trgovine in tako pogosto prihaja v nasprotju s poljedelcem. To razmerje pa je nezdravo. Zaradi tega je tudi poljedelec nasproten socialni demokraciji. Le-ta mora torej uskladiti interese delavca in poljedelca, predvsem pa mora skrbeti za širši razvoj organizacije na deželi, kjer je poljedelec v večini. Krepek razvoj socialne demokracije je mogoč po sedanjem

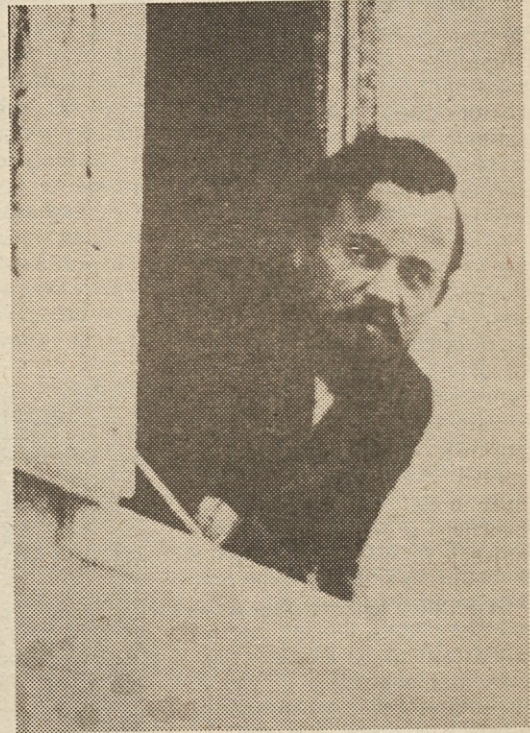
sistemu le v takih državah, kjer prevladuje industrija, v agrarnih državah pa je socialna demokracija obsojena na manjšino. Med Slovenci imajo poljedelci skoraj dvotretjinsko večino nad meščani in delavci, zaradi tega je za slovensko socialno demokratsko stranko agrarno vprašanje posebno pomembno in mora stranka ta problem rešiti. Poljedelca je potrebno organizirati samostojno, zlasti gospodarsko, pridobiti pa ga je potrebno tudi za politično delo. Po sedanjih poti organizacije, agitacije in časopisja pa to ni mogoče, ker vse preveč vidi le delavca, zanemarljivo pa kmeta. Zato je potrebno posebno poskrbeti za politični in strokovni poduk kmečkega prebivalstva, kar bi dosegli z izdajanjem posebnega lista. Zato je Srebrnič predlagal naslednjo resolucijo: »Deželna konferenca poudarja važnost agrarnega vprašanja in nujno potrebo samostojne organizacije kmečkega delavca in poljedelca, in to za Goriško s posebnim ozirom na dejanske okoliščine, da tvori kmečko ljudstvo ogromno večino v deželi. Poziva se izvršni odbor stranke, da se intenzivneje peča z agrarnim vprašanjem, da sklene izdajanje tednika za kmete in da se končno da direktiva deželnim organizacijam glede postopanja med kmečkim prebivalstvom.« Proti Srebrniču je ostro nastopil Josip Kopač, češ da poljedelcu danes ni mogoče pomagati z nobeno posebno gospodarsko organizacijo, ker je kmet zavoljo napredujoče industrializacije in izseljevanja delavstva s kmetov v industrijska središča obsojen na obubožanje. Kmetu je potrebno to jasno povedati, pa tudi to, da so njegovi končni interesi enaki kakor delavčevi, in ga pozvati, naj vstopi v politične organizacije socialno demokratske stranke, kajti le z zmago socializma bi lahko hkrati izboljšali položaj poljedelca in kmeta. Kopaču se tudi ni zdelo dovolj pomembno, da bi agrarno vprašanje obravnavali po deželnih konferencah, ker tod tako kompliciranega problema sploh ni mogoče rešiti. V to debato je posegel tudi Henrik Tuma in se zavzel deloma za Srebrniča, češ da je agrarni problem zelo pomemben — torej je imel nasprotno mnenje kot Kopač — vendar pa je tudi sodil, da je Srebrničev pristop njegovo osebno mnenje. Po njegovem mnenju vlada med posestnikom in delavcem v kapitalistični družbi z razrednega stališča dejansko veliko nasprotje, vendar pa je le navidezno nasprotje pravega poljedelca, to je malega posestnika, ki mora z ročnim delom sebi in družini pridobivati vsakdanjo hrano in potrebščine. Srednji in veliki posestnik sta pa dejansko razredna nasprotnika tako tovarniškega kot poljedelskega delavca. Ponovno se je Tuma zavzel za ustanavljanje konzumnih društev. Po tej debati je Srebrnič prvi del svoje resolucije umaknil.

JSDS je za agitacijo med kmety izdala tri brošure. Najprej je Rok Drofenik izdal nekoliko predelano in slovenskim razmeram prilagojeno nemško brošuro dr. Ingwerja. Leto kasneje je Etbin Kristan ponatisnil v posebni brošuri svoje članke iz Delavca, leta 1907 pa je izšla v knjižnici časnika Naprej brošura Antona Kristana. V brošuri, ki jo je izdal Rok Drofenik, je poljudno prikazan položaj kmetov, razkorak med veleposestjo in malo posestjo ter vzroki obubožanja kmetov. Brošura pravi, da je potrebno gospodarski krizi in propadanju kmečkemu stanu iskati vzroke pri veleposestvu in velekapitalu, in dodaja: »Zapeljivci in izkoriščevalci kmeta krivijo žalibog z uspehom, da hočejo socialni demokrati vzeti kmetu njihovo last.« Potem ko se precej obširno pomudi pri davčni politiki države, pokaže še stališče slovenskih političnih strank do kmeta. Zadnje poglavje pa je posvečeno samo odnosu socialne demokracije do kmeta, kjer zastopa pisec tole stališče: »Če hočemo to zlo (slab položaj kmetov) enkrat za vselej odstraniti, mora se odpraviti zasebno premoženje zemlje. Zemlja ni samo za nekatere, ampak za vse, ona mora biti torej last vseh in ne samo posameznikov. Vsak, kdor ima veslje do obdelovanja zemlje, naj jo obvaruje in dotični pridelki so njegovi.... V zajednosti posestva iskati je odrešenje kmečkemu stanu, kakor v zajednosti proizvajalnih sredstev rešitev delavskega stanu.« Naravni zaveznik kmeta je delavec, pravi avtor brošure. Kmečki stan lahko le kmet reši pogube, in sicer v zavezništvu z delavcem. V državi, kakršno si zamišljamo socialni demokrati, bo dolžnost človeške družbe, da vsakemu, torej tudi kmečkemu otrokom, omogoči človeku primerno življenje. To naj bi bil odgovor na trditve klerikalcev, da hočejo socialni demokrati kmečkemu otrokom vzeti zemljo. »V tej državi se ne bo potrebno bati kmetu za bodočnost svojih otrok, ker si ne bo moral beliti las, koliko jim mora zapustiti. V državi, katera bo skrbela za to, da bodo imeli vsi državljani dovolj kruha, se kmetu ni treba bati, da bodo on in njegovi otroci kdaj stradali.« Nazadnje se pisec ustavi še pri neposrednih nalogah za izboljšanje položaja. To so splošna in enaka volivna pravica, pravična davčna politika in odprava stalne vojske.

(SE NADALJUJE)

France Železnikar (1843—1903), krojač iz Ljubljane, udeleženec pariške komune in pionir radikalnega socialističnega gibanja na Slovenskem. Leta 1884 obsojen na deset let težke ječe, kasneje član vodstva socialnodemokratske stranke na Slovenskem

Jože Srebrnič (1884—1944), kmet iz Solkana, član JSDS od leta 1907, član pokrajinskega vodstva KSI v Julijski krajini in poslanec v italijanskem parlamentu; od 1926 do 1943. leta v zaporih in konfinaciji. Padel v NOB, narodni heroj

37007, VI, S. f

Leto I.	V IDRIJI, 4. julija 1903.	Številka 1.
Časopis "NAPREJ" izhaja dvakrat mesečno in stane 4 in 18.	Uredništvo, administracija in ekspedycja, Idrija št. 75	Upravištvo "Naprej" Vse dopise in spise na uredništvo
NAPREJ!		Lastnik lista Idrijska okrajna organizacija Naročnina za leto v Idriji (brez donosov na dom): krona 1,92 (z donosom na dom: krona 2,40) po pošti: kron 2,50 v Nemčiji 3 krojne Posamezne številke 8 vin

Naš program:

Samostalnost narodov. Ljudovlada. Socializiranje vseh izdelovalnih sredstev (rudnikov, železnic, gozdov, lomov, tovarov itd.). Osvojitve delavskega razreda. Ureditev človeškega življenja v soglasju s naravo.

Za sedanjost zahtevamo:

Svoboda besede, tiska; zborovalno in združevalno svobodo; preskrbo delavstva za slučaj brezposelnosti, bolezni, starosti in nezmožnosti za delo; odpravo militarizma; uredbo porotnih sodnij, voljenih od vsega ljudstva; splošno, enako, direktno in tajno volilno pravico v državi, v deželi in v občini; nadomestitev vseh direktnih in indirektnih davkov s postopno naraščajočim davkom od kapitalov; svobodno kolportajo; brezplačno svetovno šolo; zeni in možu enake pravice; odpravo plemstva in gosposke zbornice; narodnostno enakopravnost; osemurni delavnik; prepoved otroškega dela; brezplačno zdravniško pomoč in drugega mnogo.

Pismo nasprotnikom socializma.

Predgovor k knjigi "Anglija Anglezem" od Roberta Blatchforda.

Pred leti, ko je začel socializem v ti deželi pridobivati si tal, so se nekateri izmed nas demokratov čutili, da more delavec sploh tudi biti konservativen.

Danes smo pa mi socialisti še bolj izmenadeni nad dejstvom, da ni večina našega delavskega ljudstva socialistična.

Kako je neki to, da srednji razredi in naši promozni ljudje čisto radovoljnejše vsprejemajo socializem kot delavci?

Mogoče valed tega, ker so možje in žene srednjih in višjih vrst bolj navajeni, v lastnem interesu, štati in misliti, med tem ko vsprejemajo delavci svoje nazore iz druge roke, od duhovništva, od župnikov, od žurnalstov, delo-

daljcev in poslancev, katerih majhne znanosti so nevarne in katerih korist je ravno: vzdrževati razredne privilegije tajej pravo stanje pod plobo besedij.

Lepo številno let je že preteklo, odkar sem se začel početi s proučevanjem in narodnega gospodarstva in socializma in poskušal kot socialist, članikar in pisatelj razjasniti socializem, dobiti dokaze in odgovoriti na pripombe ne-socialistov; reči pa moram brez sleharnega omahovanja, da še niseva nikoli prišel na naj-priprostejši dokaz, proti praktičnemu socializmu, kateri bi me mogel pobiti.

Ne verjamem, da bi pošten, inteligent in izobražen človek mogel sanikati tole: da je socializem pravičen in pameten — ako bi le iskreno in temeljito socializem proučeval.

Posivljvam vankogar brez razlike narodnosti, pa hodi kakorkoli učen, odličen in pa-

»Naprej«, socialistični list, izhajal od 4. VII. 1903 do 18. VI. 1911. leta v Idriji in Ljubljani. Urejal ga je Anton Kristan.

Kozerija

Zgodba o dveh pismih

Janez Voljč

Pred kakima dvema letoma je organizacija združenega dela Napredek v Kravji dolini zašla v tako hudo šlamastiko, da je direktor odstopil. Ko je kak mesec kasneje pospravil svojo pisalno mizo in predal novemu direktorju samoupravne akte, plane in zaključni račun, iz katerega je bila razvidna ena sama velika izguba, mu je hkrati izročil tudi dve pismi v zaprtih ovojnicah. Na prvi je pisalo: »Odprti in preberi, ko ti bo voda tekla v grlo«. Na drugi pa: »Odprti in preberi, ko ti bo vsega čez glavo.«

Peter Boljka, novi individualni poslovodni organ, je ti dve pismi spravil v predal svoje pisalne mize in se lotil dela. S pomočjo bančnega posojila je zakrpal največje luknje v finančnem poslovanju, toda čez kako leto in dan je bil Napredek spet »na

robu propada«, kot so ugotovili ob lanskoletnem zaključnem računu v delovni organizaciji in v občinskih vodstvih. Takrat se je tovarš Boljka spomnil na zapuščeno prejšnjega direktorja, odprl prvo pismo in prebral naslednji nasvet:

»Nikoli ne pozabi poudariti, da je vseh težav, s katerimi se ubada tvoja delovna organizacija, krivo nekdanje vodstvo. Če ta izgovor ne bi zalegel, dodaj še naslednje krivce: občinske forume, ker ne pomagajo delovni organizaciji, neugodne razmere na domačem in tujem tržišču, na katerem nimate nobenega vpliva, prevelike družbene dajatve, ki so izpraznile vašo blagajno, in ne nazadnje nelojalna konkurenca sorodnih podjetij.«

In se je direktor Napredka leto dni ravnal po tem starem in pre-

izkušenem receptu, prav do zaključnega računa za minulo leto, ko se je izkazalo, da si bodo morali delavci, ki združujejo delo v tej delovni organizaciji, družno izplačati le zajamčene osebne dohodke in tako združiti poleg dela tudi napore za plačilo izgube. Očitki, ki jih je Peter Boljka poslušal v teh težkih dneh svoje kratkotrajne direktorske kariere, so ga spomnili na drugo pismo prejšnjega direktorja. Odprl ga je in prebral:

»Začni pisati dve pismi in ostavko.«
To je tudi storil.

(Tole zgodbo o dveh pismih sem napisal pred dobrimi desetimi leti in danes jo ponovno objavljam zgolj kot spomin na stare čase; dandanes namreč ni več takšnih direktorjev.)

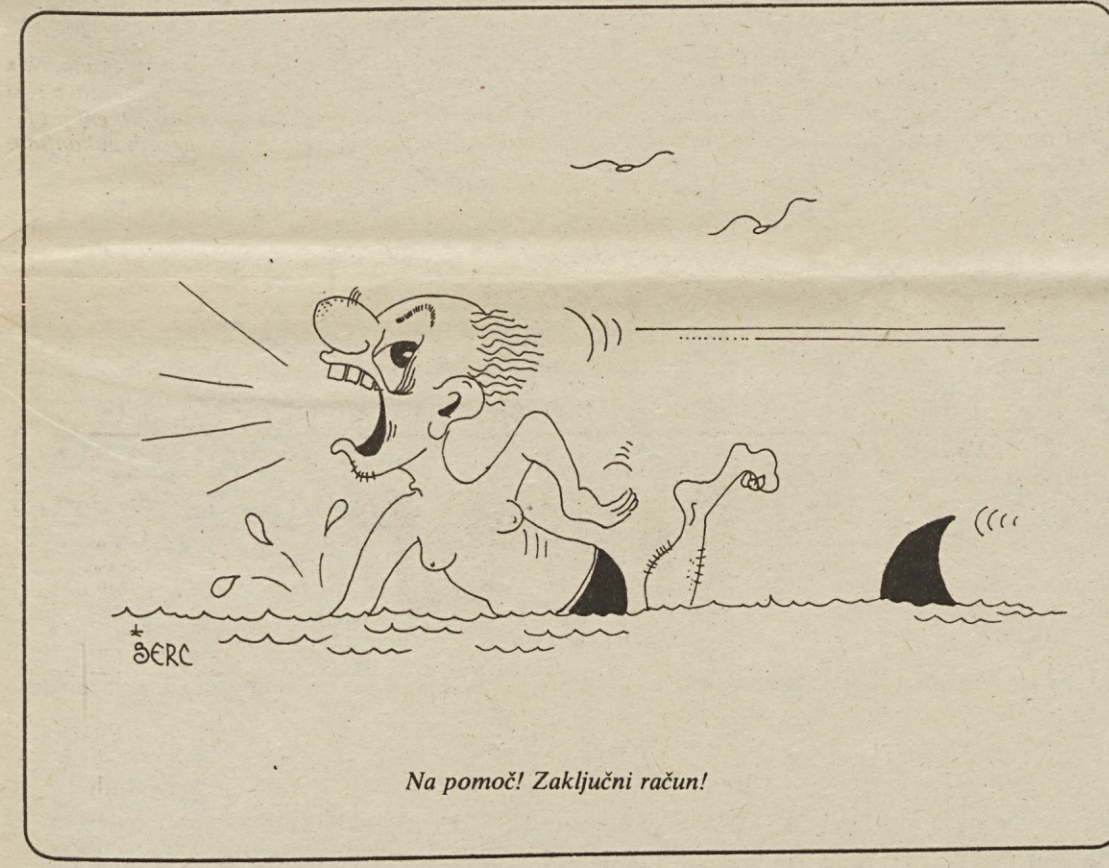
NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 5

DE	PUŠČANA NA SEVERU ČILA	KIP IZ ENEGA KOSA	HRVAŠKI PETROL	ZAGREBSKA HUMORISTKA (MARICA HRDALO)	OSJE GNEZDO	PESNIK MODERNE (DRAGOTIN)	JEZERO IN MESTO NA ALJASKI	KAČJI GLAS	LUDVIK SVOBERNE	PRVI MITOLOŠKI LETALEC	IZRAZ SHEHANA LICU	OBALNO MESTO V KOLUMBIJI
VRSTA ORGANSKE KISLINE												
SLOVENSKI PISATELJ									NEHŠKI FLOZOF POZIVLO (ROMANČ)			
IZVEDENEC ZA ANALIZO									HRANA ZA ŽIVALI DEŽELAV ZRN			
KOBALT			SREDNJE EPIRA GREGOR TOZON									
MORSKE RASTLINE					REKA V KAZHSTANU NANKORANNO MESUPLINOV					EDVARD GRIEG ANIKA CIGOJ		
ARIJSKI BOG SVETLOBE						SEV. AHER. INDIJANSKO PLEME ČRNSKA CRKA						
ASTATIJ				BRIJITRENER KOŠARJEVA PARTIZANJA MERILJ								OTOK V ARHPELAGU TUAMOTO
DE	VRSTA BELOCVET LILIJEVKA	URAD. PISARNA STARNOSTI RESNIČASTI						AKTIVNIJ POVRŠINSKA MERA			MATRIZI DOMAČA PERMATA ŽIVAL	
FILMSKI REŽISER GOLIK							FRANČOSKI KANIZERJANIK (LUIS)					
O'NEILL EUGENE			NOVI SAD				RISTO SAVIN RIZEVO ZGANJE				MARJEVA ZUZELKA ROBERT REDFORD	
ŠPANSKA PEVKA IN IGRALKA MONTIEL								RAKEV TRAPA				
VODJALE KARNJE											PLUTOVINA DIRGENT DANON	ZAČETEK DIRKE
URSČIČ IVAN				SVETIŠČE POSVEČEN PROSTOR	POČELO TACIZMA				OBER	ČRN PTIC ŽILA DO VODNICA		
LOŠKE TOVARNE HLADILNICA					BOLEZEN ZA RADI IKER AVTR. POROČ AGENTURA							
KOSARJAR ZADRA								PLOŠČA IZ IVERI				
DEL KOLESARJE DIRKE									SLOVENSKI PISATELJ (IVAN)			
LEVI PRITOK VOLGE						SESTAVIL: N.G.	TROPSKA PAPIGA					KONJEC POLOTČKA

Rešitve pošljite do 14. februarja 1979 na naslov: TOZD DELAVSKA ENOTNOST LJUBLJANA, Dalmatinova 4, s pripisom na ovojnici: NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 5. Nagrade so 200, 150 in 100 dinarjev.

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE ŠT. 3
Jakov Gotovac, oligofrenija, Kinel, Onatos, orel, OŽ, Acs, Ham, Acapulco, Anand, riž, IL, meteor, Samoa, Aron, oralo, garderobier, kordon, seme, ora, dia, trik, diftong, igla, Ag, aparat, Ifni, orešje, INA, Senovčan, Mali, Tom, Ito, elan, Ema, pas.

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 3
1. nagrada 200 din: Boris Debelak, Krmelj 30, 68296 Krmelj;
2. nagrada 150 din: Karmen Perko, Kristanova 10, 61000 Ljubljana;
3. nagrada 100 din: Aleš Bojanič, Levstikova 3, 64000 Kranj.
Nagrade bomo poslali po pošti.

Na pomoč! Zaključni račun!

Humoreska

Kurantni pristop k stvarjem

V naših ustanovah je pogosto slišati tožbe, da bi jim šlo delo veliko bolje izpod rok, ko bi ne delali vsega »pešč« ali »goli in bos«, marveč bi imeli ustrezne kadre. In tako na vse kriplje in kar naprej iščejo kadre. Veliko najdenih kadrov je povsem v redu, vendar med njimi tudi nekaj takšnih, ki stvari, resnici na ljubo, ne razumejo ali pa nočejo razumeti.
Tako se je v 43. podkomisiji za analiziranje realizacije stališč 159. seje akcijskega odbora za zatiranje družbenih deformacij prijavil na konkurz Janez Posluh. Dali smo mu temo: »Nekateri moralni aspekti realizacije aktualnega akcijskega pristopa k

stvarjem«. Rekli smo mu samo to, naj bo njegov pristop afirmativen. In še, naj piše v obliki tez, ker so naši ljudje najbolj vajeni takšnega branja, nič drugega. Pa poglejte, kaj je dal iz rok (citiram):
— odločno je treba pribiti dejstvo o dokončni iztrebitvi deformacij na vseh ravneh in v vseh o koljih;
— opozoriti je treba na množično pripravljenost tistega dela delovnih ljudi, ki imajo možnost priti do najemnega družbenega stanovanja in imajo visoke zasluge, odločiti se za stanovanjsko varčevanje in lastno gradnjo stanovanja;

— registrirati je treba pozitivni pojav vračanja dobička od preprodaje gradbenih parcel, ki so bile nakupljene na osnovi pravočasnih namigov ustreznih občinskih služb;
— ugodno je treba oceniti prakso preknjiževanja zemljiškoknjižno že prepisanih hiš iz družbene lastnine v zasebno in spet nazaj v družbeno;
— pohvaliti je treba enotno odločitev tiste kategorije najemnikov nadstandardnih družbenih stanovanj v večjih slovenskih mestih, ki so prišli do stanovanja brez kakršnekoli participacije, predplačila na stanovanjsko pravico ali stanovanjskega varčevanja, da bodo poslej kljub po-

stopni vpeljavi ekonomskih stanarin začeli takoj plačevati ekonomske najemnine;
— ustrezno je treba ovrednotiti odločitev širokega kroga subjektivnih faktorjev, da se bodo odrekli pretiranemu potovanjem, to je kilometrinam in dnevnim, v k orist stabilizacije;
— odločno je treba zanikati govorice, da prirejajo nekateri zunanjetrgovinski kolektivi sindikalne izlete po tujini, ker jim samoupravni sporazumi ne dovoljujejo, da bi lahko dohodek razdeljevali normalno, in
— odločno je treba zatreti govorice, da inflacija sproti požira povečanje pokojnin, otroških dodatkov, štipendij in oseb-

nih dohodkov. To govorjenje je politično zelo škodljivo.«
No, ste zdaj videli! Menda ni treba posebej poudarjati, da je bila naša 43. podkomisija za analiziranje realizacije stališč 159. seje akcijskega odbora za zatiranje družbenih deformacij do kraja razjarjena nad takšnim pisanjem, ko pa vendar vemo, da niti ena vrsta tez ni resničnih. Le kdo more tako pisati! Pa ni bil nič v zadregi, tale naš Janez Posluh.
— Iz študentskega servisa sem prišel, ker nam je zmanjkalo dela. Do prvega, ko bo obračun, je še daleč, kakšen dinar pa vedno prav pride... Pa sem mislil...
Jasno, da smo mu takoj poka-

zali vrata. Njegov zmazek vrgli za njim...
A kaj, ko se človek stenic zlepa ne otrese! Že naslednji dan ga, vsega nasmejanega, spet srečujemo na hodnikih.
— Ja, kaj pa se motoviliš tod okrog? se končno ujemim.
— Vključili so me tisti, ki delajo teze za resolucijo, se reži. So rekli, da bo skoraj v celoti uporabno: akcijsko ne, ampak kot dolgoročni trend, v daljši perspektivi. Jaz pa moram že danes jesti, saj razumete, ne?
Razumem, kako ne! Ne piše se zastoj zelo kurantno: Janez Posluh.
Jaz pa na žalost le —
JANKO ŠPIČEK

Pobesnele vode že odtekajo

A. Agnič

Nenadna otoplitev minuli teden in obilno deževje sta v naši republici povzročila precejšnje težave predvsem v prometu pa tudi nekaterim delovnim organizacijam, predvsem pa je povodenj naredila občutno škodo na kmetijskih površinah. Celotna škoda vodne ujme zaenkrat še ni ocenjena, je pa tako visoka, da jo bo naše gospodarstvo le s težavo premostilo.

Obiskali smo občini Krško in Brežice, ki ju je verjetno najbolj prizadela vodna stihija.

V tovarni celuloze in papirja »Djuro Salaj« v Krškem so že ocenili škodo: 150 starih milijonov dinarjev!

»Ko je Sava v Radečah v ponedeljek, 29. januarja, presegla kritično točko«, je pripovedoval vodja splošne službe in član štaba civilne zaščite v tovarni celuloze in papirja Kristijan Pavliha, »smo aktivirali civilno zaščito in vse delavce v naši delovni organizaciji, pa tudi gasilske enote, tako domače kot tudi proustvoljne gasilce iz Krškega, Bre-

stanice in Leskovca. Kljub nenehnemu črpanju je skozi odtočne cevi vdrla voda iz struge Save v kletne prostore tovarne. Ustaviti smo morali proizvodnjo papirnega stroja I. Demontirati smo morali elektromotorje, da jih ne bi zalila voda. Tudi papirni stroj II je bil v nevarnosti. S pomočjo črpalk gasilskih društev, ki nam jih je poslal občinski štab civilne zaščite, smo nekako sproti izčrpavali vodo, tako drugega papirnega stroja ni bilo treba ustaviti.

Kljub prizadevanjem pa je en papirni stroj stal dvanajst ur, kar je pome nilo 50 ton papirja manj. To je bil po nedavnem izpadu proizvodnje zaradi pomanjkanja mazuta nov udarec za našo proizvodnjo, ki jo bomo zelo težko nadomestili.

Ob tej poplavi pa moram poudariti predvsem dvoje. Občinski štab civilne zaščite v Krškem je opravil zrelostni izpit z odličnim uspehom, saj je v kritičnih trenutkih ukrepal brezhibno. Brez učinkovitega dela štaba in vseh

enot in naših delavcev bi bila škoda lahko vsaj še enkrat večja. In drugič, v dvajsetih letih je bila to že četrta poplava pri nas. V letošnjem oziroma prihodnjem letu bomo uredili čistilne naprave za čiščenje zraka in vode, kar nas bo veljalo dvajset starih milijard dinarjev, ki pa jih bodo prispevali tudi vodna skupnost in jedrska elektrarna. Hkrati načrtujemo tudi preureditev odtočnih kanalov, tako da do podobnih vdorov vode v prihodnje ne bo moglo več priti.

In v nuklearki? Objekti NE Krško so projektirani tako, da lahko kljubujejo najvišji vodi, izračunani za obdobje desetisoč let. Graditelji pa so morali vložiti velike napore, da bi rešili jez, ki je varoval gradbišče bodočega črpališča hladilne vode. Vendar jim to ni uspelo, voda je nasip predrla in zalila gradbišče. Vdor vode pa ni napravil posebne škode, saj so graditelji v prihodnjih dneh sami načrtovali raztrepitev zaščitnega jez. Ob naraščanju Save je bilo ogroženo tudi

naselje, kjer prebiva več kot 1200 graditeljev NE.

S pomočjo občinskega štaba civilne zaščite, ki je mobiliziral vsò razpoložljivo mehanizacijo in z lastnimi silami so v zelo kratkem času uspeli napraviti nasip okrog naselja. Vanj so navozili več kot tisoč kubičnih metrov materiala. S tem so naselje, kamor je voda že vdiralala, uspeli obvarovati pred uničujočo vodno silo.

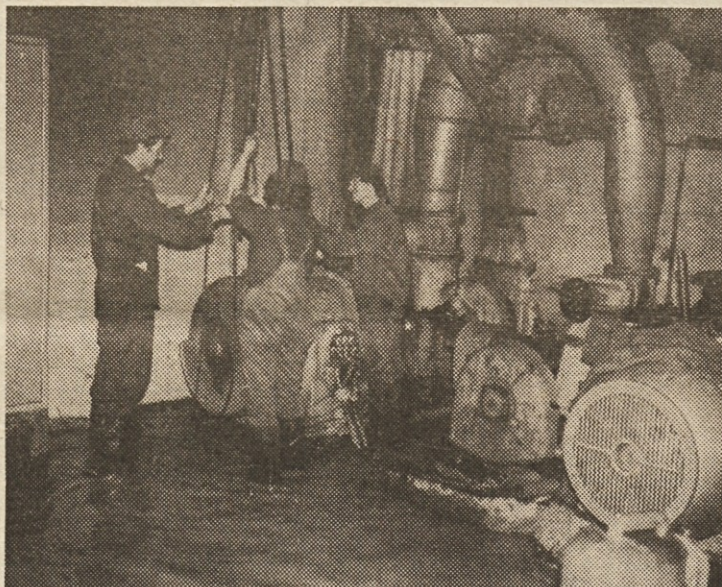
O škodi, ko jo je na gradbišču NE Krško naredila voda, zaenkrat še nimajo podatkov. Prav tako pa ni dokončnih podatkov o škodi, ki jo je voda napravila na cestah, hišah in poljih krške in brežiške občine. Že na prvi pogled pa je škoda precejšnja in bo najbrže terjala družbeno pomoč.

Ko je voda odtekla, se je šele pokazalo, kakšna je bila njena uničujoča moč. Cesto med Brežicami in Dobovo že popravljajo.

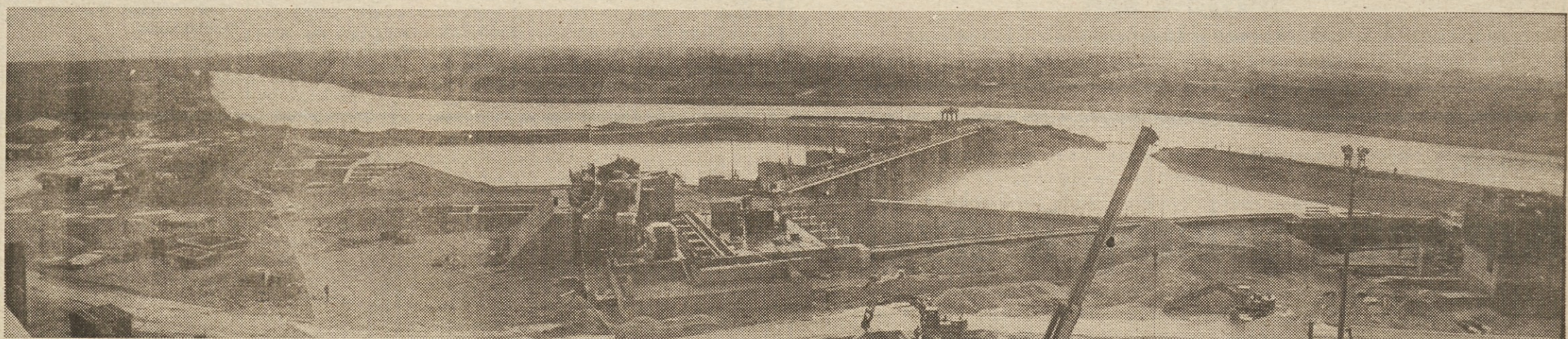
Voda, ki je v vaseh brežiške občine zalivala kleti, hleve in gospodarska poslopja, je že upadla. Nastala »jezera« pa so izkoristili otroci za svoje veselje.

Prva skrb v tovarni celuloze in papirja v Krškem ob vdoru vode so bili elektromotorji, ki jih je bilo potrebno demontirati in zavarovati pred vodo.

Gasilske enote tovarne celuloze in papirja ter prostovoljnih gasilcev okoliških enot so nenehno črpale vodo in tako omogočile nemoteno obratovanje na papirnem stroju II.

Obrambni nasip gradbišča nuklearne elektrarne Krško je naraščajoča voda predrla in zalila gradbišče. Vodo bodo morali izčrpati in očistiti gradbišče, kar bo pomenilo nove stroške k že tako dragi »nuklearki«.

V začetku minulega tedna so tovarno papirja in celuloze Djuro Salaj ter delovno organizacijo Stilles v Sevnici obiskali člani zveznega in republiškega sindikata delavcev papirne, grafično-založniške in časopisno-informativne dejavnosti ter sindikata gozdarstva in lesarstva. Med gosti je bil tudi predsednik zveznega odbora sindikata gozdarske in lesarske dejavnosti Fehim Čirič. V omenjenih delovnih organizacijah so se sindikalni delavci pogovarjali predvsem o samoupravni organiziranosti in ugotovili, da so bili sprejeti vsi samoupravni akti, vendar v naglici in jih bo zato potrebno še dopolniti. Pogovarjali so se tudi o dohodkovnih odnosih in o planiranju, predvsem pa o odnosih med TOZD in delovno skupnostjo skupnih služb. Sedanja merila del v skupnosti skupnih služb bo vsekakor potrebno izpopolniti, saj dosedanje poprečje osebnih dohodkov v TOZD ni pravo merilo za določanje osebnih dohodkov v skupnih službah.

Izčrpno so govorili tudi o delovnih razmerah, varstvu pri delu, o družbenem standardu, rekreaciji in oddihu. Pri tem so ugotovili, da so zadnje čase, še posebej v tovarni celuloze in papirja v Krškem, bistveno izboljšali delovne razmere.